ความรักของพ่อ

หนังสือที่ระลึกเนื่องในการพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ

นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

ณ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร

วันเสาร์ที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ความรักของพ่อ

ความรักของพ่อ

อันชายใด ให้กำเนิด เกิดมนุษย์
โลกสมมติ ชื่อไว้ ให้เป็นผล
ว่า "พ่อ – พ่อ" มาแต่เดิม ที่เริ่มตน
เพราะเป็นต้น เดิมก่อ หล่อลูกไว้
ถึงแม้ท่าน ไม่มีนม ให้อมดูด
ปากท่านพูด พร่ำจุมพิต จิตกระสัน
อกท่านแอบ แนบชิดลูก แทบทุกวัน
เอาลูกบรร- เทาเหนื่อย เมื่อเมื่อยมา

จากหนังสือความรักของพ่อ
หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ

นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

ชาตะ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๙

มรณะ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

สิริอายุ ๘๖ ปี

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๒๐๔๘๕

สำนักพระราชวัง

๔ ตุลาคม ๒๕๕๕

นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน อายุ ๘๖ ปี (บิดา นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน อดีตผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรมเนื่องจากติดเชื้อในกระแสโลหิต ณ โรงพยาบาลวชิรพยาบาล กรุงเทพมหานคร เมื่อวันพุธที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๕ เวลา ๒๐.๐๐ น.

วันพฤหัสบดีที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๗.๓๐ น. ขอรับพระราชทานน้ำหลวงอาบศพเป็นกรณีพิเศษ ณ ศาลา ๑๕ วัดพระศรีมหาธาตุ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานน้ำหลวงอาบศพเป็นกรณีพิเศษ.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ [signature] /ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

[signature]

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๒๐๕๙๗ **สำนักพระราชวัง**

๕ ตุลาคม ๒๕๕๕

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร โปรดเกล้า ฯ ให้ พลอากาศโท ภักดี แสงชูโต เชิญพวงมาลาของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ และของพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ ไปวางที่หน้าหีบศพ นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ณ ศาลา ๑๕ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

<u>วันพฤหัสบดีที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๕</u> เวลา ๑๘.๑๐ น.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ [illegible] /ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๒๐๕๙๗ **สำนักพระราชวัง**

๕ ตุลาคม ๒๕๕๔

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้า ฯ ให้ คุณจันทนี ธนรักษ์ เชิญพวงมาลาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ วลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ และของพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ ไปวางที่หน้าหีบศพ นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ณ ศาลา ๑๕ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

<u>วันศุกร์ที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๕</u> เวลา ๑๘.๐๐ น.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ป.๑๓/ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๒๖๙๓๖

สำนักพระราชวัง

๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

พระราชทานเพลิงศพ นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน เป็นกรณีพิเศษ ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

วันเสาร์ที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานเพลิง.

ประภาพรรณ/พิมพ์/[illegible]/ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน เพื่อทราบ เครื่องพระราชทานเพลิงและเจ้าพนักงานผู้เชิญมานี้ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองพระบาทว่า นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพวงมาลาวางที่หน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น และเป็นเกียรติยศสูงสุดแก่นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

หากนายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน หยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดๆ คงจะมีความปลาบปลื้มปีติ ซาบซึ้ง และสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้า ภริยา บุตร และธิดา นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายบังคมแทบเบื้องพระยุคลบาท ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ ขอเทิดทูนไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เพื่อเป็นเกียรติและเป็นสิริมงคลแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า ภริยา บุตร และธิดา

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองพระบาทว่า นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพวงมาลาวางที่หน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น และเป็นเกียรติยศสูงสุดแก่นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

หากนายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน หยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดๆ คงจะมีความปลาบปลื้มปีติ ซาบซึ้ง และสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้า ภริยา บุตร และธิดา นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายบังคมแทบเบื้องพระยุคลบาท ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ ขอเทิดทูนไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เพื่อเป็นเกียรติและเป็นสิริมงคลแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า ภริยา บุตร และธิดา

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพวงมาลาวางที่หน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น และเป็นเกียรติยศสูงสุดแก่นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

หากนายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน หยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดๆ คงจะมีความปลาบปลื้มปีติ ซาบซึ้ง และสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้า ภริยา บุตร และธิดา นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายบังคมแทบเบื้องพระยุคลบาท ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ ขอเทิดทูนไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เพื่อเป็นเกียรติและเป็นสิริมงคลแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า ภริยา บุตร และธิดา

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางที่หน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น และเป็นเกียรติยศสูงสุดแก่นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

หากนายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน หยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดๆ คงจะมีความปลาบปลื้มปีติ ซาบซึ้ง และสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ขอถวายบังคมแทบเบื้องพระบาท ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ ขอเทิดทูนไว้เพื่อเป็นเกียรติและเป็นสิริมงคลแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางที่หน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น และเป็นเกียรติยศสูงสุดแก่นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

หากนายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน หยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดๆ คงจะมีความปลาบปลื้มปีติ ซาบซึ้ง และสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ขอถวายบังคมแทบเบื้องพระบาท ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ ขอเทิดทูนไว้เพื่อเป็นเกียรติและเป็นสิริมงคลแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางที่หน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น และเป็นเกียรติยศสูงสุดแก่นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

หากนายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน หยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดๆ คงจะมีความปลาบปลื้มปีติ ซาบซึ้ง และสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ขอถวายบังคมแทบเบื้องพระบาท ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ ขอเทิดทูนไว้เพื่อเป็นเกียรติและเป็นสิริมงคลแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางที่หน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น และเป็นเกียรติยศสูงสุดแก่นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

หากนายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน หยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดๆ คงจะมีความปลาบปลื้มปีติ ซาบซึ้ง และสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ขอถวายบังคมแทบเบื้องพระบาท ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ ขอเทิดทูนไว้เพื่อเป็นเกียรติและเป็นสิริมงคลแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางที่หน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น และเป็นเกียรติยศสูงสุดแก่นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

หากนายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน หยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดๆ คงจะมีความปลาบปลื้มปีติ ซาบซึ้ง และสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ขอถวายบังคมแทบเบื้องพระบาท ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ ขอเทิดทูนไว้เพื่อเป็นเกียรติและเป็นสิริมงคลแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ ทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางที่หน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น และเป็นเกียรติยศสูงสุดแก่นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

หากนายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน หยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดๆ คงจะมีความปลาบปลื้มปีติ ซาบซึ้ง และสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ขอถวายบังคมแทบเบื้องพระบาท ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ ขอเทิดทูนไว้เพื่อเป็นเกียรติและเป็นสิริมงคลแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด
เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางที่หน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น และเป็นเกียรติยศสูงสุดแก่นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

หากนายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน หยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดๆ คงจะมีความปลาบปลื้มปีติ ซาบซึ้ง และสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้

เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ขอถวายบังคมแทบเบื้องพระบาท ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณ ขอเทิดทูนไว้เพื่อเป็นเกียรติและเป็นสิริมงคลแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด
เกล้ากระหม่อม ภริยา บุตร และธิดา

ครอบครัวโกษะโยธิน
มีความซาบซึ้งและน้อมสำนึก
ในพระกรุณาธิคุณ
ของทุกพระองค์อย่างหาที่สุดมิได้

สารบัญ

ประวัติ
นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

(๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๙ – ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕)

อายุ ๘๖ ปี

ประวัติครอบครัว

ภูมิลำเนาเดิม	อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
บิดา มารดา	พ.ท.จมื่นศักดิ์สงคราม (บุญธรรม โกษะโยธิน)
	กับนางศักดิ์สงคราม (กิมเอ็ง โกษะโยธิน)
พี่น้อง	พ.อ.พิเศษ บุญทำนุ โกษะโยธิน
	ร.อ.หญิง กานดา โกษะโยธิน
สมรส	นางอมรา โกษะโยธิน (จามรมาน)
บุตร - ธิดา	นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน
	สมรสกับ นางปฏิมา โกษะโยธิน (พงศ์พฤกษทล)
	มีบุตร ๑ คน : นายอนรรฆ โกษะโยธิน
	กำลังศึกษาอยู่ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล
	นางสาวอภิสรา โกษะโยธิน
	มีธิดา ๑ คน : นางสาวนภัสสร โกษะโยธิน
	กำลังศึกษาอยู่ โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร

การศึกษา

- โรงเรียนวัดราชาธิวาส

  โรงเรียนอำนวยศิลป์

  โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา (รุ่น ๔)
- วศบ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๙)

การประกอบอาชีพและตำแหน่งทางสังคม

- รับราชการกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- วิศวกร บริษัทเอกชน
- ก่อตั้งโรงเรียนศักดิ์สงครามวิทยา

  และบริษัทอภิลักษณ์ก่อสร้าง จำกัด
- นายกสมาคมศิษย์เก่าปากเกร็ด - เสาธงทอง (คนแรก)

รางวัลที่ได้รับ

- รางวัลเหรียญลูกเสือสดุดีพระราชทาน ปี พ.ศ. ๒๕๒๙
- รางวัลครอบครัวประชาธิปไตยตัวอย่าง คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

  ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ (๑๑ เมษายน ๒๕๔๘)

งานเพื่อสังคม

- วิทยากรลูกเสือ คณะลูกเสือแห่งชาติ

งานอดิเรก

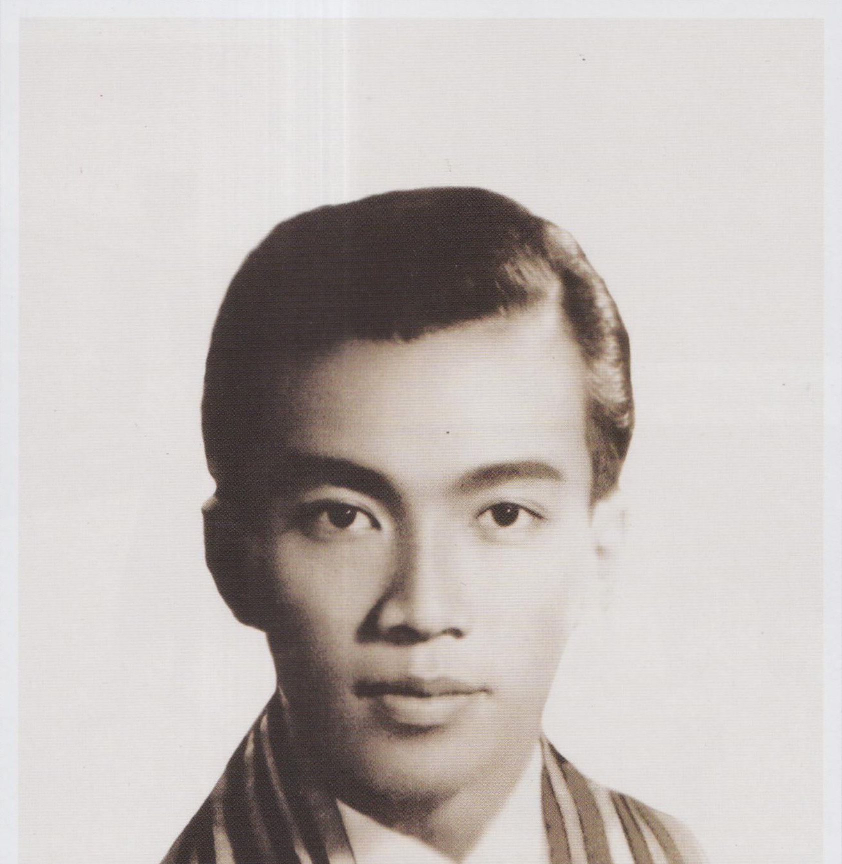
- ปลูกต้นไม้ ทำกับข้าว

บั้นปลายชีวิต

เริ่มเข้ารับการรักษาตัวที่คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ด้วยเรื่องเส้นเลือดสมองตีบ เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลา ๒๐.๐๐ น. สาเหตุจากการติดเชื้อในกระแสโลหิต เนื่องจากภาวะปอดอักเสบเฉียบพลัน

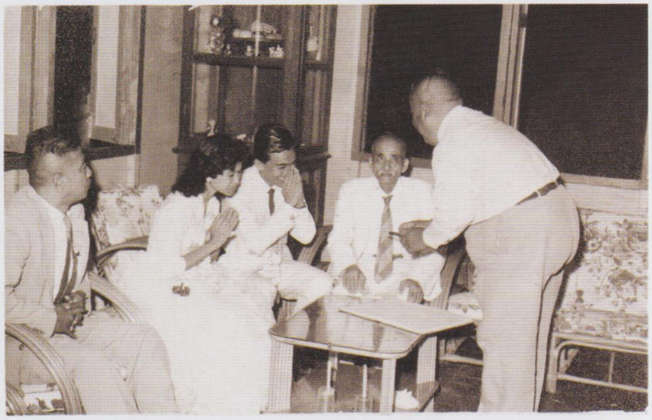

พ.ท.จมื่นศักดิ์สงคราม
ต้นตระกูลโกษะโยธิน

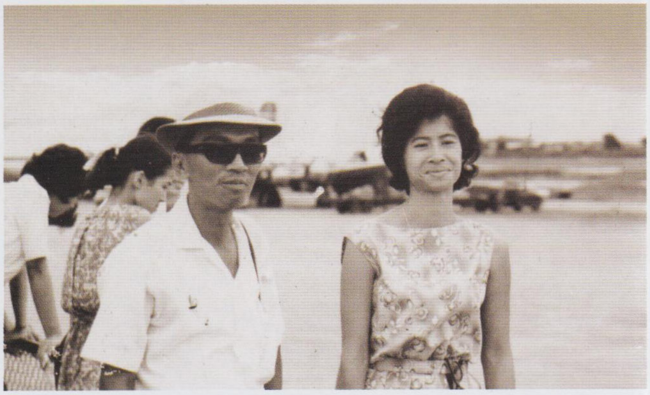

นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน
เมื่อครั้งสำเร็จการศึกษาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร่วมชีวิตสร้างครอบครัวกับ
นางอมรา (จามรมาน) โกษะโยธิน
มีบุตรธิดา คือ
นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน
นางสาวอภิสรา โกษะโยธิน

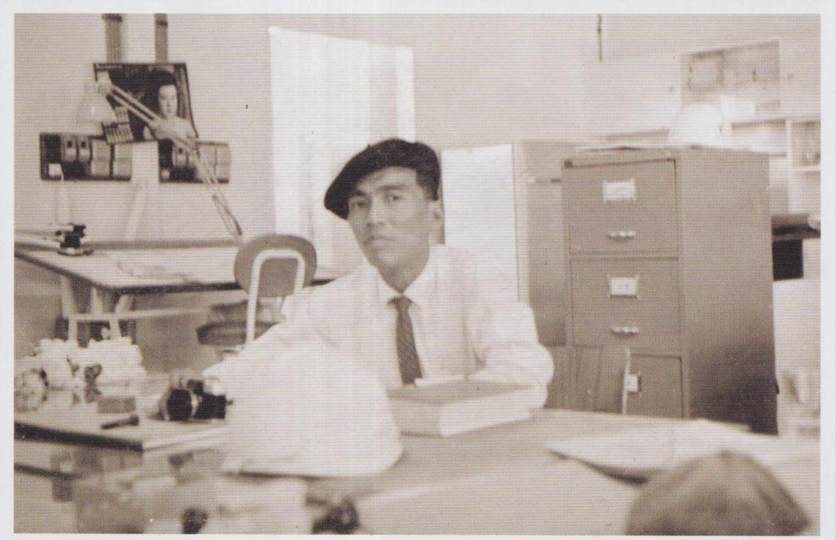

นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน
ได้รับรางวัลเหรียญลูกเสือสดุดีพระราชทาน ปี พ.ศ. ๒๕๒๙

THE PAN PACIFIC HOTEL

นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน
พร้อมญาติสนิทมิตรสหาย

นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน
ในงานทำบุญวันคล้ายวันเกิดอายุครบ ๘๐ ปี
ณ วัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

ครอบครัวโกษะโยธิน

ชีวประวัติ "คุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน"

โดยครูสำลี เจียมสังข์ทอง
(เพื่อนสนิทของคุณบุญลักษณ์และคุณอมรา โกษะโยธิน)

พื้นฐานที่เกิด : เป็นลูกปากเกร็ด ตระกูลคหบดี บุตรพันโทจมื่นศักดิ์สงคราม (หลวงเผด็จ นายร้อยเอกไกรพลแสน สืบสายสกุล "โกษะโยธิน" มาจากหลวงพินิจปรีชา (คลัง) พันโทจมื่นศักดิ์สงครามรับราชการในกรมทหารรักษาวังของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) มารดาคือคุณนายกิมเอ็ง (ลีละยูวะ) โกษะโยธิน (ท่านเป็นน้องสาวของหลวงยันตรกิจโกศล)

วันเกิด : เป็นบุตรคนที่ ๓ เกิดวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พุทธศก ๒๔๖๙ ปีขาล มีพี่น้องรวม ๓ คน ด้วยกัน

๑) พันเอก (พิเศษ) ทำนุ โกษะโยธิน นามเดิม "บุญทำนุ" (ถึงแก่กรรม)

๒) อาจารย์ ร.อ.หญิง กานดา โกษะโยธิน (ยศขณะเป็นอาจารย์โรงเรียนนายร้อย จ.ป.ร. กรุงเทพฯ ต่อเมื่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์ได้ขอโอนไปเป็นอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สอนภาษาเยอรมัน ตามที่ท่านได้เดินทางไปศึกษามาก่อนแล้ว และเป็นอาจารย์วิชาการฯ กระทั่งครบเกษียณอายุราชการถึงปัจจุบัน)

๓) คุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน (ผู้วายชนม์) สิริอายุรวม ๘๖ ปี ๒ เดือน ๑๑ วัน

การศึกษา : มัธยมศึกษาตอนต้น ม. ๓ เดิม โรงเรียนอำเภอปากเกร็ด วัดเสาธงทอง ตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ต่อมัธยมปลาย ม. ๔ - ๕ - ๖ ที่โรงเรียนอำนวยศิลป์ กรุงเทพฯ ต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา เป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จบการศึกษา : วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต คณะวิศวกรรมโยธาฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชีวิตคู่ : คุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ประกอบพิธีมงคลสมรสกับ คุณอมรา (จามรมาน) โกษะโยธิน มีบุตร - ธิดา รวม ๒ คน

๑) คุณอภิรักษ์ โกษะโยธิน อดีตท่านผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ๒ สมัย (เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗, ๒๕๕๑)

๒) คุณอภิสรา โกษะโยธิน ทำงานที่ ธนาคารธนชาต (ชื่อเดิม นครหลวงไทย)

การใช้ชีวิตครองเรือน ด้วยสัจธรรมและคุณธรรม ทะนุบำรุงบุตรธิดา ยึดหลักจริยธรรม ซื่อสัตย์ กตัญญู รู้รักสามัคคี มีความสุขสดชื่น อุดมสมบูรณ์ทุกประการ

เริ่มเข้ารับราชการ - ประกอบการ : นายช่างชลประทานฯ กรมชลประทาน สามเสน วิศวกรกำกับงานสร้างสนามบินอู่ตะเภา สัตหีบ วิศวกรกำกับงานสร้างถนนสายลำปาง - เชียงใหม่ ให้ชื่อ “ถนนยันตรกิจโกศล” (นามหลวงยันตรกิจโกศล กรมโยธาธิการ)

ประกอบธุรกิจส่วนตัว เปิดกิจการบริษัทอภิลักษณ์ก่อสร้าง จำกัด ไปดูงานและร่วมงานบริษัท ณ ประเทศซาอุดิอาระเบีย อีกทั้งท่านได้เกื้อกูลผู้ใช้แรงงานไทยที่ขาดแคลนที่ประเทศนั้น

งานสร้างคุณประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ชมรมการศึกษาในปณิธาน : ขอย้อนกล่าวถึงอดีตกาลสงครามโลกครั้งที่ ๒ ตอนใกล้สงบ พ.ศ. ๒๔๘๘ ล่วงไปถึง พ.ศ. ๒๔๙๑ เมื่ออาจารย์ธำรง เทวะผลิน ได้ย้ายมาเป็นอาจารย์ใหญ่บริหารการโรงเรียนประจำอำเภอปากเกร็ด วัดเสาธงทอง ตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีนักเรียนเพิ่มขึ้นหลังจากยุบชั้น ม. ๔ ม. ๕ ม. ๖ เดิมที่นักเรียนอพยพหลังจากสงครามสงบกลับโรงเรียนเดิมแล้ว ก็ยังต้องอาศัยศาลาการเปรียญ โรงครัววัด และส่วนต่อทางเดินถึงตัวอาคารเรียนที่ขุนเทพภักดี (ศง จารุศังข์) ศรัทธาสร้างให้เป็นห้องเรียน ๒ ห้องก็ยังไม่พอ มีเด็กนักเรียนเพิ่มขึ้น อาจารย์ธำรงได้ปรารภกับครูเก่าๆ สอนศิษย์หลายรุ่น มีอาจารย์สนิท เจริญสุดใจ อาจารย์พร น้อยท้วม อาจารย์ฟื้น ทองวรรณ และศิษย์เก่าวัยเลยรุ่นที่มีความกระตือรือร้น ๒ - ๓ คน รุ่นนี้ได้พบคารวะครูอาจารย์ มีคุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน และเพื่อนสนิท คุณสมพงษ์ ละมัยกุล ท่านอดีตนายอำเภอสุพจน์ ถึงฝั่ง และเชิญคุณลุงต่อม จารุศังข์ ศิษย์เสาธงทองรุ่นใหญ่ ร่วมสนทนาสังสรรค์กันที่ร้านอาหารปากเกร็ดบ้าง สภากาแฟบ้าง ถกกันจนตกผลึกเห็นสมควรขยายที่เรียน จึงกำหนดจัดชุมนุมศิษย์เก่าที่อาคารใหญ่และลานกว้างหน้าอาคารที่ประชุม เปิด **"ชมรมศิษย์เก่าเสาธงทอง"** เป็นที่พอใจ

เวลาต่อมาอาจารย์ธำรง เทวะผลินได้เข้ากรมวิสามัญศึกษาสัปดาห์ละ ๒ - ๓ คราว ของบประมาณสร้างอาคารเตรียมไว้ คุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน และคุณสุทิน เจียมสังข์ทอง เพื่อนสนิทได้ไปหาพี่กุหลาบ แก้ววิมล ส.ส. นนทบุรีในสมัยนั้น ขอแปรญัตติงบประมาณและท่านสนับสนุนให้ได้งบประมาณมาสมทบกับงบประมาณจากกรมฯ ที่อาจารย์ธำรงท่านได้ขอไว้มารวบรวมเข้าด้วยกัน โดยขณะนั้นคุณสมพงษ์ ละมัยกุล ได้ไปหาที่ดินวัด กัลปนาของวัดกลางเกร็ด ตำบลปากเกร็ด ได้ ๑๘ ไร่ ในที่นาใกล้ถนนแจ้งวัฒนะ เพื่อเป็นพื้นที่สร้างโรงเรียน เมื่องบประมาณพอเพียงพร้อมแล้วก็เริ่มลงมือปลูกสร้างโดยโรงเรียนช่างไม้นนทบุรี เริ่มสร้างราว พ.ศ. ๒๔๙๔ - ๒๔๙๕ และสร้างเสร็จเป็นเรือนไม้ ๒ ชั้น ภายนอกทาสีเขียวใบ ภายในทาสีไม้ อาจารย์ธำรงให้ชื่อ "เรือนแก้ววิมล"

และแล้วโรงเรียน นักเรียน ครูอาจารย์ ได้อำลาจากโรงเรียนประจำอำเภอปากเกร็ด กราบนมัสการลาท่านอาจารย์เจ้าอาวาส แล้วเริ่มขนย้ายพัสดุครุภัณฑ์จากวัดเสาธงทองด้วยงบฯ ใช้จ่ายน้อย มีผู้ปกครองที่มีเรือใหญ่ค้าโอ่งว่างมาช่วยกันขนโต๊ะ - เก้าอี้นักเรียนลงเรือ บางส่วนลอยผูกลากมา อาจารย์คุมงานย้ายข้ามฝั่งจากเกาะเกร็ดขึ้นบกฝั่งปากเกร็ดถึงโรงเรียน นักเรียนรุ่น ม. ๒ - ม. ๓ ใครว่างมาร่วมแรงร่วมใจช่วยกันกระทั่งสำเร็จเสร็จสรรพเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๕ และเปิดเรียนเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๕ ปีมะโรง

เมื่อปรับปรุงทางเดินลานหน้าโรงเรียน ถมดินปรับพื้นเรียบ ตั้งฐานเสาธงชาติ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับสวยงาม ล่วงมา ๒ ปี จึงจัดงานชุมนุมศิษย์เก่าที่โรงเรียนหลังใหม่จากเสาธงทองมาปากเกร็ด ท่านอาจารย์ใหญ่ธำรง เทวะผลิน ขอเสนอชื่อโรงเรียนต่อท่านนายอำเภอปากเกร็ด สงวน สาลิตานนท์ ผ่านถึงกรมฯ ตั้งเป็นชื่อ "โรงเรียนปากเกร็ด" การชุมนุมศิษย์เก่าได้จัดตั้งชมรมซึ่งต่อมาเป็น "สมาคมศิษย์เก่าปากเกร็ด - เสาธงทอง" โดยคณะศิษย์เก่าร่วมประชุมลงมติเห็นสมควรเลือกนายกสมาคมฯ ได้แก่ "คุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน" เป็นนายกสมาคมศิษย์เก่าปากเกร็ด - เสาธงทอง (ท่านแรก ลำดับที่ ๑) เพื่อดำเนินการสนับสนุนบำรุงการศึกษา จัดหาทุนมอบให้โรงเรียนและนักเรียน ด้วยมีท่านผู้บริหาร คณาจารย์ และผู้ปกครอง ได้ร่วมกิจกรรมโดยพร้อมเพรียงกัน

๓ ปีต่อมา โรงเรียนมีความพร้อมขึ้น ด้วยความรักสามัคคีเพื่อทำประโยชน์เผยแผ่วิทยาทานความรู้แก่สังคมในชุมชนท้องที่และใกล้เคียงให้ได้ศึกษา ยังความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ก้าวไกลสมดังปณิธานของทุกท่าน "นี่คือโรงเรียนปากเกร็ดของเรา" จะต้องถึงระดับสากล การชุมนุมแต่ละ ๓ ปี ได้เลือกนายกสมาคมฯ ท่านที่ ๒ คุณบุญเลิศ กุลประดิษฐ์ (ศิษย์เก่า ม. ๖ เดิมรุ่นแรก) และผู้ร่วมสละทุนทรัพย์เพื่อโรงเรียนทุกโอกาส อาทิเช่น คุณลพชัย แก่นรัตนะ เป็นนายกสมาคมศิษย์เก่าฯ ท่านที่ ๓ ความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาได้ขยายกว้างออกไปทางด้านเทคโนโลยี วิชาการ ศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมต่างๆ

ด้านกีฬา ขนบธรรมเนียมประเพณี มีคุณธรรมจริยธรรม เพิ่มหลักสูตรดนตรีไทย อบรมศีลธรรมในพระพุทธศาสนาและทุกศาสนาให้คนเป็นคนดี ดังความมุ่งมั่นต่อศิษย์ที่ท่านผู้อำนวยการสถาบันโรงเรียนปากเกร็ดทุกท่านได้มีความตั้งใจพากเพียรอบรมสั่งสอนศิษย์ถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้นักเรียนได้รับ และไปเรียนต่อระดับอุดมศึกษาอย่างมีคุณภาพ "นักเรียนเรียนจบจากปากเกร็ด จงได้คิด - พูด - ทำความดี" นี่คือปณิธานของท่านผู้บริหาร ครูอาจารย์ ศิษย์เก่าทุกรุ่นผู้ปกครองทุกท่าน ดังคำขวัญของโรงเรียน "ผู้ให้ปัญญา คือดวงแก้วของนรชน"

ในยุคนั้น ทางเข้า - ออก ของโรงเรียนปากเกร็ดได้รับการเอื้ออำนวยพื้นที่ติดถนนแจ้งวัฒนะให้เป็นทางเข้า - ออกประตูด้านหน้าของโรงเรียน โดยท่านกำนันคริ้ม แฟงรอด (ศิษย์เก่าโรงเรียนวัดเสาธงทอง) และในยุคต่อมาทางโรงเรียนได้รับน้ำใจศิษย์เก่าอีกท่านหนึ่งคือคุณลพชัย แก่นรัตนะ ได้ให้ความสะดวกในการสร้างประตูเข้า - ออกทางด้านข้างโรงเรียน ต้นซอยแจ้งวัฒนะ - ปากเกร็ด ๖ โดยทั้ง ๒ ด้านใช้งานจวบถึงปัจจุบัน ขออนุโมทนาท่านทั้งสองไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ก่อตั้งโรงเรียน "ศักดิ์สงครามวิทยา" : โรงเรียนศักดิ์สงครามวิทยา ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล ๑ - ๒ ถึงระดับประถม ๑ - ๗ หลักสูตรวิชาเฉพาะพร้อมกิจกรรม ตั้งกองลูกเสืออนุกาชาด และเนตรนารี โดยอาจารย์อมรา โกษะโยธิน เป็นครูใหญ่ผู้บริหารการเรียนการสอนและให้ทุนการศึกษา อีกทั้งส่งเสริมครูไปศึกษาวิชาครูภาคพิเศษเพื่อเป็นวิชาชีพครูจนถึงระดับปริญญาตรี กศ.บ. ได้บำรุงหลักสูตรเด็กอนุบาลและการเรียนรู้มีสุขภาพพลานามัยดี

คุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน เจ้าของ - ผู้จัดการโรงเรียนศักดิ์สงครามวิทยา ได้ดำเนินกิจการมากว่า ๑๘ ปี

การกุศล : นอกจากทำคุณประโยชน์เพื่อสังคมและช่วยเหลือท้องถิ่นกิจการบ้านเมืองมาแต่อดีต ท่านเทิดทูนถวายความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นที่รักสูงสุดคู่บุญบารมีประเทศชาติมาโดยตลอด กระทั่งถึงปัจฉิมวัย คุณบุญลักษณ์ยังมีจิตกุศล ประกอบศาสนกิจเป็นประธานในพิธีการทำบุญบวชนาค สร้างพระพุทธรูป ถวายที่ดินบ้านสวนมอบให้วัดที่จังหวัดลำปาง ทำบุญถวายองค์กฐิน - ผ้าป่า เดินทางไปทอดกฐินพร้อมครอบครัวและญาติมิตรสหายหลายสถานที่ อาทิ วัดที่จังหวัดลำปาง เพชรบุรี ฯลฯ อุทิศแด่บรรพบุรุษ บิดา มารดา และญาติมิตร นอกจากนี้ท่านยังร่วมพุทธบริษัทพร้อมญาติมิตร ทอดกฐินสามัคคีถวายองค์กฐิน ณ วัดเกาะพญาเจ่ง ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด เพื่อถวายปัจจัยบูรณปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมหลังคาอุโบสถและถวายเครื่องอัฐบริขารที่จำเป็น อุทิศกุศลแด่ผู้ร่วมทำบุญ ผู้สร้างวัดและบุพการี พร้อมทั้งบริจาคพัสดุภัณฑ์ ตำราหนังสือ - อุปกรณ์การเรียนการสอนให้แก่สถานอนุบาลต่างๆ จวบจนกระทั่งท่านของดภารกิจ เพื่อพักผ่อนสุขภาพร่างกายในช่วงปลายอายุขัย

บทสรุปท้าย จากความทรงจำ : ชีวประวัติ คุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ขอเทิดทูนคุณความดีต่อสังคมและญาติมิตร อีกทั้งผู้ร่วมการบริหารทุกหน่วยงานบ้านเมือง ซึ่งคุณบุญลักษณ์ คือ ท่านหนึ่งในความกตัญญูผู้รักชาติ ศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เหนืออื่นใดทั้งปวง

ณ ผู้ร่วมสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม พร้อมศิษย์เก่ารุ่น “ตอม่อ” ขอกุศลที่ได้ทำคุณค่าให้แก่ชุมชน บรรดาญาติมิตร ท่านผู้มีเกียรติ ผู้อาวุโสที่เคารพ ขออุทิศส่วนกุศลที่ “คุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน” ได้มุ่งมั่นกระทำมาแล้วนั้น โปรดได้รับบุญกุศลด้วยดวงจิตวิญญาณที่ล่วงลับสงบสุขแล้วของท่าน จงสถิต ณ สรวงสวรรค์เทพพิมานชั้นดุสิต สู่สุคติสัมปรายภพ เทอญฯ

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบพระคุณ ท่านนิพนธ์ บุญญภัทโร (อดีตผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี อดีตที่ปรึกษาท่านผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คุณอภิรักษ์ โกษะโยธิน) ซึ่งท่านได้เป็นผู้ร่วมจัดทำหนังสือที่ระลึกเล่มนี้ ด้วยความซาบซึ้งยิ่ง

ญาติสนิท มิตรรัก อาลัยท่าน

๔ ตุลาคม พุทธศก ๒๕๕๕

สุดเศร้าอาลัยในกาลจาก	ญาติมิตรหลายหลาก แสนโศกเศร้า
“คุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน” จากชาวเรา	ละสังขาร สาม-ตุลา ข่าว บุตรแจ้งมา
สิริอายุแปดสิบหก ท่านลาจาก	อนิจจํ จำต้องพราก มิหวลหา
บุญกุศลพร้อมคุณูปการ ท่านสร้างมา	โปรดดวงวิญญาณ์ ท่านสถิต ทิพย์วิมานเทอญฯ

ด้วยรักและอาลัยตลอดกาล

คุณนิพนธ์ บุญญภัทโร (ซ้าย)
คุณครูสำลี เจียมสังข์ทอง (ขวา)
คุณชูชื่น ละมัยกุล (ด้านหลัง)

คำไว้อาลัย
นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

คำไว้อาลัย แด่ คุณพ่อบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

ผมขอแสดงความเสียใจกับครอบครัวของคุณพ่อบุญลักษณ์ โกษะโยธินเป็นอย่างยิ่ง ที่คุณพ่อบุญลักษณ์ได้ถึงแก่กรรม นำความเศร้าโศกสลด ความรู้สึกเสียดายอาลัยมายังคนในครอบครัวและผู้ที่สนิทสนมคุ้นเคยทุกคน

คุณพ่อบุญลักษณ์เป็นแบบอย่างที่ดีและปลูกฝังให้คุณอภิรักษ์มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม ซึ่งสะท้อนผ่านบุคลิกและวิธีคิด วิธีการทำงานของคุณอภิรักษ์มาตั้งแต่ผมได้รู้จักคุณอภิรักษ์เมื่อตอนที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ผมเชื่อมั่นว่า คุณงามความดีที่คุณพ่อบุญลักษณ์ ที่ได้ปฏิบัติบำเพ็ญไว้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ จะได้รับการจารึกไว้ให้ผู้ที่อยู่ข้างหลังได้กล่าวขวัญถึงสืบต่อไป และอานิสงส์ผลบุญที่ท่านได้สะสมสร้างสมไว้ในภพนี้ ประกอบกับกุศลทักษิณานุประทานที่ครอบครัวและญาติมิตรได้บำเพ็ญอุทิศให้จะน้อมนำให้ดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพตราบกาลนิรันดร

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

ด้วยความอาลัยบุญลักษณ์ โกษะโยธิน เพื่อนรักที่ล่วงหน้าไปก่อน

คุณอภิรักษ์ โกษะโยธิน อดีตผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้ขอให้ผมเขียนไว้อาลัยคุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน บิดาของท่าน เพราะทราบว่าคุณบุญลักษณ์ เป็นเพื่อนร่วมรุ่นเดียวกันกับผม (ที่ยังมีชีวิตเหลืออยู่) ที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จุฬาฯ และที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บุญลักษณ์เรียนเก่ง เรียนเร็ว อายุน้อยกว่าผมหนึ่งปีเศษ ผมตอบรับด้วยความยินดียิ่ง

ในสมัยเป็นเด็กนักเรียนมัธยมศึกษา ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๘๓ บุญลักษณ์อยู่โรงเรียนอำนวยศิลป์ (ปากคลองตลาด) ผมอยู่โรงเรียนสวนกุหลาบ (ตรงข้ามวัดเลียบ) เวลาจะสอบลูกเสือเอก จะต้องไปสอบว่ายน้ำข้ามคลองหลอด ถ้าเป็นนักเรียนวัดเทพศิรินทร์และโรงเรียนสายปัญญา ต้องว่ายน้ำข้ามคลองผดุงกรุงเกษม สมัยนั้น พ.ศ. ๒๔๗๙ น้ำในคลองสะอาดมาก มีปลาแขยงมาตอดกินขี้เล็บเท้า เป็นที่น่าจั๊กกะจี้และเพลิดเพลินยิ่งนัก ปัจจุบันนี้เป็นอย่างไร? ไม่ทราบได้

พอสอบเข้าโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จุฬาฯ ทั้งโรงเรียนมีนักเรียนไม่เกิน ๘๐๐ คน พอเข้าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผมต้องไปเรียนที่คณะวิทยาศาสตร์ บุญลักษณ์เรียนที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ ทั้งมหาวิทยาลัยมีนิสิตประมาณ ๒,๐๐๐ คน ผู้ชายต้องเรียนวิชาทหาร ต้องแต่งเครื่องแบบยุวชนนายทหาร เครื่องแบบคล้ายๆ นักเรียนนายร้อยทหารบก ยิ่งทำให้เราต้องพบปะและคุ้ยเคยกัน เพื่อนๆ เตรียมรุ่น ๔ วิศวกรรมศาสตร์ หลายคนเข้าทำงานที่เทศบาลนครกรุงเทพ อาทิ ดร. ไวกูณย์ ชลิตพันธุ์ คนนี้เก่งมาก ตำแหน่งสุดท้ายคือคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ กมล นุชนารถนนท์ (ผู้อำนวยการสำนักการระบายน้ำ) และสมศักดิ์ วงศ์อารยะ (ผู้อำนวยการสำนักการโยธา) เป็นต้น ส่วนตัวผมเองเป็นรองปลัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนเตรียมรุ่น ๔ วิศวฯ เหล่านี้ส่วนมาก “คอทองแดง” ดื่มสุรามากและขาดการดูแลเรื่องสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องอาหารการกิน การออกกำลังกาย และการเจริญสมาธิวิปัสสนากรรมฐาน ทั้งหมดเสียชีวิตก่อนบุญลักษณ์ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ดี บุญลักษณ์เพื่อนของผมผู้นี้มีอภิชาตบุตร คือ “อภิรักษ์” ที่สามารถได้รับการเลือกตั้งให้มาดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร อย่างใสสะอาดและสง่างามยิ่ง หลายท่านอาจจะไม่ทราบความเป็นมาของ “การปกครองท้องถิ่น” เมืองหลวงของประเทศไทย

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเป็นนักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะทรงได้รับการศึกษาอย่างดียิ่งจากประเทศอังกฤษ พระองค์ทรงจัดทดลองการปกครองท้องถิ่นเป็นตัวอย่างต้นแบบ โดยแต่งตั้งเจ้าพระยารามราฆพ (อดีตสมุหนายกหรือนายกรัฐมนตรี) ให้เป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลนครกรุงเทพ และแต่งตั้งเจ้าพระยาพิชัยญาติ นักกฎหมายชั้นนำของประเทศให้เป็นประธานสภาเทศบาล รวมทั้งแต่งตั้งพระยาประชากิจกรจักร (บิดาศาสตราจารย์ นพ. ชัชวาล โอสถานนท์ อดีตคณบดีแพทยศาสตร์ ศิริราช) ผู้สอบชิงทุนเล่าเรียนหลวง สำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษเป็นปลัดเทศบาล ทั้งนี้เพื่อเป็นตัวอย่างต้นแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อกระจายระบอบการเลือกตั้งเทศบาลออกไปให้กว้างขวางทั่วประเทศ แทนการแต่งตั้งจากส่วนกลาง

เมื่อเริ่มเลือกตั้งเทศบาลนครกรุงเทพครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๘๐ เขตเทศบาลนครกรุงเทพมีไม่กี่สิบตารางกิโลเมตร และค่อยๆ ขยายออกทีละเล็กละน้อย จนในที่สุดรวมเนื้อที่ของ ๒ จังหวัด คือ พระนครและธนบุรี รวมเนื้อที่ถึง ๑,๖๕๐ กว่าตารางกิโลเมตร ใหญ่กว่าประเทศสิงคโปร์ถึง ๓ เท่าตัว ไม่น่าเชื่อว่า “บุญลักษณ์ โกษะโยธิน” เพื่อนรักร่วมสถาบันการศึกษาด้วยกันผู้นี้จะได้ผลิตอภิชาตบุตร คือ “อภิรักษ์” ให้มาทำหน้าที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ผมและเพื่อนของบุญลักษณ์หลายคนได้รับราชการอยู่เป็นเวลานาน

“บุญลักษณ์” เพื่อนรัก เพื่อนจากไปในวัยถึง ๘๖ ปี ขอให้เพื่อนทราบว่าถัวเฉลี่ยอายุขัยของชายไทยนั้นแค่ ๗๐ ปีเท่านั้นเอง แสดงว่าเพื่อนได้ใช้ชีวิตที่มากกว่าชายไทยทั่วไปถึง ๑๖ ปี ตลอดชีวิตของเพื่อนได้สร้างแต่กรรมดีมาโดยตลอดชีวิตของเพื่อน ขอดวงวิญญาณของเพื่อนจงไปสู่สุคติไปสัมปรายภพในสรวงสวรรค์ ไม่ช้าไม่นาน (อีกประมาณ ๓๓ ปี) เราคงจะได้พบกันนะบุญลักษณ์ เพื่อนรัก

นพ. เฉก ธนะสิริ

ด้วยรักและอาลัยคุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

เมื่อทราบว่าคุณบุญลักษณ์ โกษะโยธินถึงแก่กรรม ผมมีความเศร้าเสียใจเป็นอย่างมาก หากแต่การเกิด แก่ เจ็บ ตาย นั้นเป็นของธรรมดา กระนั้นสิ่งที่ระลึกถึงเป็นความทรงจำคือคุณงามความดีที่คุณบุญลักษณ์ โกษะโยธินได้ปฏิบัติมาตลอดช่วงชีวิต

ผมได้รู้จักกับคุณบุญลักษณ์ตั้งแต่สมัยที่ผมมาเป็นนายอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๕๑๗ ครอบครัวของคุณบุญลักษณ์ก็เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในขณะนั้น ด้วยพันโทจมื่นศักดิ์สงครามบิดาของคุณบุญลักษณ์เป็นเจ้าของที่ดินมากมาย เป็นเจ้าของตลาดปากเกร็ด โรงวิกบุญทำนุ โรงวิกลิเกแห่งแรกของปากเกร็ด รวมทั้งยังอุปการะเด็กๆ ที่เรียนเก่งในย่านปากเกร็ดให้ได้รับการศึกษาสูงๆ

ขณะนั้นปากเกร็ดยังไม่เจริญเท่าทุกวันนี้ ผู้คนในชุมชนอยู่กันอย่างใกล้ชิด สนิทสนม มีความรักใคร่สามัคคีกัน ผมได้มีโอกาสใกล้ชิดกับคุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ซึ่งขณะนั้นเป็นเจ้าของกิจการโรงเรียนศักดิ์สงครามวิทยา ผมในฐานะนายอำเภอที่ดูแลทั้งด้านสาธารณสุข โยธา และการศึกษาในพื้นที่ได้ไปเยี่ยมเยียนอยู่เสมอ และยังได้เชิญคุณอมรา โกษะโยธิน ภรรยาของคุณบุญลักษณ์ซึ่งขณะนั้นเป็นคุณครูให้มาสอนวิชาแก่ลูกเสือชาวบ้าน รวมทั้งคุณบุญลักษณ์เอง ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์และวาทศิลป์ที่ดีก็ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรลูกเสือชาวบ้านอยู่บ่อยครั้งเช่นกัน

นอกจากนี้ ผมยังได้มีโอกาสร่วมงานกับคุณบุญลักษณ์ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญด้านโยธา จึงได้เชิญให้มาดำรงตำแหน่งกรรมการสุขาภิบาล ซึ่งกำกับดูแลงานด้านโยธา การสร้างถนน ทำให้การบริหารงานของสุขาภิบาลเป็นไปอย่างดี และส่งเสริมให้การเดินทางของคนปากเกร็ดซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการสัญจรทางเรือมีความสะดวกยิ่งขึ้นกว่าเดิม และเพิ่มโอกาสให้ความเจริญได้เข้าถึงชุมชนมากยิ่งขึ้น

ผมเคารพทั้งคุณบุญลักษณ์และคุณอมรา ด้วยทั้งคู่มีภูมิฐานเดิมที่เป็นคนดี คนเก่ง เป็นครอบครัวที่ตั้งอยู่ในศีลในธรรม และปฏิบัติทำในสิ่งที่ชอบที่ควร ต่อมาภายหลังผมมีโอกาสดำรงตำแหน่งประธานที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมัยคุณอภิรักษ์ โกษะโยธิน ซึ่งเป็นบุตรชายของคุณบุญลักษณ์ จึงทำให้ผมมีความผูกพันสนิทชิดเชื้อกับครอบครัวคุณบุญลักษณ์มากยิ่งขึ้น

ผมยังจำได้ไม่ลืมว่า เมื่อครั้งที่คุณอภิรักษ์ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผมได้โทรศัพท์ไปพูดคุยกับคุณบุญลักษณ์ ซึ่งขณะนั้นเต็มไปด้วยความหนักใจและไม่ค่อยเห็นด้วย เพราะมองว่าลูกชายซึ่งเคยเป็นผู้บริหารระดับสูงในบริษัทเอกชน ได้รับเงินเดือนเป็นหลักล้าน จะลาออกมาลงสมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นงานที่เหนื่อยมากและได้รับเงินเดือนในหลักหมื่น ผมจึงรับรองแข็งขันและปลอบให้คุณบุญลักษณ์สบายใจและมั่นใจว่า การตัดสินใจของคุณอภิรักษ์นั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว เพราะคุณอภิรักษ์เป็นคนดี คนเก่ง ฉลาด ทำงานคล่องแคล่วว่องไว ต้องได้รับเลือกแน่ และอนาคตเส้นทางทางการเมืองของคุณอภิรักษ์ยังไปได้อีกไกล ซึ่งผมเชื่อว่าคุณอภิรักษ์คือหนึ่งในความภาคภูมิใจของคุณบุญลักษณ์อย่างแน่นอน

ท้ายที่สุดนี้ ผมขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ตลอดจนผลบุญกุศลที่คุณบุญลักษณ์และครอบครัวปฏิบัติมาโดยตลอดชีวิต จงเป็นพลปัจจัยให้ดวงวิญญาณคุณบุญลักษณ์ โกษะโยธินไปสู่สุคติเถิด

นายนิพนธ์ บุญญภัทโร
อดีตรองปลัดกระทรวงมหาดไทย
อดีตประธานที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

รำลึกและอาลัยท่านบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๕ กระผมได้รับทราบข่าวว่าท่านบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ถึงแก่กรรม กระผมรู้สึกตกใจและเสียใจมาก หลังจากวันนั้นมา กระผมก็มานั่งนึกย้อนอดีตของท่านที่กระผมมีความผูกพันและรู้จักท่านในฐานะที่ท่านเป็นคนเมืองนนท์ด้วยกัน และมีความคิดด้านการเมืองไปในแนวทางเดียวกันกับกระผม

ครั้งหนึ่งกระผมได้มีโอกาสพบกับท่านที่บ้านของพี่ตระกูล บรรลือสินธุ์ ลูกเขยอดีตนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองนนทบุรี (ท่านบุญช่วย ผู้โสภา) บ้านของท่านอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณใกล้กับสะพานพระราม ๕ และท่านได้ใช้สถานที่นี้เป็นที่พบปะชุมนุมปรึกษาปัญหาบ้านเมืองกันมาโดยตลอด ทั้งที่ท่านพักอาศัยอยู่ที่อำเภอปากเกร็ด ท่านเป็นเจ้าของโรงเรียนศักดิ์สงครามวิทยา เป็นนายกสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนปากเกร็ด - เสาธงทอง คนแรก และเคยสมัครเป็นสมาชิกสภาจังหวัดนนทบุรี เขตอำเภอปากเกร็ด

ในวงสนทนาที่บ้านพี่ตระกูล บรรลือสินธุ์ ท่านบุญลักษณ์ได้ก่อตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองนนทบุรี ชื่อกลุ่ม "ประชาพัฒนา" กระผมสนับสนุนให้ท่านเป็นหัวหน้ากลุ่ม แต่ท่านไม่สามารถลงสมัครได้ เพราะท่านมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอปากเกร็ด ท่านจึงมอบหมายให้กระผมเป็นหัวหน้ากลุ่มนำทีมลงสมัครสมาชิกสภาเทศบาลเมืองนนทบุรี เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ผลปรากฏว่า ทีมประชาพัฒนา ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองนนทบุรีเพียงคนเดียว คือ กระผม

จากนั้นเป็นต้นมา กระผมได้ยึดมั่นและดำเนินงานทางการเมืองด้วยวัตถุประสงค์และอุดมการณ์ของท่านบุญลักษณ์ โกษะโยธินมาโดยตลอด

ด้วยความดีงามด้านความคิดที่ต้องการให้ประเทศชาติบ้านเมืองเจริญในทุกๆ ด้าน ด้วยความถูกต้อง ขออำนาจกุศลผลบุญที่ท่านและครอบครัวช่วยกันบำเพ็ญคุณงามความดี จงเป็นพลังเกื้อหนุนให้ดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

นายประกอบ สังข์โต

อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
ส.ส. จังหวัดนนทบุรี นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองนนทบุรี

อาลัยคุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ที่เคารพรัก

วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๕ เป็นวันที่ครอบครัวโกษะโยธิน ได้สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งของทุกคนในครอบครัวไปอย่างไม่มีวันกลับ ไม่เพียงแต่คนในครอบครัวเท่านั้นที่รับรู้ถึงความสูญเสียอันยิ่งใหญ่ในครั้งนี้ กระผมและครอบครัวก็มีความรู้สึกเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะคุณพ่อบุญลักษณ์ โกษะโยธิน เป็นผู้ที่ผมให้ความเคารพเปรียบเสมือนพ่อคนหนึ่งของผม ซึ่งผมได้เคยทำงานร่วมกับท่านอภิรักษ์ โกษะโยธิน เป็นบุตรชายของท่านขณะดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและได้ไปเยี่ยมเยียนคุณพ่อบุญลักษณ์ฯ ทุกครั้งที่มีโอกาส ท่านจะถามถึงสารทุกข์สุขดิบและให้ข้อคิดเห็นเรื่องต่างๆ ซึ่งได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ท่านเป็นคนดีมีความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเป็นมิตรต่อบุคคลทั่วไป ไม่เฉพาะแต่ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงและลูกหลานเท่านั้น กับบุคคลอื่นๆ ท่านก็ให้ความเมตตาในทุกเรื่อง ระยะหลังท่านเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลบ่อยครั้ง และมักจะบ่นกับผมว่าไม่ชอบที่จะอยู่โรงพยาบาลเพราะห่างไกลจากลูกหลานที่ได้พบกันทุกวัน ในขณะถึงวาระสุดท้ายของชีวิตที่ท่านได้เข้ารับการรักษาที่คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร ผมยังได้ไปเยี่ยมและให้กำลังใจท่านตลอดเวลา แต่ด้วยท่านเป็นโรคติดเชื้อในกระแสโลหิตเนื่องจากภาวะปอดอักเสบเฉียบพลัน จึงทำให้ไม่อาจอยู่เป็นขวัญและกำลังใจให้กับลูกหลานได้ต่อไป จึงทำให้ผมรู้สึกเสียใจเป็นที่สุดต่อการจากไปของท่านอย่างไม่มีวันกลับ

สุดท้ายนี้ กระผมและครอบครัวขอน้อมจิตอธิษฐานให้กุศลผลบุญที่ท่านได้ปฏิบัติมาตลอดอายุ ประกอบกับกุศลผลบุญที่ญาติสนิทมิตรสหายและบุคคลที่รู้จักคุ้นเคย ตลอดจนข้าพเจ้าและครอบครัวได้บำเพ็ญอุทิศให้ จงดลบันดาลให้ท่านสถิตไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

นายสุกิจ ก้องธรนินทร์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ด้วยรักและอาลัยคุณตาบุญลักษณ์

ขอบคุณสำหรับทุกสิ่งทุกอย่างที่คุณลักษณ์ได้มอบให้

แดงอยากบอกคุณลักษณ์ว่าไม่ต้องเป็นห่วง

แดงขอให้ดวงวิญญาณของคุณลักษณ์จงหลับ

และพักผ่อนอย่างสงบ

ด้วยรักและอาลัยยิ่ง

อมรา โกษะโยธิน (แดง)

ความรักของป๋า

ป๋าพบกับแม่เป็นครั้งแรก เมื่อแม่ย้ายไปเป็นครู ตามคุณตาที่ไปรับราชการที่จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนป๋าเป็นวิศวกรหนุ่มที่เดินทางไปทำงานโครงการก่อสร้างถนนในหลายจังหวัดในภาคเหนือ ด้วยความที่อายุห่างกันกว่า ๑๐ ปี ป๋าจึงเป็นผู้ชี้แนะสิ่งต่างๆ ในฐานะผู้นำครอบครัวมาตั้งแต่แต่งงานกัน และเป็นเช่นนี้ตลอดระยะเวลากว่า ๕๐ ปี ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา

ป๋าเป็นผู้มีความแน่วแน่ มีความมุ่งมั่นหมั่นเพียร รอบรู้ และละเอียดถี่ถ้วน รวมทั้งมีความเคร่งครัด เข้มงวดในระเบียบวินัย และเอาจริงเอาจังในทุกสิ่งที่ทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา ซึ่งน่าจะเป็นเพราะป๋าเป็นนักเรียนเรียนดี เข้าเรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และสำเร็จการศึกษาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ ป๋าจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูกๆ เป็นพิเศษ และต่อมาภายหลัง ป๋ากับแม่ยังได้ร่วมกันก่อตั้งโรงเรียนศักดิ์สงครามวิทยา ตามชื่อคุณปู่ พ.ท.จมื่นศักดิ์สงคราม ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนแห่งแรกๆ ในย่านอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

อีกสิ่งหนึ่งที่ป๋าให้ความสนใจอย่างมากคือเรื่องการเมือง ป๋าติดตามข่าวสารบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และยังเคยลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด โดยชักชวนให้ลูกซึ่งขณะนั้นยังเล็กๆ มีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการช่วยแจกใบปลิวหาเสียง ป๋ามักจะเล่าเรื่องราวและความคิดทางการเมืองให้ลูกๆ ฟังอยู่เนืองๆ และในเวลาต่อมา ป๋ายังหันมาสนใจงานอาสาสมัครเพื่อสังคม ตามการชักชวนของแม่ ป๋าได้รับเชิญเป็นวิทยากรลูกเสือจังหวัดนนทบุรี และคณะลูกเสือแห่งชาติอยู่เสมอ จนได้รับรางวัลเหรียญลูกเสือสดุดีพระราชทาน ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ และรางวัลครอบครัวประชาธิปไตยตัวอย่าง จากคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๔๘

จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม อุปนิสัยและความสนใจเหล่านี้ ได้ถ่ายทอดมาสู่ลูกอย่างครบครัน ตั้งแต่ความเป็นระเบียบ ความมุ่งมั่น ตั้งใจ สู้งาน ความเอาจริงเอาจังในชีวิต ไปจนถึงเรื่องการเมือง สำหรับต้อม (อภิรักษ์ โกษะโยธิน) ซึ่งเป็นลูกชายคนโตนั้น ป๋าคาดหวังมาก จึงให้ความสนใจและวางแผนชีวิตให้โดยตลอด แม้บางครั้งต้อมจะทำได้บ้างไม่ได้บ้าง หรืออาจไม่ทำอะไรตามใจป๋าไปเสียทุกเรื่อง แต่สุดท้ายก็พิสูจน์ว่า คุณลักษณะที่ป๋าได้ถ่ายทอดรวมทั้งความสนใจทางการเมือง ได้ส่งเสริมและเป็น

แรงบันดาลใจให้ต้อมประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน ต้อมเป็นผู้บริหารระดับสูงในบริษัทข้ามชาติและองค์กรมหาชนขนาดใหญ่หลายแห่ง และได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน

ส่วนหนิง (อภิสรา โกษะโยธิน) เป็นลูกสาว มีความใกล้ชิด และมีความสนิทสนมกับป๋ามากกว่า ป๋าภูมิใจในตัวหนิงมาก หนิงเป็นคนเรียนเก่ง ขยันขันแข็ง ตั้งใจเรียน สอบเทียบระดับชั้นมัธยมปลายได้ และสอบเข้าคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ ได้ตามที่ป๋าคาดหวัง เมื่อเรียนจบได้มีโอกาสมาช่วยทำงานเป็นผู้จัดการโรงเรียนศักดิ์สงครามวิทยา และต่อมาได้มาทำงานในแวดวงธนาคารมาโดยตลอด จนปัจจุบันเป็นผู้บริหาร ธนาคารธนชาต จำกัด (มหาชน) และเป็นหนิงนี่เองที่คอยดูแลป๋าโดยตลอดจนถึงช่วงบั้นปลายชีวิต

แม้ป๋าจะมีอายุเพิ่มมากขึ้น ความพากเพียรที่จะดูแลแนะนำแนวทางชีวิตของคนในครอบครัวก็ไม่ได้ลดลงไป ความห่วงใยของป๋ายังเผื่อแผ่ไปสู่รุ่นหลาน พี (อนรรฆ โกษะโยธิน) ปัจจุบันเรียนอยู่ที่วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล และน้ำฝน (นภัสสร โกษะโยธิน) เรียนอยู่ชั้นมัธยมปลาย โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร ปัจจุบันได้ทุนไปเรียนต่อ ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน แม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนไป และแนวทางการดำเนินชีวิตของคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่จะแตกต่างกันไปบ้าง

เมื่อป๋าเข้าสู่ช่วงสูงวัย ป๋าก็ยังชอบตื่นเช้า ชอบอ่านหนังสือพิมพ์และดูข่าวทางโทรทัศน์ ติดตามข่าวสารบ้านเมือง ดูแลสุขภาพร่างกายอย่างสม่ำเสมอ ป๋ายังคงชอบศึกษาสิ่งต่างๆ อย่างจริงจังแม้สิ่งนั้นจะเป็นเพียงงานอดิเรก ป๋าชอบปลูกต้นไม้ โดยเฉพาะกล้วยไม้ ซึ่งป๋าสามารถผสมเกสรเองให้กลายเป็นกล้วยไม้พันธุ์ใหม่ได้ จนป๋าเรียกตัวเองว่าเป็น "วิศวกรต้นไม้"

ป๋ายังชอบที่จะทำกับข้าวให้เราทาน และรอฟังคำว่า "อร่อยมากค่ะ (ครับ)" จากเรา โดยเมนูพิเศษคือ ไข่น้ำ ซุปเนื้อ เนื้อทอดกระเทียมพริกไทย และน้ำพริกปลาทู ซึ่งเป็นอาหารประจำบ้านมาตั้งแต่ลูกยังเล็กตกทอดมาจนถึงรุ่นหลานในปัจจุบัน

สิ่งเหล่านี้อาจบอกได้ว่า วงจรชีวิตของป๋าวนเวียนอยู่กับบ้าน ใจของป๋าจดจ่ออยู่กับแม่และลูกๆ เราได้ชื่นชมต้นไม้ ดอกไม้สวยๆ ที่ป๋าเฝ้าดูแลเพาะเลี้ยง ในขณะเดียวกันป๋าก็จะพอใจมาก เมื่อเราซื้อหาหมวก

มาเป็นของฝาก จนหมวกหลากรูปแบบจากหลายประเทศ กลายเป็นของสะสมที่ป๋ามีอยู่มากที่สุด

เมื่อป๋าล้มป่วยลงด้วยอาการเส้นเลือดในสมองตีบ ขยับร่างกายซีกขวาและกลืนอาหารไม่ได้ ต้องพักรักษาตัวอยู่หออภิบาลผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลวชิรพยาบาล ป๋าบ่นคิดถึงแม่ และบ่นอยากกลับบ้านอยู่ตลอดเวลา ป๋าพกรูปแม่ติดตัวไว้ตลอด จนในที่สุดพยาบาลต้องนำไปติดไว้ที่หัวเตียง พร้อมกับเงินที่ป๋าติดตัวไว้จำนวนหนึ่ง สำหรับไว้เรียกรถกลับบ้าน

ช่วงระยะเวลา ๓ เดือนที่ป๋าป่วย แม่ซึ่งไม่ค่อยสบายอยู่แล้วมาเยี่ยมที่โรงพยาบาลไม่ไหว ต้อมจึงถ่ายคลิปวีดิโอแม่มาเปิดให้ป๋าดู ซึ่งลูกๆ สังเกตได้ว่าป๋าออกจะหงุดหงิดที่ตัวเองไม่หายเสียที ไม่แข็งแรงพอที่จะกลับบ้านไปหาแม่ได้

อาการของป๋าทรุดลงเรื่อยๆ จนสุดท้ายไม่ได้สติ ต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ มีหลายครั้งที่หัวใจหยุดเต้น จนหมอต้องปั๊มหัวใจต่อลมหายใจออกไป แต่ลูกๆ รู้สึกว่า ป๋ายังรอที่จะให้แม่ไปเยี่ยม

เมื่อแม่พอจะออกจากบ้านไปเยี่ยมไหว ก็มาถึงวันสุดท้ายของชีวิตป๋าแล้ว แม่จับมือของป๋าไว้ แต่สมองของป๋าไม่ทำงานแล้ว และหัวใจก็แผ่วลงอีก ต้อมบอกป๋าว่าไม่ต้องห่วง ลูกๆ จะช่วยดูแลแม่เอง ป๋าจึงจากเราไปอย่างสงบ

แม้ป๋าจะจากไปแล้ว แต่สิ่งที่เรายังคงสัมผัสและจดจำได้คือ ป๋าสนใจ เป็นห่วง และภูมิใจในตัวเราอยู่เสมอแม้จะไม่เคยพูดออกมา นอกจากนี้ เราไม่เคยรู้เลยว่า ใต้หมอนป๋าที่ใช้หนุนนอนทุกวันที่บ้านมีหนังสืออยู่ ๒ เล่ม เล่มแรกคือ หนังสือ **"ความรักของพ่อ"** ซึ่งเป็นคำเทศน์ของหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ ซึ่งป๋าให้ความเคารพศรัทธา และอีกเล่มคือ หนังสือ **"บันทึกผู้ว่าฯ อภิรักษ์ โกษะโยธิน"**

สิ่งที่ป๋าทำให้กับครอบครัว ความห่วงใยที่มีต่อเราแม่ลูก และแบบแผนชีวิตที่ป๋าวางไว้ให้ ทั้งหมดนี้คือ **"ความรักของป๋า"** ที่เราซึมซับได้ และจะไม่มีวันลืมตลอดไป

จากแม่และลูก

อมรา โกษะโยธิน
อภิรักษ์ โกษะโยธิน
อภิสรา โกษะโยธิน

ผู้ร่วมไว้อาลัย

นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

ในพิธีพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ

พิธีสวดพระอภิธรรม

ณ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร

เขตบางเขน ศาลา ๑๕

ระหว่างวันที่ ๔ - ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

วันพฤหัสบดีที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ พิธีพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ

วันพฤหัสบดีที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ พิธีสวดพระอภิธรรม

วันศุกร์ที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ พิธีสวดพระอภิธรรม

วันเสาร์ที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ พิธีสวดพระอภิธรรม

วันอาทิตย์ที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ พิธีสวดพระอภิธรรม

วันจันทร์ที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ พิธีสวดพระอภิธรรม

วันอังคารที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ พิธีสวดพระอภิธรรม

วันพุธที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ พิธีเลี้ยงพระเพล

วันพุธที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ พิธีสวดพระอภิธรรม

คำบรรยายธรรม

ของหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ

ความรักของพ่อ

พ่อพระในบ้าน

ศิลปะความเป็นพ่อ

ศิลปะความเป็นลูก

กตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี

ความรักของพ่อ

ปาฐกถาธรรม โดย
พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์ อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

วันพ่อ เป็นวันสำคัญวันหนึ่งที่รัฐบาลไทยได้คิดจัดทำขึ้น การที่ได้คิดจัดทำเรื่องวันพ่อขึ้นก็เพื่อจะให้ประชาชนได้มีความสำนึกว่าเรานี้เกิดจากพ่อแม่ เราไม่ได้เกิดจากโพรงไม้ ไม่ได้เกิดจากดอกบัว หรือไม่ได้เกิดขึ้นลอยๆ แต่เกิดจากพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด

ความหวังของพ่อแม่

พ่อแม่ที่เราเกิดมานั้น ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ ไม่ใช่เรื่องความสนุก แล้วผลพลอยได้คือลูกออกมา ไม่ใช่อย่างนั้น พ่อแม่ทั้งหลายมีความปรารถนาที่จะมีลูก เมื่อแต่งงานแล้วทุกคนก็อยากจะมีลูกไว้ทั้งนั้น ที่ต้องการมีลูกไว้ก็เพื่อจะไว้สืบสกุล ไม่ให้พันธุ์มนุษย์นี่ต้องสูญหายไปจากโลกนี้

อันนี้คือความหวังของพ่อแม่ทั่วไปที่ต้องการจะมี ถ้าไม่มี ก็จะรู้สึกว่ามีความทุกข์ ได้พบพ่อแม่มากมาย ที่แต่งงานอยู่กินกันแล้วไม่มีลูก ก็มีความทุกข์อยู่ในจิตใจ ทุกข์ว่าเราไม่มีลูก ตายแล้วไม่รู้จะเอาสมบัติให้ใคร หรือว่าเราแก่ชราไม่รู้ว่าจะให้ใครดูแลรักษา เจ็บไข้ได้ป่วยก็จะเกิดเป็นปัญหา จึงได้เกิดความทุกข์เรียกว่า นรกขุมปุตตะ คือการไม่มีลูกนั่นเอง เพราะฉะนั้นทุกคนก็อยากมีลูกไว้สืบแซ่สืบสกุลด้วยกันทั้งนั้น

พ่อคือผู้นำของครอบครัว

ที่นี้ในครอบครัวก็มีพ่อ มีแม่ มีลูกหญิงลูกชาย ประกอบกันขึ้นเป็นครอบครัว ตามธรรมดาครอบครัวนั้น ก็มีพ่อบ้านเป็นผู้นำ เรียกว่าเป็นผู้ใหญ่ในครอบครัว เป็นผู้นำในครอบครัว ทุกชาติทุกภาษาถือเหมือนกันว่า พ่อบ้านนี้เป็นผู้นำในครอบครัว แม่บ้านนี่เป็นผู้นำในครอบครัว แม่บ้านนี่เป็นผู้ช่วยเหลือพ่อบ้าน แล้วลูกทุกคนก็เรียกว่าตามพ่อตามแม่ อยู่กับพ่อแม่

“พ่อมีหน้าที่ดูแลครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุข ทำมาหากิน หาเงินหาทอง สร้างเนื้อสร้างตัวเพื่อความมั่นคงของครอบครัว เพื่อความเจริญก้าวหน้าของบุตรธิดา”

แม่ก็มีหน้าที่เหมือนกัน คือช่วยเหลือพ่อบ้านให้ทำงานสะดวกสบาย มีอะไรพอช่วยได้ก็เข้าไปช่วย ช่วยกันจัด ช่วยกันทำ เพื่อให้กิจการที่จะทำนั้นสำเร็จด้วยดี ไม่ขัดคอกัน ไม่เถียงทะเลาะกันในเรื่องอะไรต่างๆ อยู่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การเคารพหัวหน้าครอบครัว

พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า ทุกครอบครัวต้องเคารพผู้ใหญ่ในครอบครัว เรามีคุณปู่ คุณตา คุณย่า คุณยาย ต้องเคารพ เราเคารพคุณพ่อคุณแม่ คุณพ่อไม่อยู่ คุณแม่อยู่เราเคารพคุณแม่ คุณแม่ตายไปอีกคน ใครเป็นใหญ่กว่าในครอบครัว พี่ต้องอุปโลกน์ขึ้นอีกคนหนึ่งว่าคนนี้เป็นหัวหน้า พวกเราจะต้องเชื่อฟัง ต้องเคารพ เราจะต้องทำตาม อันนี้คนไหนถูกเขาให้เกียรติเป็นหัวหน้า ก็ต้องนึกว่า เอ้อ! เรานี้มันไม่ใช่คนธรรมดาแล้ว เขาเลือกให้เป็นหัวหน้าแล้ว ต้องประพฤติตนให้สมแก่ความเป็นหัวหน้า ต้องเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองน้องๆ ดุจดังแม่ไก่กับลูกไก่ เคยเห็นไก่มันเลี้ยงลูกหลายตัว พอเหยี่ยวบินมา มันร้องกุ๊กๆ อ้าปีกขึ้น ลูกซ่อนใต้ปีกหมด เหยี่ยวเฉี่ยวไม่ได้ แต่ว่าลูกไก่ตัวไหนเก วิ่งออกไปนอกปีกแม่ เหยี่ยวมันก็เฉี่ยวเอาไปกินเท่านั้น

คนเราก็เหมือนกัน ไอ้คนไหนอยู่เป็นกลุ่มเป็นก้อนในครอบครัว ความชั่วมันทำร้ายไม่ได้ แต่ถ้าเราเกิดแตกแยกกันในครอบครัว เราก็ถูกทำร้าย เขาทำลายทีละคน ๆ มันก็หมด

มีสักสิบคนก็หมดไม่มีเหลือ เพราะเราไม่พร้อมกัน แต่ถ้าเราพร้อมกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดกำลัง เกิดความเข้มแข็ง เกิดความเคารพจากคนอื่น ไอ้นี่สำคัญ ให้จำไว้เป็นหลักประจำจิตใจว่า เราทุกคนต้องเคารพพ่อแม่ บูชาพ่อแม่ ถือว่าพ่อแม่นี้เป็นผู้นำครอบครัวของเรา **คำสั่งคำเตือนของคุณพ่อคุณแม่เป็นวาจาสิทธิ์** ที่เราจะต้องเชื่อฟัง ต้องปฏิบัติ เรียกว่า ละเมิดไม่ได้ ถ้าละเมิดแล้วอันตราย เกิดความเสียหาย อันนี้สำคัญขอให้จดจำไว้

“คนสมัยใหม่นี้บางทีก็เขวกันอยู่เหมือนกัน ไม่ค่อยจะรักพ่อแม่ เอาแต่ใจตัวเป็นใหญ่ ทำอะไรก็ทำตามใจ ไม่เชื่อฟังไม่เคารพ บางทีก็ดูหมิ่นถิ่นแคลนหาว่าคุณพ่อคุณแม่นี่ไม่ได้เข้าโรงเรียนบ้างละ ไม่ได้อะไรต่ออะไรบ้าง คนหัวเก่าไม่ทันสมัย ไปกันใหญ่แล้ว ไม่ได้ เราอย่าไปมองอย่างนั้น ถ้าท่านไม่เก่ง ท่านเกิดเรามาไม่ได้ ไม่เก่ง เลี้ยงเราเติบโตไม่ได้ นับว่าท่านเก่ง ถ้าไม่เก่งท่านจะเลี้ยงดูเรามาได้อย่างไร”

พ่อพิมพ์ - แม่พิมพ์

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ขอพูดถึงเรื่องอิทธิพลของกรรมพันธุ์ก่อนสักเล็กน้อย กรรมพันธุ์เป็นหลักหนึ่งในเรื่องกรรมทางพระพุทธศาสนา **พระพุทธเจ้าได้สอนให้เรามีความเชื่อในเรื่องของกรรม เราทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เราจะหนีจากผลกรรมไปไม่ได้เป็นอันขาด** นี่เป็นส่วนที่ได้รับเฉพาะตัวผู้กระทำ นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดผลของกรรมไปทางสายเลือดอีก เพราะคนเรา **เมื่อมีการกระทำอะไรบ่อย ๆ การกระทำนั้นก็ก่อให้เกิดเป็นนิสัยติดสันดานของตน**

เมื่อท่านทราบว่า ตัวของท่านผู้จะเป็นพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดแก่ลูกของท่าน มีอำนาจสูงพอที่จะทำให้ลูกของท่านเป็นอย่างที่ท่านเป็นอยู่ได้ ท่านมีความคิด มีความประพฤติหนักไปในทางใด ชั่วหรือดีก็ตามเถิด สิ่งนั้นจะช่วยสร้างสรรค์ชีวิตจิตใจให้แก่ลูกของท่าน ท่านจึงควรจะได้ระมัดระวังปัจจุบันเพื่อให้ลูกมีอนาคตที่ดีขึ้น ข้อนี้เป็นเรื่องสำคัญสำหรับท่านที่กำลังเตรียมตัวเพื่อเป็นพ่อแม่ของลูกๆ

"อย่านึกแต่เพียงว่า ท่านจะแต่งงานอยู่กันแบบผัว ๆ เมีย ๆ แล้วลูกคงจะเกิดมาเลี้ยงมันให้โตเพื่อใช้งานได้เท่านั้น แต่จงนึกว่า ลูกคือผู้สืบสกุลของเราต่อไป สกุลจะเป็นหลักหรือไม่นั้นไม่เกี่ยวกับอนาคตของลูกของท่าน ด้วยลูกจะดีหรือเสียอยู่ที่ท่านผู้เป็นพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของลูก"

ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น

ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กนั้น สำคัญที่สุดก็คือพ่อแม่ พ่อแม่นี้ได้ชื่อว่าเป็นครูคนแรกของเด็ก เป็นเทพเจ้าของเด็ก เป็นพระอรหันต์ของเด็ก เป็นปูชนียบุคคลของเด็ก เพราะฉะนั้นพ่อแม่จะต้องทำตนให้เป็นพ่อแม่ที่ดีของลูก เลี้ยงลูกให้ดี เลี้ยงให้เจริญเติบโตในทางที่ถูกที่ชอบ เพราะว่าเด็กจะดีหรือไม่ดีนั้น อาศัยพ่อแม่เป็นฐานสำคัญ คนโบราณของเราจึงพูดว่า **"ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น"** ลูกไม้ใดมันก็หล่นใกล้ต้นไม้นั้น เช่น ลูกมังคุดก็หล่นอยู่ใกล้ต้นมังคุด ลูกลางสาดก็หล่นอยู่ใกล้ต้นลางสาด ผลไม้ชนิดใดก็หล่นลงใต้ต้นไม้นั้นแหละ ไม่หล่นไปไกลที่ไหน ฉะนั้นผู้ที่เดินหน้าเด็กคือพ่อแม่

“พ่อแม่ต้องเป็นคนสำคัญ ต้องมีความนึกคิดอยู่ในใจอยู่ตลอดเวลาว่า เรามีคนเดินตามหลังเรามา ผู้ที่เดินตามหลังเรานั้นคือลูกหญิงลูกชายของเรานั้น เดินตามเราทุกเวลานาที ถ้าหากว่าเราเดินดีลูกของเราก็จะดี ถ้าเราเดินทางร้าย ลูกของเราก็จะเดินทางร้าย”

ผู้ที่มีหน้าที่เป็นพ่อแม่ จึงควรที่จะได้สำนึกรู้สึกตัวอยู่เสมอตลอดเวลาว่า เรามีหน้าที่เลี้ยงลูกทั้งกาย ทั้งใจ

อย่ารักจนหลง

พ่อแม่ทุกคนมีความรักลูก มีความปรารถนาที่จะให้ลูกทุกคนได้มีหน้ามีตา ไม่มีพ่อแม่คนไหนปรารถนาร้ายต่อลูกของตน ข้อนี้เป็นหลักธรรมดาทั่วไป แต่ความรักของพ่อแม่นี้เป็นดาบสองคม เป็นคุณก็ได้ เป็นโทษก็ได้ ถ้ารักถูกก็เป็นคุณ ถ้ารักผิดก็เป็นโทษโดยไม่ต้องสงสัย **พ่อแม่เป็นจำนวนไม่น้อยได้ทำลายลูกของตนโดยอาศัยความรักเป็นมูลฐาน การทำลายแบบนี้เป็นแบบที่เป็นไปโดยเจ้าตัวไม่รู้** เช่น พ่อแม่รักลูกและถนอมใจของลูกตนเองมากเกินไป ไม่เคยขัดใจลูก กลัวลูกจะได้รับความช้ำใจ เด็กๆ ที่ได้รับการตามใจแบบนี้กลายเป็นนายของพ่อแม่

“คนโบราณเขาสอนไว้ว่า รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี เป็นคำสอนที่ควรฟังอยู่มากทีเดียว ตนมีวัวถ้ารักแล้วปล่อยตามใจ มันคงไปกินผักของในสวนเขา เจ้าของต้องเสียเงิน จึงจำเป็นต้องผูกไว้กับหลัก อย่าให้ไปข้างไหน

ลูกเราก็เหมือนกัน ถ้าเรารัก ก็ต้องตีเขาบ้าง ตีเพื่อสั่งสอน มิใช่จะตีจนเจ็บจนตาย ตีพอเข็ดหลาบเท่านั้น”

หน้าที่ของพ่อ-แม่

ถ้ามีลูกออกมา จะเป็นหญิงก็ตาม ชายก็ตาม ท่านก็ถือว่าเป็นลูกของท่าน ทะนุถนอมเลี้ยงดูรักษาเอาใจใส่ ได้ทำหน้าที่สมบูรณ์เรียบร้อย เช่น

“ห้ามไม่ให้ลูกกระทำความชั่ว แนะนำลูกให้กระทำความดี ให้ได้มีการศึกษาวิชาการตามสมควรแก่ฐานะ หางานให้ทำ หาคู่ครองที่สมควรให้ มอบทรัพย์ให้ในสมัยที่ควรจะมอบให้ เพื่อเอาไปตั้งเนื้อตั้งตัวต่อไป”

อันนี้เป็นเรื่องของพ่อแม่ของทุกครอบครัว ทำตามฐานะที่ท่านจะทำได้ เราทั้งหลายที่เป็นผู้ใหญ่ ขอให้คิดดูสักเล็กน้อย ถ้าเราไม่มีคุณพ่อคุณแม่ เราจะเกิดมาได้อย่างไร หรือเราเกิดมาแล้วท่านไม่เลี้ยงเรา ท่านเอาเราไปทิ้งเสียกองขยะ หรือเอาเราไปทิ้งไว้ เราจะได้รับความทุกข์ขนาดไหน จะเดือดร้อนอย่างไร เราจะกลายเป็นเด็กกำพร้าอนาถาไม่มีใครเลี้ยงดู แต่ **คุณพ่อคุณแม่ท่านมีน้ำใจคือมีพระอยู่ในใจ พระนั้นก็คือ พระเมตตา พระกรุณา พระมุทิตา พระอุเบกขา** ท่านมีครบทั้ง ๔

สอนให้ถูกวิธี

การสอนเด็กนี่มันต้องสอนมาตั้งแต่เริ่มต้น ตั้งแต่ยังอ่อนอยู่เพราะไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก เครื่องมือสำหรับอบรมเด็กนั้นคนโบราณท่านพูดไว้ 3 อย่าง คือ สระน้ำ ใบยอ และกอไผ่

สระน้ำ คือ "เอาน้ำเย็นเข้าลูบให้เย็นกายเย็นใจ เอาความดี เอาน้ำใจ เมตตามาสั่งสอนพร่ำเตือน"

ใบยอ คือ "บางคราวก็ต้องยกย่อง ให้กำลังใจให้เขาดี ยอให้ทำดี อย่าไปด่าให้ทำดี"

แต่ถ้าใช้สระน้ำ ใบยอแล้วไม่ได้เรื่องก็ต้องใช้

กอไผ่ คือ "ใช้ไม้เรียวหวดก้นเข้าไปบ้าง อาจารย์ที่วัดสมัยก่อนนี้ใช้ไม้เรียวมากคอยหวดคอยตีไว้ตลอดเวลา หวดก้นจนเรียบร้อยจนเป็นคนดีในกาลต่อมา"

ผิดที่ใคร

ความกตัญญูเป็นคุณธรรมอันสำคัญที่เราควรจะเพาะให้เกิดแก่เยาวชนตั้งแต่สมัยเขายังเล็กๆ อยู่ เพาะให้เขามีประจำเป็นนิสัย เมื่อโตขึ้น เขาก็คงมีประจำสันดาน พ่อแม่บางคนบ่นให้ได้ยินว่า **"ไม่ไหว ! เลี้ยงลูกมาเปลืองข้าวสุกเปล่า ๆ มันไม่รู้จักบุญคุณของพ่อแม่เสียเลย รู้อย่างนี้ไม่ให้เกิดมาดีกว่า"** คำพูดเช่นนี้ออกจากปากของพ่อแม่ที่ผิดหวังในตัวลูกของตน ทำไมตนจึงได้ผิดหวัง ใครเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ ลูกผิดหรือพ่อแม่ผิดกันแน่ ถ้าหากคิดกันแต่เพียงผิวเผินก็หาว่าลูกเป็นคนผิด เพราะหน้าที่ของลูกต้องมีความรักและรู้จักบุญคุณของพ่อแม่

"แต่ถ้าคิดให้ลึกซึ้งสักหน่อยก็จะเห็นว่า ความผิดอันนี้มีเหตุจากพ่อแม่ คือ พ่อแม่มิได้ให้การอบรมสั่งสอนให้ลูกเข้าใจในบุญคุณของพ่อแม่ พ่อแม่ให้อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย อะไรทุกอย่างแก่ลูก แต่ลูกขาดความสำนึกในบุญคุณ เขาได้รับ เสียจนชิน ไม่เคยคิดเรื่องไม่มี เรื่องไม่ได้ เมื่อไม่คิดก็มองไม่เห็น ว่าพ่อแม่มี บุญคุณขนาดไหน"

เหมือนคนกินแกงทุกวัน รสอร่อยดี แต่ไม่รู้ว่าอร่อยเพราะอะไร เกลือแกงทำให้อร่อย คนกินไม่รู้จักคุณของเกลือ พอขาดเกลือจึงรู้ว่าแกงไม่อร่อย ความรู้สึกในบุญคุณก็เกิดขึ้นทันที ข้อนี้เป็นฉันใด

พ่อแม่อยู่กับลูกทุกวัน เป็นบ่อน้ำที่เต็มไปด้วยความเมตตากรุณาต่อลูกๆ ต้องการอะไร จัดหาให้เสมอ ลูกจึงนึกไม่ค่อยได้ว่าพ่อแม่มีบุญคุณขนาดไหน ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ พอพ่อแม่จากไปแล้วจึงรู้ว่าตนขาดอะไรไปสิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับชีวิต มารู้บุญคุณเอาเมื่อท่าน ผู้มีพระคุณทั้งสองได้ลาโลกไปเสียแล้ว น่าเสียดายโอกาสอันดีงามเหลือเกิน แต่จะไปโทษลูก ก็ไม่ได้ ต้องโทษพ่อแม่นั่นเอง จึงจำเป็นที่พ่อแม่จะต้องฝึกฝน อบรมลูกทุกคนให้รู้จักคุณ ของพ่อแม่เสมอ ปัญหามีว่าเราจะอบรมเขาโดยวิธีใดดี ขอบอกให้ท่านทราบดังต่อไปนี้ว่า

ตัวอย่างย่อมติดกันได้ ท่านต้องทำตัวอย่างให้ลูกของท่านเห็นว่าท่านมีความกตัญญู กตเวที ท่านทุกคนมีพ่อแม่และพ่อแม่ของเราอยู่กับพวกเราเสมอ มิได้ห่างจากลูกๆ เลย การมี พ่อแม่ที่เป็นใหญ่อยู่ในครอบครัว ดำรงตำแหน่งปู่ตาย่ายายของพวกเด็กๆ อยู่นั้น เป็นการดี เหลือเกิน ดีในทางที่จะสอนลูกให้ได้เห็นตัวอย่างในทางดีอันตนได้กระทำต่อพ่อแม่ของตน

"เพราะกิจใดที่ลูกทำแก่พ่อแม่นั้นเป็นบุญ เป็นกิจที่สนองผลทันทีไม่ว่า ในด้านดีหรือด้านร้าย เคยเห็นผลมามากมายแล้วจึงควรระวังสักหน่อย ถ้าเรา ต้องการให้ลูกเคารพพ่อแม่ เราก็ต้องเลี้ยงพ่อแม่ให้ลูกเห็น ปฏิบัติเอาอกเอาใจ พ่อแม่ให้ดี ให้ถือว่าพ่อแม่เป็นพระในครอบครัว เป็นเทวดาที่ควรเคารพ สักการะเสมอ"

อย่ารู้เมื่อสาย

"เราเคยทำอะไรให้คุณแม่ไม่สบายใจ เคยทำอะไรให้คุณพ่อไม่สบายใจ ก็ควรไปกราบขอโทษกันเสียบ้าง ทำตอนท่านยังเป็น อย่าไปทำตอนสายแล้ว อย่าไปขอโทษตอนจะเข้าเตาเลย ไม่ได้ เรื่องอะไรไปขอตอนนั้น"

ต้องขอโทษตอนท่านยังเป็นๆ อยู่ แล้วก็คอยระมัดระวังประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จะไม่คิดอะไร ทำอะไร พูดอะไร คบกับใคร หรือไปที่ใด ให้ท่านไม่สบายใจ ลูกๆ มักจะทำเรื่องให้พ่อแม่ไม่สบายใจบ่อยๆ เพราะอะไร เพราะต้องการตามใจตัวตามใจกิเลสที่มันเกิดขึ้น อยากจะไปเที่ยว จะไปอย่างนั้น อยากจะไปอย่างนี้ แต่คุณแม่คุณพ่อก็ไม่ชอบ แต่ว่าความรักมันล้นเหลือ พ่อแม่รักลูกมาก ไม่อยากให้ลูกช้ำใจ แต่ว่าลูกนั้นไม่ได้รักเหมือนที่พ่อแม่รัก ทำให้พ่อแม่ช้ำใจได้ แต่พ่อแม่ไม่อยากให้ลูกช้ำใจ เพียงแต่กระทบกระเทือนก็ไม่ว่า แต่บางทีก็บ่นนิดหน่อย ไม่น่าจะไปอย่างนั้น ไม่น่าจะเป็นอย่างนี้ พ่อไม่ค่อยชอบเรื่องอย่างนั้น บ่นให้ได้ยิน พึมพำให้ได้ยิน แต่ลูกก็เฉยๆ ไม่ค่อยสนใจ

"เราควรจะรู้สึกตัว ถ้าพ่อแม่พึมพำในเรื่องอะไรที่มันไม่เหมาะไม่ควร เราควรจะนึกได้ เออ...เราทำบาปกับพ่อแม่ สร้างบ่อนรกให้พ่อแม่ เพราะพ่อแม่รักลูกมาก ถ้าลูกดีก็สบายใจได้ เหมือนนั่งอยู่ในสวรรค์ ถ้าลูกไม่ดี พ่อแม่เดือดเนื้อร้อนใจ เป็นทุกข์ ทุกข์ไปถึงอนาคต" กลัวอนาคตมันจะเสียแก่วงศ์สกุลของเราซึ่งเคยทำดีมา ถึงกับเป็นทุกข์นอนไม่หลับเลยทีเดียว **ลูกคนใดทำอย่างนั้น ให้พ่อแม่มีอาการอย่างนั้นเกิดบาปหนัก บาปหนา** ถ้าจะเรียกว่าเป็นการฆ่าท่านก็ได้ เป็นการฆ่าพ่อแม่ ไม่ได้เอาดาบฟันคอ ไม่ได้ตัดเนื้อตัดหนัง แต่ว่าฆ่าความสุขของท่าน ไม่ให้ท่านได้มีความสุขใจ ไม่ให้ท่านได้นั่งสงบจิตสงบใจ เราทำเรื่องให้ท่านเป็นทุกข์บ่อยๆ อย่างนี้เป็นการไม่สมควร เราเกิดมาเพื่อให้พ่อแม่สบายใจ แต่ถ้าเราทำอย่างนั้นเรียกว่า เราสร้างปัญหาให้กับพ่อแม่

"ลูกๆ ที่เกิดมาแล้ว แล้วสร้างปัญหาให้กับพ่อแม่ นั่นแหละคือลูกที่ชั่วร้ายที่สุดในครอบครัว"

ลูกของท่านจะเป็นบุคคลสำคัญ จงภาวนา
"สุ. จิ. ปุ. ลิ. วินิมุตฺโต กถํ โส ปณฺฑิโต ภเว"

ผู้ไม่รู้จักฟัง คิด ถาม จด เป็นคนฉลาดไม่ได้

ความขลาดกลัว เป็นบ่อเกิดของความเกียจคร้าน ทำให้ขาดประโยชน์ที่จะพึงได้ พ่อแม่พาลูกไปดูหนังได้ ก็ควรพาลูกๆ ไปวัดได้

ลูกหลายคน พ่อ - แม่เลี้ยงได้
พ่อคนเดียวลูกเลี้ยงไม่ได้

วันหนึ่งหลวงพ่อนั่งรถแท็กซี่ คนขับรถแท็กซี่แก่แล้ว ถามว่านี่โยมอายุเท่าไหร่แล้วนี่ ๖๒ โอ้! เท่ากัน ฉันเวลานั้น ๖๒ เดี๋ยวนี้มัน ๖๙ แล้ว เลยบอก ๖๒ โอ้คราวเดียวกันนี่ ทำไมขับรถอยู่จนแก่เฒ่าอย่างนี้ ลูกเต้าไม่มีหรือ ผมมีลูกตั้ง ๖ คน แล้วลูก ๖ คนทำอะไร ๕ คนเป็นข้าราชการ ไอ้คนสุดท้องมันปัญญาอ่อนป้ำๆ เป๋อๆ เลยอยู่บ้าน แล้วลูกๆ ที่เป็นข้าราชการเขาไม่ว่าโยมหรือว่าแก่แล้วยังไปขับรถแท็กซี่อยู่ทำไม เขาก็บ่นเรื่อย พ่อแก่แล้วไม่น่าขับแท็กซี่ เห็นเขาบ่นมาก วันหนึ่งก็บอกว่า เอาเถอะ...พ่อจะเลิกขับรถแท็กซี่ แต่ว่าลูกทุกคนให้เงินพ่อเดือนละ ๑๐๐ บาท ๕ คนก็ ๕๐๐ บาท พ่อว่าอย่างนั้น ลูกบอกว่า เดี๋ยวเรื่องนี้ต้องปรึกษา ต้องเปิดประชุมวิสามัญเลย เขาไปประชุมกันเสนอญัตติขึ้นในที่ประชุมว่า พ่อนี้อายุมากแล้ว ไม่ควรจะให้ไปขับรถ เดี๋ยวจะลำบาก วันนั้นที่พูดกับพ่อแล้ว พ่อบอกว่าให้เราทุกคนสละเงินคนละ ๑๐๐ บาท ให้ท่านทุกเดือน เป็นอย่างไรญัตตินี้ใครจะรับหลักการบ้าง แหม! โต้เถียงกันไปต่างๆ นานา ผลที่สุดลงมติว่า ไม่รับหลักการเลย ก็ไม่ได้ช่วย ต่างคนก็ว่าข้าวของมันแพง ลูกก็หลายคน บ้านก็ต้องเช่า นี่ดูซิโยม พ่อแม่เลี้ยงลูก ๖ คน ไม่บ่นเลย ส่งให้เล่าเรียน เป็นข้าราชการ ลูก ๖ คน จะเลี้ยงพ่อกับแม่ ๒ คน ต้องเกี่ยงกัน คนโน้นก็ว่าของแพง คนนี้ก็ว่าลูกหลายคน ไอ้บ้างก็ว่าบ้านก็ต้องเช่า ไอ้โน่นไอ้นี่เกี่ยงกัน พ่อแม่นี้เลี้ยงลูกไม่มีเกี่ยงเลย ๑๐ คนไม่เกี่ยง ๑๒ คนก็ไม่เกี่ยง เรียบร้อยให้เจริญเติบโตทั้งนั้น แต่ว่าพอถึงลูก ๕ คน เลี้ยงพ่อไม่ได้ มันเป็นอย่างนี้ แล้วผมก็ต้องขับรถต่อไป ก็บอกว่านี่แน่ะโยม คนสมัยนี้ไม่เหมือนสมัยก่อน

"คนสมัยก่อนเขาเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ เดี๋ยวนี้เขาจะเอาจากพ่อจากแม่ พ่อแม่มีอะไรก็ยังจะเอา คนทำงานมีเงินเดือน กลับมาก็ยังต้องทิ้งดึงเอา มีอะไรจะดึงได้ก็ดึงเอาไป ดึงเอาเรื่อยไป กลัวจะเสียเปรียบคนอื่น จะได้น้อยไป มันเห็นแก่ตัว คนเรานี่มันเห็นแก่ตัว คิดจะเอาตะพึดตะพือ ไม่คิดจะให้ มันยุ่ง"

พ่อ - แม่ : พระในบ้าน

ในเรื่องพ่อแม่นี้อยากจะขอฝากไว้สักหน่อยว่า ท่านเป็น **"เทพเจ้า"** ของเรา...เป็นเทพเจ้าผู้ให้ชีวิตจิตใจ ให้เลือดเนื้อ ให้อะไรทุกอย่างแก่เรา ที่เราได้มีชีวิตปลอดโปร่งรอดมานี่เพราะอะไร? ก็เพราะเจ้าประคุณพระ ๒ องค์นั้นแหละคือ พระ...พ่อ พระ...แม่

"พ่อแม่ เป็นพระในบ้าน เป็นพระในเรือน เป็นพระที่อยู่ใกล้เรา เป็นเทวดาที่อยู่ประจำบ้านเรือน เราไม่ต้องไปไหว้เทวดาที่ไหน ไม่ต้องไปไหว้อะไรที่ไหน ไหว้พ่อไหว้แม่ก็พอแล้ว เคารพพ่อแม่ นับถือพ่อแม่ มันก็หนักแน่นพอแล้ว นี่ไปไหว้สิ่งอื่นแต่ไม่ไหว้พ่อแม่...ไปรักคนอื่นแต่ไม่รักพ่อแม่"

เหมือนผู้ชายบางคนพอแต่งงานแล้ว ลืมแม่เลย หลงเมีย ไม่ใช่เรื่องอะไร หลงเมียลืมแม่ หลงตนลืมแก่ เขาว่าอย่างนั้น หลงตนลืมตาย หลงกายลืมแก่ พอหลงเมียลืมพ่อลืมแม่ไปหมด เมียกระซิบข้างหูมันดังเหลือเกิน มีอิทธิพลเหลือเกิน พ่อแม่เรียกกี่คำก็ไม่ได้ยินแล้ว อ้ายหนูลืมพ่อแม่ไปเสียแล้ว ไปหลงเมีย มันก็เสียหาย

เทิดทูน บูชา

ดังนั้นเราจะต้องเทิดทูนไว้...คุณพ่อคุณแม่ ฝ่ายหญิงก็ตาม ฝ่ายชายก็ตาม ถ้าเราเทิดทูนคุณพ่อคุณแม่ เราจะได้รับเกียรติ คนอื่นเขาก็จะให้เกียรติเรา ให้เกียรติว่าเรานี้เป็นคนดีบูชาพ่อแม่

"แต่ถ้าเราไม่บูชาพ่อแม่ ไม่เคารพพ่อแม่ หาเรื่องให้พ่อแม่ร้อนอกร้อนใจ ทำให้ท่านต้องเป็นทุกข์ ทำให้ต้องเป็นคนนอนไม่หลับ เพราะว่าลูกทำให้เกิดโรคประสาทบ่อย ๆ เป็นบาปหนัก บาปหนาที่เกิดขึ้นแก่ลูกผู้นั้น"

แต่ลูกไม่รู้ไม่เข้าใจ เพราะว่าไม่ได้ศึกษาเรื่องอย่างนี้ แม้จะเรียนหนังสือในโรงเรียน จะเรียนเก่งขนาดไหน เขาก็ไม่ได้สอน ไม่ได้ย้ำว่า...เรานี้ใครให้เกิดมา ใครให้การศึกษา ใครให้การช่วยเหลือ ใครอุปถัมภ์ค้ำชูให้มีชีวิตอยู่อย่างสะดวกสบาย เขาไม่ได้สอนกัน ไม่ได้ฝึกกันในเรื่องอย่างนี้ มันก็เกิดเป็นปัญหาขึ้นได้

ฉะนั้น เราจะต้องสำนึกในเรื่องนี้ สำนึกถึงพระคุณท่าน ถ้าท่านมีชีวิตอยู่เราก็เอาใจใส่ดูแลให้ท่านมีความสุขความสบายตามสมควรแก่ฐานะ เรื่องอาหารการกิน ที่พักผ่อน หลับนอน เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ต้องคอยดูแลเอาไปซักเอาไปฟอก ทำความสะอาดที่หลับที่นอน อาบน้ำร่างกายของท่าน ท่านอยากรับประทานอาหารอะไรจัดแจงหาให้ ให้ท่านได้รับความสะดวกสบาย

วัฒนธรรมเอเชีย

คนไทย คนจีน ในเมืองเอเชียเรา คนอินเดียก็เหมือนกัน เขาสอนให้รักพ่อแม่ เคารพพ่อแม่ บูชาพ่อแม่ ปฏิบัติต่อพ่อแม่ ถ้าใครไม่เอาใจใส่ต่อพ่อแม่ สังคมรังเกียจ ถือว่าเป็นคนใช้ไม่ได้ ไม่ควรแก่การคบหา เพราะพ่อแม่มันยังไม่รัก มันจะไปรักคนอื่นได้อย่างไร ถ้าเป็นผู้หญิงก็อย่าเอามาเป็นลูกสะใภ้ ถ้าเป็นผู้ชายก็อย่าเอามาเป็นลูกเขย เพราะว่ามันจะทำให้หลานเสียพันธุ์มันไม่ดี เหมือนเราจะไปหาต้นไม้มาปลูกในสวนต้องเอาพันธุ์ดี ทุเรียนพันธุ์ดี มะม่วงพันธุ์ดี ถ้าไปได้พันธุ์เปรี้ยวมาปลูก มันก็เปลืองเวลา เปลืองเนื้อที่เปล่าๆ ทุเรียนพันธุ์มีแต่เม็ดเอามาปลูก ก็เปลืองเนื้อที่ ถ้าได้พันธุ์ดี ปลูกสัก ๒ - ๓ ต้น มันก็พอขายได้ เนื้อมันมาก เม็ดมันน้อย ราคามันแพง คนก็เหมือนกัน เราจะเอามาเป็นสมาชิกในครอบครัวต้องเลือกพันธุ์ ถ้าพันธุ์กตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่แล้วก็ใช้ได้ ถ้าพันธุ์ไม่รู้จักบุญคุณพ่อแม่แล้ว อย่าเอามาทำพันธุ์เป็นอันขาด ใช้ไม่ได้ คนโบราณนั้นเขาถือนักถือหนาเรื่องนี้

“ความรักของลูกที่มีต่อคุณพ่อคุณแม่ เป็นยาวิเศษสำหรับพ่อแม่ ดังนั้น ลูกคนมันต้องรักแม่รักพ่อ ถ้าไม่รักพ่อรักแม่แล้วมันจะเป็นผู้เป็นคนได้อย่างไร”

หลักยึดเหนี่ยวจิตใจ

"ความกตัญญูกตเวที นี้ ถ้าขาดหายไปจากโลกเมื่อใด โลกจะมีปัญหามากขึ้น จะมีความทุกข์ จะมีความเดือดร้อน สายสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย กับลูกหลานจะขาดหายไป เพราะไม่มีคุณธรรมข้อนี้เป็นเครื่องคุ้มครองจิตใจ ความดีความงามก็จะหายไปด้วย"

คนเรานี่ถ้าไม่มีหลักไม่มีเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ก็จะปล่อยตัวปล่อยใจไปตามอารมณ์ไปตามความอยากที่เกิดขึ้น ไม่ได้คิดถึงอะไรทั้งนั้น ไม่ได้คิดถึงพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ครูบาอาจารย์ หรือว่าสิ่งที่เคารพในทางศาสนา ไม่ได้คิดถึงเรื่องอย่างนั้น ใจก็ตกต่ำไปอยู่ในอำนาจของ **พญามาร** คือ ความชั่ว ความร้าย ฝรั่งเขาเรียกว่า "ซาตาน" ซาตาน ก็คือตัวความชั่ว ตัวกิเลสประเภทต่างๆ ที่เกิดกลุ้มรุมจิตใจแล้วใจไม่มีหลัก ไม่มีเครื่องยึดเหนี่ยวก็อาจจะกระทำสิ่งที่ชั่วร้ายขึ้นเมื่อใดก็ได้ ความชั่วก็จะเกิดมากขึ้นในสังคม เพราะขาดฐานคือคุณธรรมที่เรียกว่า **กตัญญูกตเวที** คนในสมัยก่อนเขาจึงต้องฝึกสอนกันหนักหนาในเรื่องอย่างนี้ ไม่ว่านักปราชญ์ในประเทศใดก็เขียนหนังสือไว้มากมายเป็นคติสอนจิตสะกิดใจก็มีเรื่องเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทีเข้าไปแทรกไว้ในเรื่องทั้งนั้น

เครื่องหมายของคนดี

คนเราถ้าไม่รักพ่อรักแม่จะไปรักใคร รักเพื่อนหรือ...ใครจะไว้ใจ ไปรักใครเขาก็มองดูว่าโอ๊ย ! ไอ้นี่กับพ่อแม่มันก็ไม่รักก็ไม่เคารพไม่นับถือ เรามันเป็นคนอื่น มันจะนับถือเรารักเราขนาดไหน เขาไม่ไว้ใจ ไม่ไว้ใจในจิตใจส่วนลึกของคนๆ นั้น คนใดรักพ่อรักแม่ เคารพพ่อแม่เขาก็รักมากขึ้น เขาเห็นว่า...อ้อ ! คนนี้เป็นคนดี ... ความเป็นคนดีนั้นมันอยู่ที่คุณธรรมข้อนี้คือ **ความกตัญญูกตเวที**

เราจะดูคน ไม่ต้องไปดูที่แหวนที่สวมที่นิ้ว...สายสร้อยห้อยคอ...รถยนต์นั่ง หรืออะไรอย่างนั้น นั่นมันของ "เปลือก" ทั้งนั้น อย่าไปดูเลย ดูมันก็ไม่แท้หรอก แต่ดูว่า...เขามีคุณธรรมคือความกตัญญูกตเวทีขนาดไหน เขาปฏิบัติต่อพ่อแม่เขาอย่างไร ต่อปู่ย่าตายาย ต่อเครือญาติเขาอย่างไร

“คนที่มีคุณธรรมคือ ความกตัญญูกตเวที จะไม่ประทุษร้ายใคร เพราะฐานมันอยู่ที่น้ำใจ คือมีความกตัญญูกตเวทีเป็นพื้นฐาน เขาคบใครเขาจะไม่ประทุษร้ายต่อคนนั้น แต่เขาจะรักใคร่นับถือคนอย่างดี เพราะฐานมันมาอย่างนั้น ฐานที่เขารักต่อพ่อแม่ ทำดีต่อพ่อแม่”

การตอบแทนบุญคุณพ่อ - แม่

ถ้าคุณพ่อคุณแม่เรายังมีชีวิตอยู่ เราจะต้องตอบแทนท่านด้วยการเลี้ยงท่าน รักษาท่านเวลาเจ็บไข้ได้ป่วย ช่วยทำกิจการงานให้แก่ท่าน เมื่อท่านต้องการอะไร ต้องหาสิ่งนั้นมาให้ท่านบ้างตามความปรารถนาของท่าน สนองความต้องการให้ท่านได้รับประโยชน์สมความตั้งใจ เอาใจใส่ดูแลในเรื่องการกินการอยู่ทุกประการให้เรียบร้อย ให้เหมือนกับเมื่อเราเล็กๆ คุณแม่เลี้ยงเราอย่างไร คุณพ่อดูแลเราอย่างไร เราก็ทำอย่างนั้นกับท่านอีกทีหนึ่ง

เวลาท่านถึงแก่กรรมไปแล้ว เราก็ทำบุญกุศลตามธรรมเนียม อุทิศบุญไปให้แก่ท่าน อันนี้เป็นเรื่องของการสมนาคุณ หรือการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ผู้ได้เลี้ยงดูเรามา คนอย่างนี้มีแต่ความเจริญ มีแต่ความก้าวหน้า จะไม่มีความเสื่อมโทรมในชีวิตเป็นอันขาด

“คนที่ทำอะไรให้กับพ่อแม่ เป็นบุญหนัก เป็นบุญใหญ่ ได้บุญมาก แล้วก็จะตอบแทนแก่เราในกาลต่อไป”

ฉะนั้นในวันพ่อนี้ ขอให้เราทั้งหลายได้เริ่มต้นชีวิต ในทางคิดถึงบุญคุณของพ่อแล้วพยายามประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องเพื่อสนองบุญคุณของท่าน ให้ท่านได้รับแต่ความสบายใจ อย่าประพฤติสิ่งใดเหลวไหลนอกลู่นอกทาง คนใดไปประพฤติอะไรที่ไม่เหมาะไม่ควรอยู่บ้าง ก็ให้กลับจิตกลับใจเข้าหาพระคุณของพ่อแม่เหมือนเรามาอยู่ในอ้อมอกของคุณพ่อคุณแม่ต่อไป ให้ท่านได้อุ่นใจ ได้สบายใจ เมื่อใดท่านนึกถึงลูก ให้ท่านได้ยิ้มอย่างอารมณ์ดี ไม่ใช่พอนึกถึงลูกแล้วน้ำตาไหลนองหน้า ต้องเอาผ้าซับน้ำตากลัวคนอื่นจะเห็น อันนี้เพราะว่าลูกมันไม่เอาไหน ไม่คิดถึงพ่อแม่ คิดถึงแต่ตัว เอาแต่ใจตัว เป็นคนที่เรียกว่าใช้ไม่ได้

“คนที่เป็นพ่อเป็นแม่ก็เหมือนกัน ควรจะได้สำนึกในหน้าที่ในฐานะที่เราเป็นแม่ เราเป็นพ่อ ว่าเราควรจะทำตนอย่างไร ควรจะประพฤติเป็นตัวอย่างแก่ลูกอย่างไร ควรสอนลูกอย่างไร ควรอบรมลูกของเราอย่างไร เพื่อให้ลูกเราเจริญด้วยคุณธรรม ตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา”

ถ้าเราทำได้ดังที่กล่าว เราก็จะมีแต่ความเจริญก้าวหน้าในชีวิตในการงาน ตลอดไป

ความกตัญญู : รากฐานของการสร้างทุกสิ่ง

เรื่องนี้มันสำคัญ “กตัญญู” เป็นฐานใหญ่ที่จะเกิดอะไรๆ ขึ้นในโลกเรา...เราจะไปรักสิ่งอื่น รักต้นไม้ รักธรรมชาติ รักแม่น้ำ ลำคลอง รักประเทศชาติบ้านเมืองมันต้องตั้งต้นแต่ตรงนี้ก่อน ถ้าตรงนี้ดีแล้วอะไรๆ ก็ดีหมด แต่ถ้าฐานคือความกตัญญูกตเวที ไม่มีในจิตใจแล้วไม่มีหวัง จะไปไม่มีรอด จะไม่ก้าวหน้า เคยสังเกตมาหลายรายแล้ว

“เด็กที่ไม่รักพ่อแม่ ทำร้ายพ่อแม่ด้วยวิธีใดก็ตาม ชีวิตไม่ค่อยเรียบร้อยไม่ก้าวหน้า แม้จะมีความรู้ความสามารถ แต่ถ้าเวรกรรมที่ทำกับพ่อแม่ มันจะส่งผลให้ ทำให้ตกต่ำได้เหมือนกัน”

อันนี้สำคัญ...เราคุยให้ลูกหลานฟังเสียบ้าง ให้ลูกหลานฟังบ่อยๆ เด็กมันจะได้คิดได้นึกในเรื่องคุณธรรมคือ “ความกตัญญูกตเวที”

พูดมาแค่นี้ก็พอสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้

พ่อแก่แม่เฒ่า

พ่อแม่ก็แก่เฒ่า จำจากเจ้าไม่อยู่นาน
จะพบจะพ้องพาน เพียงเสี้ยววารของคืนวัน
ใจจริงไม่อยากจาก เพราะยังอยากเห็นลูกหลาน
แต่ชีพมิทนนาน ย่อมร้าวรานสลายไป
ขอเถิดถ้าสงสาร อย่ากล่าวขานให้ช้ำใจ
คนแก่ชะแรวัย คิดเผลอไผลเป็นแน่นอน
ไม่รักก็ไม่ว่า เพียงเมตตาช่วยอาทร
ให้กินและให้นอน คลายทุกข์ผ่อนพอสุขใจ
เมื่อยามเจ้าโกรธขึ้ง ให้นึกถึงเมื่อเยาว์วัย
ร้องไห้ยามป่วยไข้ ได้ใครเล่าเฝ้าปลอบโยน
เฝ้าเลี้ยงจนโตใหญ่ แม้เหนื่อยกายก็ยอมทน
หวังเพียงจะได้ผล เติบโตจนสง่างาม
ขอโทษถ้าทำผิด ขอให้คิดทุกทุกยาม
ใจแท้มีแต่ความ หวังติดตามช่วยอวยชัย
ต้นไม้ที่ใกล้ฝั่ง มีหรือหวังอยู่นานได้
วันหนึ่งคนล้มไป ทิ้งฝั่งไว้ให้วังเวง

จากหนังสือความรักของพ่อ
ของหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ

พ่อ พระในบ้าน
การตอบแทนพระคุณบิดามารดา

ปาฐกถาธรรม โดย

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ต่อไปนี้ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดจากการฟัง ตามสมควรแก่เวลา

ความตายเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต

พวกเราทั้งหลายที่เป็นเจ้าภาพ คือ เป็นภรรยา เป็นบุตร เป็นธิดา ของผู้ที่ถึงแก่กรรมบ้าง เป็นมิตรเป็นสหายกันบ้าง เนื่องจากมีการตายขึ้นในครอบครัว เรื่องความตายนี้เป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต คนทุกคนที่เกิดมาแล้วตายด้วยกันทั้งนั้น

บางคนตายเมื่อเป็นเด็ก บางคนตายเมื่อเป็นหนุ่มเป็นสาว บางคนตายเมื่อเป็นผู้ใหญ่ บางคนตายด้วยความชรา บางคนตายที่บ้าน บางคนไปตายในป่าในทุ่ง บางคนก็ไปตายไกลด้วยเรื่องอะไรๆ ต่างๆ เรื่องที่ทำให้ตายนั้นมันมีอยู่มาก เราเลือกไม่ได้ เลือกเวลาก็ไม่ได้ เลือกสถานที่ก็ไม่ได้ เลือกรูปให้ตายก็ไม่ได้ เพราะมันเป็นเรื่องธรรมชาติที่เกิดขึ้น เป็นอยู่ตามกฎของธรรมดา ไม่มีใครจะหนีสิ่งเหล่านี้ไปได้ เพราะฉะนั้นทุกคนที่เกิดมาอยู่ในโลกนี้ จึงต้องพบกับความตายด้วยกันทั้งนั้น

เมื่อถึงคราวก็ต้องจากไป

เมื่อมีความตายเกิดขึ้นในครอบครัวใด ก็ย่อมจะเกิดความเศร้าโศกเสียใจบ้างเป็นธรรมดา เพราะคนที่อยู่ด้วยกันนั้นอยู่กันด้วยความรัก ไม่ใช่อยู่ด้วยความเกลียด เมื่อเรามีความรักกันไม่อยากจะจากกัน ซึ่งความจริงถึงไม่อยากมันก็ต้องจากกันเป็นธรรม แต่ว่าวิสัยคนเรานั้นมักจะคิดไปในรูปอย่างนั้น คือไม่อยากจะจาก แต่ว่าเมื่อถึงคราวก็ต้องจากไป เช่นสามีภรรยาอยู่ด้วยกัน บางทีภรรยาจากไปก่อน บางทีสามีจากไปก่อน เลือกไม่ได้ว่าใครจะไปก่อนไปทีหลัง หรือจะไปพร้อมกันก็ยังไม่ได้

ความรักและอาลัยต่อกัน

ในครอบครัวมีลูกมีหลาน พ่อแม่ก็นึกว่าลูกนี่คงจะไม่ตายไปก่อนเรา เพราะเราเกิดก่อนก็คงจะไปก่อน ธรรมชาติไม่ได้วางไว้อย่างนั้น แต่เราวางเอาเอง นึกเอาเอง ว่าคนมาก่อนควรจะไปก่อน แต่ก็ไม่ได้ เพราะคนมาก่อนไปทีหลังก็มี คนมาทีหลังกลับไปก่อนก็มี เช่น ลูกตายก่อนพ่อแม่ก็มี หลานตายก่อนคุณตา คุณย่า คุณยายก็มี อันนี้เป็นเรื่องธรรมดา แต่ก็มีความเสียดายเสียใจกันเป็นธรรมดา เพราะว่ายังมีความอาลัยรักต่อกัน

อาลัยรักกันนั้น มันอาลัยรักกันในเรื่องอะไร? ก็รักกันในเรื่องความดี คนเราถ้ามีความดีแล้วก็อยู่กันรักกัน ถ้าไม่ดีละก็ไม่รักกันไม่ชอบกัน ไม่อยากอยู่ร่วมกัน แต่ถ้าดีทั้งสองฝ่ายก็อยู่ร่วมกันด้วยความสุข ความสงบ แล้วก็ไม่อยากจะจากไป อยากจะอยู่กันนานๆ ทุกคนต้องการเช่นนั้น แต่ว่าสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ไม่ได้เป็นตามที่เราต้องการสักอย่างเดียว

ขอให้คิดดูให้ดีว่า ไม่มีอะไรที่จะเป็นไปตามที่เราต้องการ มันเป็นไปตามเรื่องของมันเท่านั้น ไม่ได้เป็นไปตามเรื่องของเรา เราจึงไม่ควรจะไปคิดว่า น่าจะเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ อันเป็นเหตุจะทำให้เกิดปัญหา คือความทุกข์ความเดือดร้อนในชีวิตเปล่าๆ

คนที่จากไปนั้นเขาถึงเวลาของเขาแล้ว

เช่นว่า มีการตายขึ้นในครอบครัว ดังที่ปรากฏแก่ครอบครัวนี้ เราก็ควรจะคิดในแง่ธรรมะ อันเป็นเรื่องของความจริงว่า คนที่จากไปนั้นเขาถึงเวลาของเขาแล้วที่จะต้องจากไป เพราะเรื่องความตายนั้นเราหนีไม่ได้ เราสู้ก็ไม่ได้ เราจะทำอะไรๆ ก็ไม่ได้ทั้งนั้น เพราะเป็นสิ่งที่มาแล้วกับความเกิด

การเกิดการตายเป็นสิ่งที่คู่กัน

เมื่อมีเกิดมันก็มีตายมาแล้ว มีเกิดมีตายควบคู่กัน เหมือนกับลูกฝาแฝด มันมาด้วยกัน มาด้วยกันตลอดเวลา เวลานี้เราทุกคนที่กำลังนั่งกันอยู่นี้ ก็กำลังเกิดอยู่ แล้วก็กำลังตายอยู่เหมือนกัน เกิดตาย...เกิดตายอยู่ตลอดเวลาในระยะชีวิตของเรา แต่ว่ามันตายไม่หมด คือว่าตายแล้วมันก็มีเกิดต่อไปอีก เพราะยังมีสิ่งสืบต่อในร่างกาย ยังมีปัจจัยเครื่องสืบต่อคล้ายกับตะเกียงที่ยังมีไส้ มีน้ำมัน มันก็ยังไม่ดับเด็ดขาด แต่ถ้าไส้หมด น้ำมันหมด หรือตะเกียงถูกเขาทุบแตก มันก็ต้องดับไป ไม่สามารถลุกเป็นเปลวให้เราดูได้ต่อไป

ชีวิตของคนเรานี้ก็เช่นเดียวกัน มันดับไม่หมด เพราะว่ามันมีสืบต่อ ยังมีธาตุที่เข้ามาปรุงแต่งร่างกายให้พอเป็นไปได้ แต่ถ้าร่างกายนี้มีโรคภัยไข้เจ็บอย่างรุนแรง ไม่สามารถจะปรุงแต่งต่อไปได้แล้วก็ต้องแตกดับ เรื่องคนตายแล้วน่ะไม่ต้องเป็นห่วง เพราะว่าหมดภาระแล้ว หมดเรื่องที่จะต้องยุ่งแล้ว เรามาห่วงคนที่อยู่กันต่อไปดีกว่า

ผู้ยังอยู่ควรดำเนินชีวิตอย่างไร

เราทั้งหลายที่จะอยู่กันต่อไปนี้ จะอยู่กันอย่างไร ควรจะทำอะไร ควรจะดำเนินชีวิตอย่างไร ควรคิดกันต่อไป เรื่องตายนั้นก็ทำกันไปตามหน้าที่ เอามาสวดบำเพ็ญบุญกันไป ความจริงก็ไม่ควรจะทำนานๆ เกินไปหลายๆ คืน เอาน้อยๆ สั้นๆ สัก 3 คืน นี้เรียกว่าพองามพอดี จะเก็บก็ได้ จะเผาก็ได้

ความจริงไม่น่าจะเก็บกันไว้เป็นกังวลต่อไป ว่าเรายังไม่ได้เผาศพ เตรียมที่จะทำศพต่อไป ที่ไม่ได้เผานี้บางทีก็มีอะไรบางอย่างไม่พร้อม เช่นว่า ลูกเต้าไม่พร้อม ไปอยู่ไกลๆ ไปเรียนหนังสือ ไปทำงาน ยังมาไม่พร้อม จึงได้เก็บไว้

บางคนก็บอกว่า เงินมันไม่ค่อยพร้อม จะทำสักทีก็ต้องให้มันพอสมควร นี่...ไม่น่าคิดเรื่องอย่างนั้น ถ้าคนไม่พร้อมนี่น่าจะเก็บเอาไว้ แต่ถ้าเงินไม่พร้อมนี่ไม่น่า ไม่จำเป็นอะไร มีเงินเสียค่าเผาก็พอแล้ว ความจริงไม่ยากลำบากอะไร เผาให้เสร็จๆ ให้หมดธุระไปตามหน้าที่ที่จะต้องทำ หรือฝังก็หมดหน้าที่ไปตามเรื่องตามราว ไม่ต้องมีอะไรมากเกินไป ให้มันสั้นๆ กะทัดรัดจะได้เกิดประโยชน์

กตัญญูกตเวที คือ การทำหน้าที่

คนที่ตายไปแล้วเขาก็หมดจากภาระหน้าที่ของเขาไป มันเหลืออยู่แต่ภาระของเราที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ที่จะต้องทำในฐานะเป็นบุตรเป็นธิดา ผู้มีความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่ผู้บังเกิดเกล้า เมื่อพ่อตายไป ลูกทุกคนก็ต้องทำตามหน้าที่ ตามประเพณีที่เคยกระทำกันมาตั้งแต่โบราณ แต่ว่าประเพณีบางอย่างถ้าไม่ยืดยาวเกินไป เราก็ตัดได้ เพราะประเพณีนั้นมนุษย์เป็นผู้ตั้งขึ้น เหมาะแก่คนสมัยหนึ่ง มาอีกสมัยหนึ่งจะเปลี่ยนแปลงก็ได้ไม่เสียหายอะไร แต่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้น ให้ได้ประโยชน์คุ้มค่ากับการที่ปฏิบัติมาอย่างนั้น เปลี่ยนแปลงได้ แต่ถ้าเปลี่ยนแล้วมันไม่ดีขึ้น ก็ไม่ควรจะเปลี่ยนแปลง อันนี้เป็นเรื่องแก้ไขได้สำหรับเรื่องอย่างนั้น

พ่อ คือ ผู้นำของครอบครัว

ทีนี้ เราทั้งหลายที่เป็นบุตรเป็นธิดาของผู้ที่ได้ถึงแก่กรรมไปนี้ เราควรจะคิดอะไร ควรจะทำอะไร คือว่าเราทุกคนจะต้องคิดว่า เวลานี้คุณพ่อไม่มี ท่านถึงแก่กรรมไปแล้ว แต่ยังมีอยู่อีกคนหนึ่ง คือคุณแม่จะอยู่กับเรา อยู่อีกนานเท่าใดก็ไม่รู้ ถึงเวลาท่านก็ต้องไปเหมือนกัน

แต่ว่าเมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ เราก็ควรดีใจว่า ท่านยังไม่จากเราไป แล้วเราควรจะอยู่กันอย่างไร คือเรื่องในครอบครัวก็มีพ่อ มีแม่ มีลูกหญิงลูกชายประกอบกันขึ้นเป็นครอบครัว ตามธรรมดาแล้วนั้น ครอบครัวนั้นมีพ่อบ้านเป็นผู้นำ เรียกว่าเป็นใหญ่ในครอบครัว เป็นผู้นำในครอบครัว ทุกชาติทุกภาษาถือเหมือนกันว่า พ่อบ้านนี้เป็นผู้นำในครอบครัว แม่บ้านนี่เป็นผู้ช่วยเหลือพ่อบ้าน แล้วลูกทุกคนก็เรียกว่าเป็นผู้ตามพ่อตามแม่ อยู่กับพ่อแม่ พ่อนี่มีหน้าที่ต้องดูแลครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุข ทำมาหากินหาเงินหาทองสร้างเนื้อสร้างตัวให้เป็นหลักเป็นฐาน เพื่อความมั่นคงของครอบครัว เพื่อความเจริญก้าวหน้าของบุตรธิดา

แม่ คือ ผู้ช่วยเหลือพ่อบ้านในการทำงาน

แม่มีหน้าที่เหมือนกัน คือช่วยเหลือพ่อบ้านให้ทำงานได้อย่างสะดวกสบาย มีอะไรพอช่วยได้ก็เข้าไปช่วย เพื่อให้กิจการที่จะทำนั้นสำเร็จด้วยดี ไม่ขัดคอกัน ไม่เถียงกัน ทะเลาะกันในเรื่องอะไรต่างๆ อยู่กันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เหมือนกับน้ำกับน้ำนมที่มันเข้ากันได้ แต่น้ำกับน้ำมันนี่เข้ากันไม่ได้ น้ำมันอยู่ข้างบน...แต่น้ำอยู่ข้างล่าง ไม่เข้ากัน แต่น้ำกับน้ำนมนั้นเมื่อผสมกันแล้วก็อยู่กันด้วยความเรียบร้อย ไม่แยกออกจากกัน

หน้าที่ของพ่อและแม่

พ่อแม่ หรือสามีภรรยา ในครอบครัวหนึ่งๆ ก็ต้องอยู่กันในรูปเช่นนั้น ถ้าอยู่กันดังรูปที่กล่าวก็จะมีแต่ความสุข มีแต่ความสงบ แล้วก็มีลูกมาตั้งหน้าตั้งตาเลี้ยงลูก

การเลี้ยงลูกของพ่อแม่นั้นก็มีหน้าที่ว่า ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว แนะนำลูกให้กระทำความดี ให้ศึกษาวิชาการต่างๆ เพื่อเป็นทุนสำหรับไปใช้เป็นเครื่องมือทำมาหากิน เมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ พอจบการศึกษาแล้วก็หางานการให้ทำ เพื่อจะได้สร้างตัวต่อไป

มีงานทำเป็นหลักฐานแล้ว ก็หาคู่ครองที่สมควรให้ เมื่อได้เป็นเหย้าเป็นเรือนเป็นหลักเป็นฐานแล้ว พ่อแม่ก็สบายใจ นั่งดูด้วยความอิ่มใจว่าลูกฉันตั้งตัวได้ แต่ถ้าเกิดขัดข้องมีอะไรผิดปกติก็ทนดูไม่ได้อีก ต้องเข้าไปช่วยเหลือเจือจุนตามฐานะ เพราะใจของพ่อแม่นั้นมีแต่ความเมตตาปรานี มีแต่ความหวังดีต่อลูกอยู่ตลอดเวลา ไม่มีพ่อแม่คนใดที่หวังร้ายต่อลูก ไม่มีพ่อแม่คู่ใดที่จะทำให้ลูกตกต่ำ มีแต่ต้องการให้ลูกของตนเองได้ประสบกับความเจริญความก้าวหน้า ทั้งในชีวิตครอบครัวและชีวิตการงาน

พ่อแม่ดุว่า ก็ด้วยความปรารถนาดี

เราผู้เป็นบุตรเป็นธิดา บางทีถูกพ่อดุแม่ว่า บางทีก็ไปบ่นท่านว่าท่านไม่รักเรา รักคนนั้นรักคนนี้ อันนี้เขาเรียกว่าพูดด้วยความไม่ประสีประสา ไม่รู้อะไร ความจริงที่พ่อแม่ดุว่านั้น ดุว่าด้วยความปรารถนาดี ต้องการให้เราดีนะไม่ใช่เรื่องอะไร เมื่อเห็นว่าไม่ดีก็ต้องดุต้องว่า บางทีก็ต้องลงไม้ลงมือกันบ้าง เพื่อให้เกิดความสำนึกรู้สึกตัว จะได้เข้าหาทางดีทางชอบต่อไป

บุตรธิดาก็ต้องนึกว่าพ่อแม่ทำกับเรานั้นด้วยความรัก ไม่ใช่ด้วยความเกลียด แต่ว่าบางทีก็เกิดโทโสโมโหขึ้นมาบ้าง จึงได้ลงมือแรงๆ ไปหน่อย พ้นจากนั้นแล้วก็เรียบร้อยกันต่อไป ไม่มีความพยาบาทอาฆาตจองเวรเกิดขึ้นในใจ นั่นเป็นเรื่องของพ่อแม่ที่ท่านทำกับเราอย่างนั้น

การตอบแทนพระคุณพ่อ

ครั้นเมื่อเราเติบโตขึ้นแล้ว เราก็ต้องทำการตอบแทนพ่อแม่ การตอบแทนนั้นจะทำอย่างไร ท่านเลี้ยงเรามา...เราก็ต้องเลี้ยงท่านตอบ ช่วยทำกิจการงานให้ท่านเบาใจ งานอะไรที่ท่านจะทำ เราพอจะเข้าไปรับภาระช่วยจัดช่วยทำได้ เราก็ช่วยจัดช่วยทำการงานนั้นๆ ให้ท่านเบาใจ ให้ท่านดีใจว่าลูกเรามันรู้จักหน้าที่ มันไม่เดินดูดาย ไม่เมินเฉย ได้เข้ามาช่วยเหลือในกิจการนั้นๆ ตามความสามารถที่จะช่วยได้ พ่อแม่ก็สบายใจ เวลาท่านเจ็บไข้ได้ป่วย เราต้องเอาใจใส่ดูแลรักษา ป้อนน้ำป้อนข้าว ซักผ้าที่เปรอะเปื้อน ปูที่หลับจัดที่นอนให้เรียบร้อย ปัดยุงให้ อะไรที่ควรจัดก็จัด อะไรที่ควรทำก็ทำ เพื่อให้ท่านหายเจ็บหายไข้ จะได้สบายต่อไป นี่เรียกว่าเป็นหน้าที่ที่ลูกจะต้องกระทำต่อพ่อแม่ เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยชราลงไปเราก็ต้องเลี้ยงดูท่านให้ดี เลี้ยงกายให้สบาย คือให้มีที่กินที่นอนสบาย ที่ถ่าย ที่อาบน้ำสบาย อย่างนี้เรียกว่าเราเลี้ยงท่าน

ครั้นเมื่อท่านตายไปแล้ว เราก็ทำบุญทำกุศลอุทิศไปให้ท่านและดำรงวงศ์ตระกูลของท่านไว้ไม่ให้เสื่อมสูญ นี่เป็นหน้าที่ของลูกที่จะพึงกระทำต่อพ่อแม่

พระที่อยู่ในบ้าน

ทีนี้ ถ้าว่าพ่อเราไม่อยู่แล้ว เวลานี้ท่านตายไปแล้ว เราก็ทำบุญอุทิศไปให้ท่าน แม่ยังอยู่ก็เหมือนกับว่าในครอบครัวมีพระสององค์ คือ พระพ่อ พระแม่ พ่อแม่นี่เป็นพระของเรา เป็นพระที่นั่งอยู่ในบ้าน เป็นพระที่อยู่ใกล้เราตลอดเวลา เราต้องเอาใจใส่ดูแลรักษาให้ท่านสะดวกสบาย เรียกว่าท่านเป็นพระ เป็นเทวดา เราก็ต้องเคารพบูชา

ไอ้เรามันชอบไปไหว้เทวดาที่ไม่เคยเห็นหน้า ไหว้ส่งเดชไปอย่างนั้น เขาเรียกว่าเป็นการไหว้ของคนโง่คนเขลา คนฉลาดนั้นเขาถือว่าพ่อแม่ นั่นแหละคือเทวดาของเรา พระพุทธเจ้าท่านก็สอนอย่างนั้น สอนว่าพ่อแม่นี่เป็นเทวดาในครอบครัว เป็นเทวดาที่เราควรเคารพบูชา ควรสักการะ ควรเข้าไปกราบไปไหว้ เพราะเทวดานี่อยู่ในบ้าน

พระพรหมก็เหมือนกัน พวกกรุงเทพฯ...โน่น ไปไหว้พระพรหมกันหน้าโรงแรมเอราวัณตอนเย็นน่ะควันโขมง พวกที่มันหูหนวกตาบอดทั้งนั้น จึงไปไหว้พระพรหมอย่างนั้น คือไปด้วยความโง่ ไม่ใช่เรื่องอะไร พระพรหมนั่งอยู่ในบ้านไม่ไหว้

พ่อแม่น่ะคือพรหมของเรา ท่านเกิดเรามา ท่านเลี้ยงเรามา ท่านให้การศึกษาแก่เรา ท่านทำอะไรแก่เราทุกสิ่งทุกอย่าง ท่านเป็นพระพรหม

พ่อแม่คือพระพรหมของลูก

ศาสนาพราหมณ์เขาถือว่า พระพรหมสร้างโลก พระพุทธเจ้าว่าพ่อแม่นั่นแหละ คือ พระพรหมของเรา ปู่ ย่า ตา ยาย คือ พระพรหมของเรา เป็นพรหมที่เราควรกราบไหว้ ควรบูชา ควรสักการะ อย่าไปเที่ยวไหว้พระพรหมที่ไหนซึ่งเราไม่รู้จักหน้าค่าตา แล้วไม่รู้ว่าเป็นอะไร อยู่ที่ไหน ถ้าไม่รู้...ไหว้ส่งเดชไปอย่างนั้นมันก็ไม่เต็มบาท

บุคคลที่เราควรกราบไหว้อย่างยิ่ง

ทีนี้เรามาไหว้พ่อไหว้แม่เรียกว่าเป็นการไหว้ถูกต้อง ปฏิบัติต่อพ่อแม่ เอาเครื่องสักการะไปบูชาพ่อแม่ เอาอาหารไปให้พ่อแม่ เอาเสื้อผ้าไปให้พ่อแม่ ประพฤติปฏิบัติให้พ่อแม่สบายใจ สบายใจว่าลูกเราดี ลูกเราเจริญ ลูกเราก้าวหน้า อย่างนี้เขาเรียกว่าทำถูกแบบตามหลักพุทธศาสนา แต่ที่ทำกันอยู่โดยมากนั้น ไม่ค่อยตรงกับหลักพระพุทธเจ้า ทำนอกลู่นอกทาง แต่ไม่มีใครเตือน ไม่มีใครบอก

ทีนี้เรามาวัดนี้ เรามาฉลาดกันเสียที ให้รู้ว่าของดี ของถูกแท้จริงนั้น มันอยู่ที่ไหน คือใคร? พ่อแม่เรานั่นแหละ เป็นอะไรทุกอย่างให้เรา เป็นพระของเรา เป็นเทวดาของเรา เป็นพระพรหมของเรา เป็นครูคนแรกของเรา เป็นผู้ที่เราควรเคารพกราบไหว้บูชา สักการะทุกค่ำเช้าเข้านอน

พ่อพระ แม่พระ

ทีนี้ในครอบครัวนี้ พ่อพระไม่มีแล้วในเวลานี้ ตายไปแล้วพ่อพระ...ยังเหลืออยู่แต่แม่พระ เมื่อยังเหลืออยู่แต่แม่พระ เราก็ต้องเอาใจใส่มากเป็นพิเศษ ให้ถือว่าคุณแม่นี่เป็นพระของเรา เป็นเทวดาที่เราควรไหว้ควรบูชา เป็นพระพรหมประจำบ้านประจำเรือนที่เราต้องกราบไหว้ เคารพ สักการะ เราก็ทำการกราบไหว้ท่าน เอาใจใส่ดูแลท่าน ประพฤติทุกสิ่งทุกอย่างให้ท่านสบายใจ

กระทำแต่ในสิ่งที่คุณพ่อคุณแม่สบายใจ

อะไรที่คุณแม่ไม่ชอบ เราอย่าทำ ถ้าท่านมองด้วยสายตาที่ไม่ชอบ เราต้องรู้ มองตาเขียวๆ ก็ต้องรู้แล้วว่า ไอ้นี่ไม่ชอบ เราอย่าดันอย่าขืนไป อย่าถือว่าอยากจะทำก็ทำ แม่ไม่เกี่ยว อย่างนั้นไม่ได้ กระทบกระเทือนน้ำใจคุณแม่ ทำให้ท่านไม่สบายใจ

อย่าทำลายน้ำใจท่าน

สมมติมีลูกหญิงชายที่ทำให้พ่อแม่ร้อนอกร้อนใจ นี่บาปนักหนา เรียกว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่ให้ตายช้าๆ ตายแบบผ่อนส่ง ให้รำคาญใจอยู่ตลอดเวลา การกระทำอย่างนั้นมันไม่ดี เราอย่าไปฆ่า อย่าไปทำลายน้ำใจท่าน แต่ว่าควรจะให้ท่านสบายใจ อะไรที่ท่านชอบ อะไรที่ท่านพอใจ แล้วมันดีด้วยประโยชน์ด้วย เราก็ทำสิ่งนั้น อย่าไปขัดใจท่าน ประพฤติตนให้เรียบร้อย

เช่นยังอยู่ในวัยเรียน ก็ต้องขยันในการศึกษาเล่าเรียนหาวิชาความรู้ ต้องเตือนตัวเองว่า เรานี่มันไม่มีพ่อ เรามีแต่แม่ เราต้องเรียนหนังสือให้ดี จะได้มีวิชาความรู้ จะได้เป็นที่พึ่งของตัวในกาลต่อไปข้างหน้า ส่วนผู้ที่จบการศึกษาแล้ว ไปทำการทำงานแล้ว ก็ต้องตั้งใจทำงานให้ดี ไปทำงานตามหน้าที่ ทำให้ดีอย่าให้เสียชื่อในการทำงาน เลิกงานแล้วต้องรีบกลับบ้าน อย่าเที่ยวเถลไถล อย่าไปรักเพื่อนมากกว่าแม่ อย่าไปรักสิ่งเหลวไหล เช่น ชอบไปดื่มของมึนเมา ไปบ่อนม้า ไปบ่อนไก่ ไปบ่อนวัว บ่อนไพ่ ไปสนุกสนานไม่เข้าเรื่อง อย่างนี้ก็เรียกว่าไม่รักแม่ ไม่มาหาแม่ให้ท่านสบายใจ เราต้องรีบกลับบ้านให้ท่านอุ่นใจว่า เอ้อ! กลับมาแล้ว แม่น่ะเป็นห่วงลูก ลูกไปไหนนี่พอถึงเวลากลับ ถ้าไม่กลับก็เป็นห่วง ไม่สบายใจ เราต้องรีบกลับบ้านให้ทันเวลา อย่าเถลไถลไป ใครจะชวนไปไหนก็บอกว่า ขอทีเถอะ คุณแม่อยู่คนเดียว ต้องรีบกลับ อย่างนี้เขาเรียกว่ารักแม่

คนรักแม่อย่างนี้มันเจริญ มันปิดอบาย ปิดทางเสื่อม เพราะเรารักแม่...เราไปกินเหล้าไม่ได้ เราไปเที่ยวกลางคืนไม่ได้ เราไปเล่นการพนันไม่ได้ เราประพฤติสิ่งเหลวไหลไม่ได้ เรารักแม่คิดถึงแม่อยู่ตลอดเวลา จะประพฤติสิ่งเสียหายอันใดอันหนึ่งก็คิดถึงแม่ เอาแม่เป็นหลักในใจไว้ มันก็ไม่ตกอบาย ไม่เป็นคนชั่วคนร้าย

อันนี้เราจะต้องนึกถึงแม่ นึกถึงแม่ของเรา แล้วเราก็รีบกลับบ้านมาให้แม่เห็นหน้า แล้วก็ทำอะไรที่บ้านไปตามเรื่อง อย่างนี้เรียกว่าคนรักแม่ ช่วยเหลือแม่ให้สบายใจ ทำอะไรให้แม่ไม่สบายใจ นั่นแหละเหมือนกับเราสร้างบ่อนรกไว้ในอกพ่อในอกแม่ แม่ไม่สบายใจ อันนี้สำคัญ ให้จำไว้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับลูกๆ ทุกคน ที่ต้องอยู่กับคุณแม่ต่อไป

ความสามัคคีในครอบครัว

แล้วทุกคนจะต้องรักใคร่กัน เอ็นดูกัน คนใดเป็นพี่ก็ถือว่า เป็นผู้ใหญ่ต้องดูแลน้องๆ ต้องคอยตักคอยเตือน คอยบอก คอยกล่าว น้องก็ต้องเชื่อฟังพี่ พี่สอนน้องต้องฟัง อย่าไปดื้อถือดีว่าจะขนาดไหนจะมาสอนฉัน สอนหนู อย่างนั้นมันก็ตั้งข้อไม่ดีขึ้นแล้ว ทำให้เกิดปัญหา เราต้องรับฟัง เพราะคนที่มาเตือนเราน่ะ เขารักเราจึงเตือน ถ้าไม่รักไม่ชอบหัวหกก้นขวิดก็ช่างหัว เกิดอะไรขึ้นก็ไม่ว่า เพราะเขาไม่รัก

แต่ถ้าเรารักพี่รักน้องก็ต้องเตือน น้องรักพี่ก็ต้องเตือนพี่เหมือนกัน ไม่ใช่ว่าไม่เตือน พี่ก็เผลอได้เหมือนกัน เผลอได้ ประมาทได้ น้องเห็นว่าพี่เผลอไป ประมาทไป ก็ต้องพูดกัน พูดกันดีๆ เวลาพูดนี้ พูดกันเวลากินข้าวอิ่มหนำสำราญแล้วค่อยคุยกัน เวลาหิวอย่าไปพูดกัน เวลาแดดร้อนเปรี้ยงๆ อย่าไปพูดกัน กลับมาเหนื่อยๆ อย่าไปว่ากัน มันยั่วโมโหโทโสให้เกิดอารมณ์ไม่ดี ให้กินข้าวกินน้ำให้เยือกเย็น สงบใจนั่งคุยกัน แล้วเราปรารภขึ้นว่า น้องทำอย่างนั้นมันไม่ดีนะ ทำอย่างนั้นมันจะเสียหาย จะนำความเสื่อมมาสู่ครอบครัว

อยู่กันด้วยความรัก

ทีนี้น้องเห็นพี่ไม่ดี คนเดียวไม่ดีต้องหลายเสียงหน่อย น้องหลายคนสมมติว่าพี่ทำไม่ดีทำเสีย น้องหลายคนต้องประชุมเข้าพร้อมกัน ล้อมหน้าล้อมหลัง ช่วยกันเสก...เสกพี่ชาย เสกพี่สาวให้ดีให้งามขึ้น อย่างนี้เรียกว่า เราเตือนกันด้วยความรัก คนอยู่ด้วยกันมันต้องเตือนกัน ต้องบอกกัน...แม่ด้วย แม่ก็ต้องเตือน พี่ๆ น้องๆ ก็ต้องคอยเตือน

คนเราเป็นพี่เป็นน้อง ถ้ารักกันสามัคคีกันแล้วมันเกิดเกียรติ ทำให้คนเกรงใจ ให้คนนับถือ เขาเกรงใจว่าไอ้ครอบครัวนี้มันรักกัน แหยมไม่ได้ มันรักกันดี เขาก็เกรงใจ หรือเราจะไปหาไปทำอะไรกับใครที่ไหน ทำการงานกับใคร ก็ทำให้เขายอมรับ เพราะเขาถือว่าคนนั้นมีคุณธรรม มีธรรมะที่เป็นพื้นฐานอยู่ในครอบครัว คือรักกัน สามัคคีกันในครอบครัว นี่มันเป็นพื้นฐานที่จะช่วยให้คนอื่นนิยมในเรา

ถ้าว่าคนในครอบครัวเดียวกัน พี่กับน้องแตกกัน ไม่สามัคคีกัน ใครไหนจะมานิยมให้พวกเรา เขาก็พูดว่า ไม่ได้ครอบครัวนั้น พี่น้องมันยังไม่ถูกกัน มันทะเลาะกันทุกวัน แล้วมันจะหมดเกียรติ ใครจะนับถือ ใครจะบูชา ใครจะร่วมแรงร่วมใจกันกับเราได้ เราจะไปหาใครเขาก็ไม่ให้เกียรติ เพราะว่าเราพี่น้องกันยังไม่รักกัน หรือว่าเราไม่นับถือคุณแม่ พูดจาหยาบคายอะไรกับคุณแม่ต่างๆ นานา ใครเขาเห็นเข้าก็ว่า กับแม่มันยังไม่นับถือเลย ไอ้เราเป็นคนอื่นแท้ๆ มันจะนับถืออะไร แล้วมันจะมีราคาที่ตรงไหน ถึงรูปร่างจะดีสักเท่าไรมันก็ไม่มีค่า มีความรู้สึกเท่าใดมันไม่มีค่า เพราะว่าเราขาดคุณธรรม หรือว่าไม่เคารพผู้ใหญ่ในสกุล

ให้ความเคารพหัวหน้าครอบครัว

พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า ทุกครอบครัวต้องเคารพผู้ใหญ่ในครอบครัว เรามีคุณปู่ คุณตา คุณย่า คุณยาย ต้องเคารพ เราเคารพ คุณพ่อ คุณแม่อยู่ คุณพ่อไม่อยู่ คุณแม่อยู่...เราเคารพแม่ แม่ตายไปอีกคนใครเป็นใหญ่ในครอบครัว พี่ต้องอุปโลกน์ขึ้นอีกคนหนึ่ง ว่าคนนี้เป็นหัวหน้า พวกเราจะต้องเชื่อฟัง ต้องเคารพ เราจะต้องทำตาม

อันนี้คนไหนถูกเขาให้เกียรติเป็นหัวหน้า ก็ต้องนึกว่า เอ้อ! เรานี้มันไม่ใช่คนธรรมดาแล้ว เขาเลือกให้เป็นหัวหน้าแล้ว ต้องประพฤติตนให้สมแก่ความเป็นหัวหน้า ต้องเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองน้องๆ ดุจดังแม่ไก่กับลูกไก่ เคยเห็นไก่มันเลี้ยงลูกหลายตัว พอเหยี่ยวบินมามันร้องกุ๊กๆๆๆ อ้าปีกขึ้น...ลูกซ่อนใต้ปีกหมด เหยี่ยวเฉี่ยวไม่ได้ แต่ว่าลูกไก่ตัวไหนเกวิ่งออกไปนอกปีกแม่เหยี่ยวก็เฉี่ยวเอาไปกิน

วาจาพ่อแม่เป็นวาจาที่ศักดิ์สิทธิ์

คนเราก็เหมือนกัน คนไหนอยู่เป็นกลุ่มเป็นก้อนในครอบครัว ความชั่วมันก็ทำร้ายไม่ได้ แต่ถ้าเราเกิดแตกแยกกันในครอบครัว เราก็ถูกทำร้าย เขาทำลายทีละคนๆ มันก็หมดกันเท่านั้นเอง มีสักสิบคนมันก็หมดไม่มีเหลือ เพราะเราไม่พร้อมกัน แต่ถ้าเราพร้อมกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดกำลังเกิดความเข้มแข็ง เกิดความเคารพจากคนอื่นๆ ไอ้นี่สำคัญ ให้จำไว้เป็นหลักประจำจิตใจว่า เราทุกคนต้องเคารพแม่ บูชาแม่ ถือว่าแม่นี้เป็นผู้นำในครอบครัวของเรา คำสั่งคำเตือนของคุณแม่เป็นวาจาสิทธิ์ที่เราจะต้องเชื่อฟังต้องปฏิบัติ เรียกว่า ละเมิดไม่ได้ ถ้าละเมิดแล้วอันตราย เกิดความเสียหาย อันนี้สำคัญ ขอให้จำไว้

คนสมัยใหม่บางทีก็เขวกันอยู่เหมือนกัน ไม่ค่อยจะรักพ่อแม่ เอาแต่ใจตัวเป็นใหญ่ ทำอะไรก็ตามใจ ไม่เชื่อไม่ฟัง ไม่เคารพ บางทีดูหมิ่นถิ่นแคลน หาว่าคุณพ่อคุณแม่นี่ไม่ได้เข้าโรงเรียนบ้างละ ไม่ได้อะไรต่ออะไรบ้าง คนหัวเก่าไม่ทันสมัย ไปกันใหญ่แล้ว...ไม่ได้ เราอย่าไปมองอย่างนั้น ถ้าท่านไม่เก่ง ท่านเกิดเรามาไม่ได้ ไม่เก่งเลี้ยงเราให้เติบโตไม่ได้ นับว่าท่านเก่ง ถ้าไม่เก่งจะเลี้ยงดูเรามาได้อย่างไร เราต้องเคารพนับถือท่าน คนเอเชียเรานี้ เคารพพ่อแม่ บูชาพ่อแม่ เขาสอนกันมาอย่างนั้น ชาวอินเดียนี้เขาสอนกันมาตั้งแต่โบราณให้รักแม่รักพ่อและเคารพพ่อแม่

ความกตัญญูกตเวทีมีมากมาย

เราลองอ่านเรื่องชาดกต่างๆ มีมากมายหลายเรื่อง ที่เป็นตัวอย่างว่าลูกปฏิบัติดีต่อพ่อแม่ เช่นเรื่องสุวรรณสามชาดก พระสุวรรณสามนี่พ่อแม่ตาบอดทั้งสองข้าง เอาไปเลี้ยงในป่า ทำอาศรมศาลาให้อยู่ ให้แม่อยู่ห้องหนึ่ง ให้พ่ออยู่ห้องหนึ่ง เอาเชือกขึงไว้ ไอ้นี่ไปห้องน้ำ ไอ้นี่ไปโรงครัว เชือกเส้นนี้ไปสนามเดินเล่น แล้วสุวรรณสามเข้าป่าทุกวัน หาผลไม้มาให้แม่ให้พ่อ เอามาถึงก็เอามาให้คุณพ่อคุณแม่กิน ตักน้ำให้อาบ ปูที่หลับที่นอนให้ คอยดูแลรักษาอย่างดีตลอดเวลา เป็นตัวอย่างคนรักพ่อรักแม่ พระสุวรรณสามท่านทำอย่างนั้น

เรื่องจีนมีหลายเรื่อง เช่นว่า เรื่องหนึ่งนี่แม่ป่วยแล้วก็ยุงชุม เขาก็นั่งปัดให้แม่อยู่ตลอดเวลา ปัดไปปัดมาก็นึกว่า ถ้าเราหลับไปยุงคงจะกัดแม่เรา ทำอย่างไรไม่ให้ยุงกัดแม่ เลยก็ถอดเสื้อออก ถอดกางเกงออกคลุมแม่แล้วก็นอนคว่ำลงข้างแม่ นอนหลับคว่ำยุงมันจะได้กินเลือดกินเนื้อของเขา ไม่ต้องมากินแม่เพราะว่ารักแม่ นอนให้ยุงกินแทนแม่ เพราะความรักต่อแม่

อีกเรื่องหนึ่งแม่ป่วยเหมือนกัน ก็เลยอยากกินแกงหน่อไม้ ไอ้ฤดูนั้นมันเป็นฤดูร้อน หน่อไม้มันไม่ขึ้นดอก แต่พอรู้ว่าแม่อยากกินแกงหน่อไม้ เขาไม่ดุแม่ ถ้าเป็นบางคนก็ว่า เอ้อ! แม่นี่...อยากไม่รู้เรื่อง หน้านี้จะเอาหน่อไผ่ที่ไหนมากินได้ อยากไม่เป็นเวล่ำเวลา คนบางคนก็ด่าเอาเลย

แต่คนนั้นไม่ดุเพราะรู้ว่าแม่อยากกินแกงหน่อไม้ ไปเลย...เข้าป่าไปเที่ยวเดินตามกอไผ่ แล้วไม่เดินเปล่า ตะโกนไปด้วยว่า ไผ่เอ๊ย...แม่ฉันป่วย อยากจะกินแกงหน่อไม้ งอกขึ้นสักหน่อ สองหน่อเถอะ ฉันจะเอาไปให้แม่กิน มันวิ่งทุกเช้า จนหน่อไม้ไผ่ทนไม่ได้ต้องงอกออกมา เรียกว่า ความกตัญญูกตเวที หน่อไผ่งอกขึ้นมาก็เลยแซะเอาไปต้มให้คุณแม่กิน คุณแม่พอได้กินแกง หน่อไม้...หายไข้เลย เป็นอย่างนี้แหละ

การดูแลพ่อแม่

คนเรานี้เวลาป่วยอยากได้กินอะไร ร่างกายมันต้องการแล้ว เราป่วยนี้กินอะไรไม่ได้ พออยากแล้วนี่แปลว่าร่างกายต้องการ คนเราป่วยอยากกินของหวานนี่ร่างกายต้องการน้ำตาล อยากจะกินเปรี้ยวร่างกายต้องการธาตุเปรี้ยว อยากจะกินยอดขี้เหล็กหรืออะไรขมๆ น่ะ อยากจะ กินแกงขี้เหล็กสักถ้วย...ร่างกายต้องการ ไปเถอะ เอามาต้มให้กินเลย ให้คุณแม่ทานแล้วก็ หายไข้ เด็กคนนั้นก็เหมือนกัน พอรู้ว่าแม่อยากกินแกงหน่อไม้ เที่ยวหาจนเอามาแกงให้แม่กินได้ แม่ก็เลยหายไข้ นี่ก็เรียกว่าคนรักแม่

ลูกกตัญญู

อีกเรื่องหนึ่งหนักกว่านี้อีก คือแม่นี่กลัวฟ้าร้อง เมื่อมีชีวิตอยู่ พอฟ้าร้องเขาก็วิ่งไปอยู่ ข้างแม่ให้อุ่นใจว่าลูกอยู่ด้วย เป็นอย่างนั้น เวลาฤดูฝนนี่เขาไม่ไปห่างแม่ เขาอยู่ใกล้แม่ พอฟ้าเปรี้ยง ก็วิ่งเข้าไปหาแม่ให้แม่อุ่นใจว่าลูกอยู่ใกล้ คราวนี้ต่อมาแม่ตายไปแล้ว เอาไปฝังไว้ที่ป่าช้า หน้าฝนเขาไปตั้งกระต๊อบอยู่ที่ข้างหลุมศพแม่ พอฟ้าแลบเปรี้ยงเขาก็วิ่งไปที่หลุมศพแม่ พูดว่า แม่ๆ หนูอยู่นี่...นี่ความรักแม่ แม่ตายแล้วก็ยังอุตส่าห์เฝ้าในเวลาฟ้าร้องฟ้าผ่า ไม่ทิ้งแม่ คนเรามี ความรักสุดซึ้งเรียกว่ารักนักหนา คนเราถ้ารักแล้วทำอะไรได้ทั้งนั้นแหละ นี่คนรักแม่ เอาใจใส่ ต่อแม่ อันนี้เราทุกคนเหลืออยู่แต่คุณแม่นี้ รักให้มาก ดูแลอย่าให้ท่านต้องลำบากเดือดร้อน คุณแม่เลี้ยงลูกกี่คนเลี้ยงได้ ไอ้เราบางทีหลายคนเลี้ยงพ่อแม่ไม่ได้

คนสมัยนี้ไม่เหมือนสมัยก่อน คนในสมัยก่อนเขาเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ เดี๋ยวนี้เขาจะเอาจากพ่อจากแม่ แม่มีอะไรก็ยังจะเอา คนทำงานมีเงินเดือนกลับมาก็ยังต้องทึ้งดึงเอา มีอะไรจะดึงได้ก็ดึงเอาไป ดึงเอาเรื่อยไป กลัวจะเสียเปรียบคนอื่น จะได้น้อยไป มันเห็นแก่ตัว คนเรานี่มันเห็นแก่ตัว คิดจะเอาตะพึดตะพือ ไม่คิดจะให้มันยุ่ง

วิญญาณพ่อ

เราอย่าทำแบบนั้น ต้องช่วยกันดูแลคุณแม่ให้ท่านสบายอกสบายใจ ถ้าวิญญาณคุณพ่อรู้ว่า อ้อ! ลูกทุกคนรักคุณแม่ เอาใจใส่ต่อแม่ก็สบายใจ ตายไปแล้วก็สบายใจ ยังมองเห็นอยู่ก็สบายใจ แต่ถ้าเราเกิดแตกร้าวไม่สามัคคีกัน มันก็เสียหาย คนที่จะอยู่มันต้องอย่างนี้ ช่วยกันดำรงวงศ์ตระกูลของพ่อแม่

ดำรงวงศ์สกุล

หลักสุดท้ายว่าดำรงวงศ์สกุลไว้ หมายความว่า รักษาความดีของพ่อของแม่ไว้ พ่อแม่ดีอย่างไรลูกก็ดีอย่างนั้น ไอ้เสียไม่เอา ส่วนเสียมันก็มีบ้างเป็นธรรมดาคนเรา แต่ส่วนเสียเราไม่เอา เหมือนกับผลไม้ ๑ ตะกร้า เขาบอกเอาไปกินเถอะ ไอ้ลูกไหนเน่าก็ขว้างไป ลูกไหนดีก็กิน ลูกเน่ากินไม่ได้...ท้องเสีย

ท่านตายแต่ร่างกาย แต่ความดีของท่านไม่ตาย

คนเราก็เหมือนกัน มีดีมีเสีย ส่วนเสียเราไม่เอา แต่เอาส่วนดี อะไรดีเราเก็บไว้ รักษาไว้ในจิตใจของเรา ท่านตายไปแต่ร่างกาย แต่ว่าความงามความดีทั้งหลายนั้นเราไม่ให้ตาย เราถ่ายทอดมาไว้ในใจของเรา รักษาไว้ในใจของเรา ก็เหมือนกับว่าพ่อแม่ยังอยู่กับเรา ไม่ได้ตายจากเราไป เพราะพ่อที่แท้ก็คือ ธรรมะ คุณธรรม คนเราเป็นพ่อสมบูรณ์ก็เพราะมีคุณธรรม รักษาจิตใจ ถ้าไม่มีคุณธรรมแล้วเป็นพ่อที่สมบูรณ์ไม่ได้ เป็นผัวสมบูรณ์ เมียสมบูรณ์ไม่ได้ แม้เป็นคนสมบูรณ์ไม่ได้ ธรรมะนี่มันทำคนให้เป็นอะไร

เพราะฉะนั้นเราเอาธรรมะของท่านมาใส่ไว้ในใจของเรา เรียกว่าเชิญวิญญาณพ่อแม่มาใส่ไว้ในใจของเรา เชิญวิญญาณไม่ใช่ป๊ำๆ เป๋อๆ ตามสำนักทั้งหลายที่เขาเชิญกันอยู่ในกรุงเทพฯ อย่างนั้นมันเชิญแบบบ้าๆ บอๆ ไม่ค่อยเต็มบาททั้งนั้น

วันก่อนหนังสือพิมพ์ลงข่าวไฟไหม้บ้านจ้าว คนทรงคนนั้นทรงเก่ง...ไหม้หมดทั้งบ้านเลย ไฟไหม้บ้านทำไมจ้าวไม่มาช่วย มาทรงมันน่าจะบอก...ไฟจะไหม้นา เตรียมเก็บข้าวเก็บของ จ้าวไม่ได้เรื่องเลย เอาแต่ทรง ไอ้นี่มันไม่ได้เรื่อง วิญญาณอย่างนั้นเราไม่เอา เราเอาความดีของท่าน

เช่น ท่านเป็นคนขยันเอาการงาน...เราเอามาไว้ในใจ ท่านเป็นคนรักเพื่อนบ้าน...เราเอามาไว้ในใจของเรา ท่านมีความปรานีต่อลูกๆ...เราเอามาไว้ในใจของเรา ปรานีต่อกันและกัน ท่านเป็นคนเก็บหอมรอมริบ ไม่สุรุ่ยสุร่ายในการจับจ่ายใช้สอย...เราเอามาไว้ในใจ นี่แหละเรียกว่า วิญญาณพ่อ วิญญาณแม่ วิญญาณปู่ ตา ย่า ยาย

เอาความดีทั้งหลายมาไว้ที่ใจของเรา

ถ้าเรามีความดีทั้งหลายของพ่อ แม่ ปู่ ตา ย่า ยาย ไว้ในใจของเรา เราก็เจริญ เดินตามทางผู้ใหญ่นี้มันเจริญ พระพุทธเจ้าท่านจึงบอกว่า เดินตามทางที่ผู้ใหญ่เดินแล้ว

ผู้ใหญ่ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงใคร หมายถึงคนที่ดีนั่นเอง คนที่มีคุณธรรมในจิตใจเขาเรียกว่าเป็นผู้ใหญ่ ที่เดินในทางถูกทางชอบ เราก็รับเอาคุณค่าเหล่านั้นมาใส่ไว้ในใจ เดินตามต่อไปก็จะมีความสุขความเจริญ ไม่มีความเสื่อม ให้จำหลักนี้ไว้

ได้พูดมาเพื่อเป็นเครื่องอนุโมทนา เตือนจิตสะกิดใจท่านทั้งหลายที่ได้มาประชุมกันในงานนี้ ก็สมควรแก่เวลา ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

ขออวยพรให้ท่านทั้งหลาย จงเป็นผู้เจริญด้วยพระธรรมคำสอน
ของพระพุทธเจ้าโดยทั่วกันทุกท่านทุกคน เทอญ

ศิลปะแห่งความเป็นพ่อ

ผู้ที่เป็นผู้นำครอบครัว...
จะต้องประพฤติดีประพฤติชอบจริงๆ
ผู้ที่อยู่ครองเรือนนั้น...ต้องตั้งใจประพฤติอยู่ในศีลธรรม
มีศีลธรรมประจำจิตใจอยู่ตลอดเวลา
ไม่ให้อะไรที่เป็นความชั่วร้ายเข้ามาเกาะจับอยู่ในจิต
การดำรงชีวิตชอบนั้น คือ การไม่ปล่อยตัว ไม่ปล่อยใจ
...ไปตามอารมณ์และสิ่งแวดล้อม...
พ่อบ้าน ถ้ามีน้ำใจเป็นธรรม ก็ต้องคิดว่า
เราจะดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง
อย่างถูกต้อง...คือ...ไม่ทำให้คนในบ้านเดือดร้อน
ไม่ทำให้แม่บ้านเดือนร้อน ไม่ทำให้ลูกเราเดือดร้อน
ไม่ทำให้ทุกคนที่เป็นสมาชิกในครอบครัวต้องเดือดร้อน
...แล้วมันก็ถูกต้อง...
ตัวท่านผู้เป็นพ่อ เป็นกระจกบานใหญ่
ที่ฉายแสงสะท้อนให้ลูกของท่านได้มองเห็น
...จงเช็ดกระจกให้สะอาด...
และแสดงภาพที่ดีให้ลูกของท่านได้จดจำไว้เถิด

จากหนังสือขวัญแห่งบ้านเรือน
ของหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ

ศิลปะแห่งความเป็นลูก

เราทุกคนเกิดมาจากคุณพ่อคุณแม่
ท่านทั้งสองมีความรักในเรา...และเสียสละทุกอย่างเพื่อเรา
น้ำใจของผู้ที่เป็นพ่อแม่ เป็นน้ำใจของความเสียสละ
เราทั้งหลายทุกคน...
แม้เบื้องต้นก็เป็นคนรับมาแล้วทั้งนั้น
เคยรับสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตจากผู้หนึ่ง
คือ...พ่อ...และ...แม่ของเรา
ที่เราได้มาเป็นผู้เป็นคนอยู่ได้ในขณะนี้
เพราะความเอื้อเฟื้อเมตตากรุณาของคุณพ่อคุณแม่โดยแท้
ลูกทุกคนต้องบอกตัวเองสอนตัวเองไว้ว่า...
เราจะต้องเป็นอภิชาตบุตร คือบุตรที่ดีกว่าพ่อแม่ทุกแง่ทุกมุม
จะต้องสร้างวิมานน้อยๆ ไว้ในใจของพ่อแม่...ให้ท่านเป็นสุข
แม้เราจะเป็นทุกข์เดือดร้อนก็ไม่เป็นไร
แต่ขอให้พ่อและแม่ของเราท่านมีความสุข มีความสบายใจ
เราต้องประพฤติปฏิบัติตัวของเราให้พ่อแม่สบายใจ
คนอย่างนี้มีแต่ความเจริญ มีแต่ความก้าวหน้า
จะไม่มีความเสื่อมโทรมในชีวิต...เป็นอันขาด...
คนในสมัยก่อนๆ จึงได้กล่าวสอนกล่าวเตือนกันนักหนาให้คนประพฤติธรรม
ให้ตั้งมั่นอยู่ในธรรมะกันตลอดไป...

จากหนังสือขวัญแห่งบ้านเรือน
ของหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ

กตัญญูกตเวที
เป็นเครื่องหมายของคนดี

ปาฐกถาธรรม โดย

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

สร้างคุณค่าให้ร่างกายได้ด้วยการทำหน้าที่

วันนี้เป็นวันอาทิตย์ เดือนนี้เป็นเดือนที่มีความร้อนพอสมควร ใครๆ บ่นว่าร้อนกันทั่วหน้า **ความร้อนนั้นเป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นเรื่องดินฟ้าอากาศ เป็นเรื่องธรรมดา คนเราถ้าไปรู้สึกว่าร้อนมันก็เป็นทุกข์ รู้สึกหนาวก็เป็นทุกข์เหมือนกัน ต้องทำใจเป็นกลาง อย่าไปนึกว่าร้อน อย่าไปนึกว่าหนาว แต่ว่าป้องกันไปตามหน้าที่ นุ่งห่มเสื้อผ้าพอกันร้อนกันหนาวได้ ปล่อยๆ วางๆ ไป...อย่าให้มันร้อนจนกลุ้มรุมจิตใจให้หงุดหงิด** ร้อนกาย...อย่าให้ร้อนใจ ถ้าร้อนใจด้วย มันก็ยุ่ง ถ้าร้อนเพียงกายนี่ไม่เป็นไร ถ้าว่าใจมันไปพลอยร้อนกับร่างกายก็จะเกิดเป็นปัญหา มีความทุกข์ความเดือดร้อน ร้อนอากาศนั้นไม่สู้กระไรนัก...ร้อนเรื่องอื่นนี่มันลำบาก ร้อนเรื่องไม่มีสตางค์ใช้ ร้อนดอกเบี้ย ร้อนเป็นหนี้เป็นสินนี่มันร้อนแรงทำให้มีความทุกข์ เกิดปัญหาทางจิต...ก็ต้องแก้ไม่ให้ร้อน

การแก้ปัญหาอะไรต่างๆ นั้นก็ต้องแก้กันด้วยธรรมะ ธรรมะนี่เป็นยาครอบจักรวาล เราเอาไปใช้ในเรื่องต่างๆ ได้ทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไร เป็นความทุกข์ความเดือดร้อนทางด้านจิตใจ อะไรเกิดขึ้นเราก็เอาธรรมะไปแก้ได้ ถ้าใช้ธรรมะก็จะได้ประโยชน์มาก ถ้าเราไม่ใช้ธรรมะ...เราก็ไม่ได้ประโยชน์จากธรรมะ

ร่างกายของเรานี้เป็นของมีค่า...ถ้าเราใช้ให้เป็นประโยชน์ แต่ถ้าไม่ได้ใช้ให้เป็นประโยชน์...ก็ไม่ได้มีค่าอะไร เมื่อมันเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมสิ้นไปตามเรื่องของธรรมชาติ ฉะนั้น ท่านจึงสอนให้รู้จักคุณค่าของร่างกาย แล้วใช้ร่างกายให้เป็นประโยชน์ด้วยการกระทำกิจเป็นหน้าที่ให้ถูกต้อง ให้สมบูรณ์

ถ้าเราทำหน้าที่สมบูรณ์ทุกประการ...ร่างกายของเราก็มีค่ามีราคา

แต่ถ้าเราไม่ทำหน้าที่ให้สมบูรณ์แล้ว...ร่างกายจะมีค่ามีราคาได้อย่างไร?

ชีวิตมีปัญหาเพราะขาดความกตัญญู

วันก่อนนี้เขานิมนต์ไปเทศน์ในงานศพ ศพนี่ไปตายด้วยอุบัติเหตุทางเรือ...ไปเกาะสีชังแล้วเกิดพายุขึ้นกลางทะเล เมื่อเทศน์จบแล้วเขาก็เล่าให้ฟังว่า...คุณแม่มีลูกชาย ๒ คน คนที่ตายนี่ดีที่สุด เป็นคนเรียนดี จบการศึกษาได้รับปริญญาวิศวฯ ได้ทำงานทำการ ดูแลแม่เอาใจใส่ต่อคุณแม่เป็นอย่างดี แต่ที่ไม่ตายเหลืออยู่คนหนึ่งนี่เป็นคนทำให้แม่ร้อนอกร้อนใจ มีปัญหาอยู่ตลอดเวลา เพราะเขาไม่รักแม่ ไม่รักพี่ ไม่รักน้อง ตัวเขาเองก็ไม่รักตัวเอง คนที่ไม่รักตัวเอง ก็คือ **คนที่ชอบทำอะไรผิดปกติ นี่เขาเรียกว่า "คนไม่รักตัวเอง"** ชีวิตยังไม่ดี ยังไม่เรียบร้อย เด็กคนนั้นก็ไม่รักแม่แล้วจึงไปสูบผงขาว ไปติดผงขาว ติดเหล้าอะไรหลายเรื่อง...เมามาย คุณแม่ก็ไม่รู้ว่าลูกไปติดผงขาว ติดเหล้าติดยา ทำให้เกิดปัญหาขึ้นในครอบครัว แล้วเวลาที่ไปตั้งศพนี่ เขาให้คนๆ หนึ่งที่เป็นพวกเดียวกับเขา มาหลอกคุณแม่ บอกว่า... *'ขอเงินสักพันหนึ่งจะเอาไปซื้อ**กระดาษทอง กระดาษเงินเอามาเผาส่งไปให้คนที่ตายไป**'*

คุณแม่เป็นคนมีเชื้อสายจีน ก็นึกว่า เออ!...ก็ดีเหมือนกัน พอดียังไม่ได้เผาไปให้ ก็เลยให้ไปพันหนึ่ง...หายหน้าไปเลย กระดาษเงินก็ไม่ได้ กระดาษทองก็ไม่ได้ คนก็ไม่ได้เจอด้วยเหมือนกัน มันคงเอาไปซื้อผงขาวเสียแล้ว

แต่ว่าก็เป็นเวรเป็นกรรมเหมือนกัน เพราะว่าประทุษร้ายต่อแม่...มาหลอกมาต้มเอาเงินไปซื้อผงขาว เดินไปก็เจอตำรวจเข้าที่เอกมัย ตำรวจเลยจับได้ก็บอกว่าจะไปงานศพพี่ชาย ตำรวจก็เลยพามาที่งานศพ แล้วก็บอกให้รู้ว่าเขาจับเอาไปแล้ว

คนที่มารับอาตมาไปเทศน์มาถามว่า ***"จะทำอย่างไรดีครับหลวงพ่อ"***

บอกว่า ปล่อยไว้อย่างนั้นแหละ อย่าไปยุ่ง ให้เขาได้รับโทษตามกฎหมาย...อย่าไปประกัน ให้เขาเข้าไปนอนในกรงเสียบ้าง ให้เขาได้รับความทุกข์เสียบ้าง และพอเขาเข้าไปอยู่ในคุก มันไม่มีเฮโรอีนจะสูบ...เขาก็จะได้อดได้เลิกได้ แต่ถ้าคนมีความรู้สึกต่ำ...ก็เลิกไม่ได้หรอก ออกมาแล้วก็สูบต่อไป เห็นมาหลายคนแล้วติดผงขาวนี่...พออยู่ในคุกก็ไม่ได้สูบ พอออกมาจากคุกก็ไปขวนขวายหาสูบอีกต่อไป เพราะใจอ่อน ไม่มีความเข้มแข็ง จิตใจพ่ายแพ้ต่อความอยากที่เกิดขึ้น

ความกตัญญูกตเวทีเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ

ปัญหาอย่างนี้มันเกิดขึ้นได้อย่างไร?

เพราะว่า ขาดคุณธรรมข้อหนึ่ง...ลูกมักจะขาดคุณธรรมข้อหนึ่งต่อพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย เพราะเป็นคนสมัยใหม่ ไม่ค่อยได้สนใจในเรื่องเกี่ยวกับธรรมะข้อนี้ จึงสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในครอบครัวบ่อยๆ คนในสมัยโบราณเขามองเห็นเหตุการณ์ว่าจะเกิดอะไรขึ้น เขาย้ำเขาสอนกันมากในคุณธรรมข้อนี้ คุณธรรมข้อนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับ *"ความกตัญญูกตเวที"* นี่เอง

ความกตัญญูกตเวทีนี้...ถ้าขาดหายไปจากโลกเมื่อใด
โลกจะมีปัญหามากขึ้น จะมีความทุกข์ความเดือดร้อน
สายสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ปู่ตาย่ายาย กับลูกกับหลานจะขาดหายไป
เพราะไม่มีคุณธรรมข้อนี้เป็นเครื่องคุ้มครองจิตใจ

คนเรานี่ถ้าไม่มีหลัก ไม่มีเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ก็ปล่อยตัว ปล่อยใจไปตามอารมณ์ตามความอยากที่เกิดขึ้น ไม่คิดถึงอะไรทั้งนั้น คนในสมัยก่อนเขาจึงต้องฝึกสอนกันนักหนาในเรื่องอย่างนี้ไม่ว่าจะเป็นนักปราชญ์ในประเทศไทย...อินเดีย เขียนหนังสือไว้มากมายเป็นคติสอนจิตสะกิดใจ ก็มีเรื่องเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทีเข้าไปแทรกไว้ในเรื่องทั้งนั้น

แนวทางสร้างความกตัญญู

ในประเทศจีน *"ขงจื๊อ"* ซึ่งถือว่าเป็นปรัชญาเมธีของชาวจีน สืบสานลงมาจนถึงปัจจุบันนี้ คนแซ่นี้ยังมีอยู่...ยังสืบต่อสิ่งที่ขงจื๊อได้สอนไว้เป็นหลักฐาน ข้อปฏิบัติคำสอนของขงจื๊อนั้นหนักในเรื่องเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทีเหมือนกัน

บรรดาประเพณีที่ชาวจีนเขาปฏิบัติอยู่เกี่ยวกับพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ครูบาอาจารย์หรือไม่ว่าใครที่ได้ทำคุณประโยชน์แก่ตนแม้เล็กน้อย เขาก็จะยึดมั่นในสิ่งเหล่านั้น จะไม่ประทุษร้าย ไม่คิดร้ายต่อบุคคลนั้น มีจิตใจเคารพนบนอบนับถือบุคคลนั้นอยู่ตลอดเวลา คนเราถ้ามีจิตใจอย่างนี้ชีวิตก็จะไม่เสื่อม จะมีแต่ความเจริญความก้าวหน้า เราดูครอบครัวชาวจีน...เขาสอนคนให้รู้จักบูชาสักการะอะไรต่างๆ ตื่นเช้าจุดธูป ๓ ก้าน ไปยืนหน้าบ้านแล้วก็ไหว้ เรียกว่า ***"ไหว้ฟ้าไหว้ดิน"*** ก็เป็นเรื่องสอนให้กตัญญูนั่นเอง ให้เรารู้ว่าเราอยู่ได้ด้วยอาศัยฟ้าอาศัยดิน มีฟ้าแล้วก็มีดิน ถ้าไม่มีดิน...ไม่มีฟ้า เราจะไปลงตรงไหน? **สอนให้รู้จักบุญคุณของฟ้าของดิน**

การสอนให้รู้จักบุญคุณก็ต้องให้ไหว้ เขาก็ยังถือกันอยู่ คนจีนเก่าๆ เขายังถือกันอยู่ว่าไหว้ คนสมัยใหม่อาจไม่ถือ นึกว่า เอ! ไหว้ฟ้าทำไม? ไหว้ดินทำไม? ก็ไม่ได้คิดว่า ***"ดิน"*** ให้อะไรแก่ตน ***"ฟ้า"*** ให้อะไรแก่ตน...คิดไม่ออก เมื่อคิดไม่ออกก็เลยเลิกไหว้ พอเลิกไหว้ความสำนึกในสิ่งนั้นว่ามีประโยชน์แก่ตนมันก็หายไปเพราะว่าไม่เคยได้ไหว้กราบบูชา คนที่เคารพบูชาสิ่งเหล่านี้อยู่คงไม่เป็นคนใจหยาบช้า จะไม่ทำอะไรที่เป็นเรื่องตกต่ำในชีวิต เพราะเขาได้ไหว้อยู่ตลอดเวลา นึกถึงสิ่งซึ่งเป็นเครื่องผูกพันกับชีวิตของตนอยู่ตลอดเวลา จะทำสิ่งชั่วร้ายหนักๆ ก็ทำไม่ได้ เพราะเป็นผู้ที่เคารพต่อสิ่งเหล่านั้น

เคารพต่อผู้มีอุปการะ

นอกจากเคารพต่อฟ้าดินแล้ว ยังให้เคารพต่อพ่อแม่ ปู่ตาย่ายาย ปู่ตาย่ายายที่ตายไปแล้วเอาไปฝังไว้ ธรรมเนียมจีนเขาฝังกันในสมัยก่อน แต่เดี๋ยวนี้เปลี่ยนแล้ว...ไม่ค่อยได้ฝังเท่าใด เอามาเผากันบ้างแล้ว คนจีนที่มาอยู่เมืองไทยเวลานี้หันมาเผากันมากก็เพราะว่าที่ดินฝังศพนี่ราคาแพง ถ้าเป็นคนที่มีสตางค์ก็เอาหลายตารางวา คนจีนที่ร่ำรวยอยู่ในเมืองไทย มักจะมีที่ฝังศพของบรรพบุรุษโดยเฉพาะ ไปทำไว้ตามสวนบ้าง ตามที่ต่างๆ บ้าง ต้องใช้เงินไปตั้ง ๔ - ๕ ล้าน เพื่อทำสถานที่ฝังศพอย่างสวยงาม ในบริเวณก็ทำเป็นสวนสาธารณะ ให้คนไปเที่ยวเตร่ได้ การทำอย่างนี้ก็ดีเหมือนกัน เพราะว่าคนจะได้พักผ่อนหย่อนใจแล้วจะได้เห็นศพของบรรพบุรุษของสกุลนั้นว่าเขาสร้างดีอย่างไร **การสร้างดีนั้นเป็นเครื่องแสดงออกซึ่งน้ำใจว่า เรายังคิดถึงท่านผู้ที่ถึงแก่กรรมไป ก็นับว่าเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่งในชีวิตของคนเหล่านั้น...เขาจึงไปสร้างไว้**

แต่ว่าคนที่สตางค์น้อย เรียกว่า *"เบี้ยน้อยหอยน้อย"* ไม่สามารถที่จะซื้อได้ก็หันมานิยมเผากัน แต่เผาแล้วก็เอากระดูกไปเก็บไว้เป็นเครื่องบูชาสักการะ ที่วัดนี้แนะนำว่ากระดูกที่จะเอามาก่อเจดีย์ไว้ที่วัดนี่มันจะรกวัดต่อไป สร้างกุฏิดีกว่า เลยก็หันมาสร้างกุฏิหลังน้อยๆ... พอสร้างกันได้ แล้วเอาอัฐิมาบรรจุไว้ที่นั่น พระก็จะได้อยู่ด้วย วันไหนนึกจะมากราบไหว้ก็ได้

ดำรงวงศ์สกุล ดำเนินชีวิตตามแนวทางของบรรพบุรุษ

ผู้ใดเป็นหัวหน้าในครอบครัวในวงศ์สกุล ก็ต้องบรรยายประวัติให้ฟังหน่อยว่าผู้ที่นอนอยู่ในฮวงซุ้ยนี้คือใคร? ท่านสร้างตัวอย่างไร? มีคุณงามความดีประจำจิตอย่างไร? จึงได้สร้างตัวเป็นฐาน ได้มานอนอยู่ในฮวงซุ้ยอันใหญ่โตนี้ก็เพราะว่าเป็นคนทำดี พูดเรื่องความดีให้ลูกหลานฟัง ลูกหลานก็จะได้รับรู้แล้วจะได้มีความภาคภูมิใจในความดีความงามของบรรพบุรุษ

คนเราถ้ารู้ว่าเป็นเชื้อสายคนดี ก็อยากจะเป็นคนดีเหมือนกัน
บรรพบุรุษของเราเดินในทางสายใด จงเดินในเส้นทางของบรรพบุรุษต่อไป
อย่าเดินออกนอกทาง อย่าสร้างเส้นทางใหม่ที่มันไม่ถูกต้อง
ทางที่บรรพบุรุษเดินแล้ว...มันสะอาด...มันเตียน

พระพุทธเจ้าท่านก็ย้ำเรื่องนี้เหมือนกัน ท่านสอนว่า จงเดินตามทางที่ผู้ใหญ่เดินแล้ว อย่าล้างฝ่ามืออันเปียกชุ่มเสีย...อย่าทำร้ายฝ่ามือที่เปียกชุ่ม

คำว่า *"ให้เดินตามทางที่ผู้ใหญ่เดิน"* หมายความว่า พ่อแม่ ปู่ตาย่ายายของเราเดินมาในเส้นทางที่ถูกที่ชอบในทางศีลธรรมอย่างไร เราก็เดินตามทางนั้นต่อไป เพื่อจะได้ไปสู่จุดหมายอันดีงามแห่งชีวิต นี่เรียกว่าเดินตามทางผู้ใหญ่

การที่เกิดความล่มจมเพราะเดินนอกทาง ไม่เดินตามทางของบรรพบุรุษ บรรพบุรุษเดินทางดี ทางถูก ทางเจริญ...เรากลับไม่เดิน แต่ไปเดินทางเสื่อมไปเดินทางอบายมุข ชอบเล่นการพนัน ชอบเสพสิ่งเสพติด ชอบเที่ยวกลางคืน ชอบคบหาสมาคมกับคนเลวร้าย สุรุ่ยสุร่ายในการจ่ายทรัพย์ เพราะถือว่ามีทรัพย์มากมายมีแต่เรื่องใช้...ไม่มีเรื่องหาเพิ่ม ผลที่สุดก็หมดเนื้อหมดตัว...ล่มจม ที่ล่มจมนั้นเพราะไม่เดินตามทางของบรรพบุรุษนั่นเองจึงได้เกิดความเสียหาย

การที่ไม่เดินตามทางบรรพบุรุษก็เพราะขาดคุณธรรม คือ ความกตัญญูกตเวที คือ ไม่รู้บุญคุณของผู้ที่เดินทางไปหน้าเรา ได้ทำอะไรไว้ให้แก่เรา เราได้รับประโยชน์อะไรจากคนนั้น...เราไม่รู้ไม่เข้าใจ ไม่เอามาเป็นบรรทัดฐานของชีวิต จึงเอาตัวไม่รอด นี่มันเป็นอย่างนี้ ความเสื่อมมันเกิดที่ตรงนี้ เราจึงต้องสำนึกในข้อนี้แล้วก็พยายามที่จะหาทางที่ถูกต้องที่บรรพบุรุษเคยเดิน ต้องศึกษา ต้องทำความเข้าใจ แล้วเอามาใช้ในชีวิตประจำวันของเราต่อไป ชีวิตเราก็จะไม่บกพร่องไม่เสียหาย อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ

คนไทยเราเก็บกระดูกใส่โกศน้อยๆ ไว้ที่บ้าน วันสงกรานต์ก็เอาออกมาบังสุกุล เอามารดน้ำหอมเสียหน่อย แล้วก็บังสุกุลกัน เรียกว่าทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ นั่นเป็นเรื่องที่ทำมาแล้ว...แต่ว่ายังทำไม่สมบูรณ์ ถ้าให้สมบูรณ์ก็ต้องประชุมลูกหลานให้มานั่งล้อมโกศนั้น แล้วเปิดโกศให้เขาดู หยิบกระดูกขึ้นมาให้เขาดู อธิบายให้เขาฟังว่า นี่เป็นกระดูกของใคร? โกศนี้มีกระดูกใคร? โกศนั้นเป็นกระดูกของใคร? ความเป็นมาของกระดูกนี้เป็นมาอย่างไร? เหมือนหนังสือที่คึกฤทธิ์เขาเขียนเรื่อง...**โครงกระดูกในตู้** เป็นทำนองว่ากระดูกในตู้พูดได้ เขาเขียนเรื่องราวของสกุลเขาว่าเป็นมาอย่างนั้นอย่างนี้ ดีก็เล่า...ไม่ดีก็เล่าเหมือนกัน...กระดูกมันพูดให้ฟัง ลูกหลานก็จะได้อ่าน จะได้รู้เส้นสายของบรรพบุรุษว่าเกิดมาจากใคร แล้วลำต้นมันแตกกิ่งก้านออกไปอย่างไร เป็นกี่สกุลกี่เหล่ากี่กอ บางสกุลใหญ่แตกออกไปมากมาย มีความสัมพันธ์กันมากมาย ถ้าได้รู้จักกันไว้มันก็เป็นเรื่องดี จะได้พึ่งพาอาศัยกันในเมื่อถึงคราวจำเป็น แล้วเป็นเครื่องผูกไมตรีจิตไว้

สมัยก่อนเขาทำแบบที่เรียกว่า เคารพนับถืออย่างแท้จริง ชีวิตจึงไม่มีความวุ่นวาย เต็มไปด้วยความเรียบร้อย เพราะเขามั่นอยู่ในคุณธรรม คือความสำนึกว่าอยู่สบายเพราะใคร ถ้าเรารักคนนั้นต้องไม่ทำให้คนนั้นเดือดเนื้อร้อนใจ...เขาก็อยู่กันได้เพราะว่ามีน้ำใจ มีความสำนึกในความกตัญญูกตเวทีต่อกันและกัน จึงไม่มีเรื่องราวแตกแยกแตกร้าว เพราะฐานมันอยู่ที่คุณธรรมข้อนี้

ทีนี้**สังคมในปัจจุบันมันเปลี่ยนแปลงไปพอสมควร** เปลี่ยนไปเรื่อย ความนึกคิดอะไรของคนเปลี่ยนแปลงไป ออกไปนอกลู่นอกทาง เรื่องบาปบุญคุณโทษอะไรอย่างนี้ไม่ค่อยจะได้นึก ไม่ค่อยจะได้คิด ชอบทำอะไรตามใจตัวเอง เอาประโยชน์ตนเป็นใหญ่ ไม่คิดถึงประโยชน์และความสุขของคนอื่น แม้กับผู้ที่มีบุญคุณแก่ตนเช่นกับพ่อแม่...ลูกบางทีก็ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่เคารพพ่อแม่ ทำอะไรตามใจตัว เอาระบบตะวันตกมาใช้กันที่นั่นที่นี่ เหตุมันเกิดที่ตะวันตก...ไม่ใช่ตะวันออก คนแก่ด้านตะวันออกยังไม่ถึงขนาดนั้น แต่ก็เริ่มมีบ้าง เพราะลูกเต้าเขาอยากอยู่อย่างอิสระ...เอาแบบอย่างตะวันตกเรียกว่าชีวิตส่วนตัว เขามีบ้านเป็นของเขาเอง ทีนี้ระบบเช่นนี้มันก็ไหลเข้ามาเมืองไทยเหมือนกัน เวลานี้ลูกเต้าอยากอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่งงานแล้วก็อยากจะซื้อทาวน์เฮ้าส์อยู่ ซื้อบ้านจัดสรรอยู่ คุณพ่อ คุณแม่ คุณปู่ คุณตา คุณย่า คุณยาย...อย่ามายุ่ง เขาอยากจะอยู่ตามเรื่องของเขา เป็นชีวิตสมัยใหม่ เป็นชีวิตที่ห่างเหินออกไปจากครอบครัว มันก็ไม่ค่อยดีเท่าใดในรูปอย่างนั้น คนจะอยู่แยกเรือนก็ต้องอยู่ในบริเวณนั้น สร้างบ้านให้อยู่ มีเรือนหออยู่บริเวณบ้านนั้นคือจะได้มีความสัมพันธ์ทางจิตใจ

ระบบของคนโบราณเขาก็ดีเหมือนกัน แต่ว่าเดี๋ยวนี้ระบบโดดเดี่ยว...ไปอยู่ครอบครัวเดียว ไม่ยุ่งกับใคร เอ้า! เวลามีปัญหาจะไปไหนล่ะ จะไปพึ่งใครล่ะ? มันก็ไม่พ้นพ่อแม่อีกนั่นแหละ พอมีทุกข์ก็มากราบมือกราบตีน...**คุณแม่ต้องช่วยหนูคราวนี้ถ้าไม่ช่วยหนูก็จะแย่แล้ว** นี่...เวลาสบายก็ไม่ค่อยมาหรอก พอทุกข์ร้อนเข้าก็มาหาพ่อแม่ เขาเรียกว่า **พอเจ็บท้องข้องใจ ก็มาหาแล้ว** แต่ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วก็เฉยไม่สนใจ ถ้าสะดวกสบายก็ไม่มา **นี่สังคมมันเปลี่ยนไป...ความสัมพันธ์ทางจิตใจมันน้อยลงไป**

ให้ความสำคัญกับท่าน

มีลูกก็ไม่ให้คนแก่เลี้ยง เขากลัวว่าคุณย่าคุณยายจะทำเด็กเขาเสีย เขาไม่อยากให้เลี้ยง ความสัมพันธ์ระหว่างหลานกับปู่ กับย่า กับตา กับยาย มันก็ลดน้อยลงไป เพราะไม่ได้ผูกพันกันทางจิตใจ แต่ว่าถ้าให้ย่ายายเลี้ยง เด็กก็มีความสัมพันธ์กับคนแก่ ความสัมพันธ์ในการเป็นอยู่มันต่อกันนาน จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ยังรู้สึกว่ามีความสัมพันธ์กับผู้นั้นกับผู้นี้ ใครที่เลี้ยงเขามาก็มีความสัมพันธ์กันทางด้านจิตใจ...มีความสุขในชีวิตประจำวัน

พบครอบครัวหนึ่ง ท่านเป็นนายแพทย์ทหารบก เป็นครอบครัวที่ใหญ่ มีลูกสาว มีลูกเขย...ครอบครัวมีแต่หมอกับพยาบาลทั้งนั้น ลูกสาวเป็นนางพยาบาล เป็นทันตแพทย์ เป็นเภสัชฯ ลูกเขยเป็นหมอ บ้านนั้นมีแต่หมอทั้งนั้น เวลาถึงวันเข้าพรรษาก็ได้นิมนต์พระเทศน์ทุกวันพระ...ไม่ต้องมีคนบ้านอื่นมาฟัง สมาชิกในบ้านนั่งเต็มห้องแล้ว มีลูกสาว ลูกเขย ลูกสะใภ้ แล้วก็หลานๆ นั่งกันเต็มไปหมด เขามานั่งบูชาพระ...มาไหว้พระ อาตมาก็เคยไปเทศน์หลายครั้งที่บ้านนั้น ก็รู้สึกว่าบ้านนี้เขาอยู่กันดีไม่แตกแยก...อยู่ในบ้านเดียวกัน กินอาหารก็กินพร้อมกัน ไม่ว่าลูกเขยลูกสะใภ้ หลานๆ มานั่งกินด้วยกัน เขาก็มีความสุข มีความสบาย เด็กๆ ก็คลุกคลีกันไป มีความรักใคร่เอ็นดูกัน เมื่อเติบโตขึ้นก็ช่วยเหลือกัน เพราะตอนเป็นเด็กเคยกินข้าวจานเดียวกัน กินแกงด้วยกัน มีอะไรกินด้วยกัน ความสัมพันธ์ก็เกิดมาก

เสด็จในกรม...พระยาดำรงฯ ท่านไปกราบคุณแม่ทุกวัน พอจะไปทำงานก็ไปกราบบนตักกราบเหมือนลูกน้อยกราบแม่ แล้วบอกว่า *"ลูกจะไปปฏิบัติงานคุณแม่มีอะไรให้ลูกรับใช้บ้าง?"* แม่ก็ไม่มีอะไรก็บอกว่า *"แม่ไม่มีอะไรหรอก ขอให้ลูกไปทำงานด้วยความสบายใจ"*...ให้ศีลให้พร เลิกงานกลับถึงก่อนอะไรหมดต้องไปกราบคุณแม่ *"เป็นอย่างไรคุณแม่สบายดีไหม? วันนี้มีอะไรเป็นปัญหาบ้าง? รับประทานอาหารเป็นอย่างไร"* แล้วก็เล่าให้ฟังว่าในหลวงรับสั่งเรื่องอะไร ประชุมกันเรื่องอะไร บ้านเมืองเป็นอย่างไร เล่าให้คุณแม่ฟัง

แม่กับลูกนั่งคุยกันด้วยอารมณ์ที่สดชื่น อยู่ด้วยความสุขความสบาย ท่านเคารพหม่อมมารดาของท่านอย่างมาก ท่านรักใคร่เคารพนับถือมาก ชีวิตท่านก็เจริญ เป็นคนเก่งคนหนึ่งของเมืองไทย ฐานมันอยู่ตรงที่รักพ่อรักแม่นี่เอง

คนเราถ้าไม่รักพ่อรักแม่จะไปรักใคร? รักเพื่อนหรือ...ใครเขาจะไว้ใจ ถ้าเราไม่รักพ่อรักแม่ของเรา ไปรักใครเขาก็มองดูว่า “โอ๊ย! ไอ้นี่ กับพ่อกับแม่มัน มันก็ไม่รัก ไม่เคารพ ไม่นับถือ เราเป็นคนอื่น...มันจะนับถือเรา จะรักเราขนาดไหน?” เขาก็ไม่ไว้ใจ...ไม่ไว้ใจในจิตใจของคนๆ นั้น แต่ถ้าคนใดรักพ่อรักแม่ เคารพพ่อแม่ เขาก็รักมากขึ้น เขาเห็นว่า...อ้อ! คนนี้เป็นคนดี...ความเป็นคนดี...ความเป็นคนดีนั้นมันอยู่ที่คุณธรรมข้อนี้ คือความกตัญญูกตเวที

พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า...นิมิตฺตํ สาธุรูปานํ กตญฺญูกตเวทิตา...**ความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี**

เราจะดูคน ไม่ต้องไปดูที่แหวนที่สวมนิ้ว...สายสร้อยห้อยคอ...รถยนต์นั่งนั่นมันเปลือกทั้งนั้น แต่ดูว่า...เขามีคุณธรรม คือความกตัญญูกตเวทีขนาดไหน? เขาปฏิบัติต่อพ่อแม่เขาอย่างไร? ต่อปู่ตาย่ายาย ต่อเครือญาติของเขาอย่างไร? ถ้าเราได้พบว่าใครเป็นคนที่มีความเคารพหนักแน่นในพ่อแม่ปู่ตาย่ายายเอามาใช้ได้...คนนั้นเอามาทำงานได้

คนที่มีคุณธรรมคือความกตัญญูกตเวทีจะไม่ประทุษร้ายใคร เพราะเขาคิดว่าคนนี้มีบุญคุณกับเขา โรงงานนี้มีบุญคุณกับเขา จะไม่ประทุษร้ายต่อที่ทำงาน ต่อบริษัท ต่อเจ้าของงาน เพราะฐานมันอยู่ที่น้ำใจ คือความกตัญญูกตเวทีอยู่เป็นพื้นฐาน เขาคบใครจะไม่ประทุษร้าย เพราะฐานที่เรารักต่อพ่อแม่ ทำดีต่อพ่อแม่

เรื่องพ่อแม่นี้อยากจะขอฝากไว้หน่อยว่า ท่านเป็น “เทพเจ้า” ของเรา...เป็นเทพเจ้าผู้ให้ชีวิตจิตใจ เลือดเนื้อ ให้อะไรทุกอย่างแก่เรา ที่เราได้มีชีวิตรอดมานี้ก็เพราะอะไร? ก็เพราะเจ้าประคุณพระ ๒ องค์นั้นแหละ คือ พระ...พ่อ, พระ...แม่

พ่อแม่เป็นพระในบ้าน เป็นพระในเรือน เป็นพระที่อยู่ใกล้เรา เป็นเทวดาที่อยู่ประจำบ้านประจำเรือน เราไม่ต้องไปไหว้เทวดาที่ไหน ไม่ต้องไปไหว้อะไรที่ไหน...ไหว้พ่อไหว้แม่ก็พอแล้ว เคารพพ่อแม่นับถือพ่อแม่มันก็หนักแน่นพอแล้ว

เราจะต้องเทิดทูนไว้...คุณพ่อคุณแม่ ฝ่ายหญิงก็ตาม ฝ่ายชายก็ตาม ถ้าเราเทิดทูนคุณพ่อคุณแม่ เราจะได้รับเกียรติ คนอื่นเขาก็จะให้เกียรติเรา ให้เกียรติว่าเรานี้เป็นคนดี บูชาพ่อแม่ เราจะต้องสำนึกในเรื่องนี้ สำนึกถึงพระคุณท่าน... ถ้าท่านมีชีวิตอยู่ ก็เอาใจใส่ดูแลให้ท่านมีความสุขความสบายตามสมควรแก่ฐานะ

กตัญญูกตเวที : คุณธรรมที่สำคัญที่สุด

มีคุณยายคนหนึ่งที่สงขลา...ท่านก็เป็นคนใจบุญ สร้างกุฏิไว้ที่วัดอุทัย อาตมาก็ไปอยู่ที่กุฏินั้น...วัดนั้นไม่มีคนหรอก มีแต่พระหลวงตา คุณยายแกมาที่กุฏิเสมอ...มากวาดกุฏิ ท่านมีบรรจุอัฐิอยู่แห่งหนึ่งมาแล้วต้องไปจุดธูปจุดเทียนบูชาทุกที ก็เลยถามว่า *"กระดูกของคุณแม่หรือคุณย่า หรือคุณยายของโยม?"*

"ไม่ใช่...กระดูกลูกสาว" "ทำไมล่ะ คุณยายต้องมาไหว้ลูกสาวด้วยหรือ?"

แกบอกว่า *"นี่เขาเป็นลูก แต่เขาดีเหลือเกิน เขารู้จักเอาใจดิฉัน ดิฉันต้องการอะไร เขาจัดให้เรียบร้อย"*

แล้วยกตัวอย่างว่า **ปีนี้แม่อยากจะไปทอดกฐิน...เขาไปจัดเลย ไปจองวัดให้ไปหาเครื่องกฐิน จีวร ผ้าไตร เครื่องใช้ นัดวันเสร็จแล้วมาบอกคุณแม่ว่า *"วันนั้นแม่ไปทอดกฐินนะ เครื่องใช้ไม้สอยลูกจัดหาไว้เรียบร้อยแล้ว"* แกก็ไปถวายกฐิน** หรือรู้ว่าคุณแม่อยากจะกินอะไรเขาต้องไปหามาให้ เป็นลูกสาวที่รักแม่มาก ต่อมาก็ตายไป...พอคุณยายแกเผาศพแล้ว ก็เอากระดูกไปบรรจุเจดีย์สร้างเป็นพิเศษ แกบอกว่า *"เขาเป็นลูกก็จริง แต่เขารู้จักบุญคุณของแม่"*...เรื่องนี้มันสำคัญ

เรื่องนี้มันสำคัญ *"กตัญญู"* **เป็นฐานใหญ่ ที่จะเกิดอะไรๆ ขึ้นในโลก**...เราจะไปรักสิ่งอื่น รักต้นไม้ รักธรรมชาติ รักแม่น้ำลำคลอง รักประเทศชาติบ้านเมือง มันจะต้องตั้งต้นตรงนี้ก่อน ถ้าตรงนี้ดีแล้วอะไรๆ ก็ดีหมด แต่ถ้าฐานคือความกตัญญูกตเวทีไม่มีในจิตใจแล้วไม่มีหวังจะไปรอด...ไม่ก้าวหน้า เคยสังเกตมาหลายรายแล้ว เด็กที่ไม่รักพ่อรักแม่ ทำร้ายพ่อแม่ด้วยวิธีใดก็ตาม...ชีวิตไม่ค่อยเรียบร้อย ไม่ก้าวหน้า แม้จะมีความรู้ความสามารถ แต่เวรกรรมที่ทำกับพ่อแม่ มันส่งผลทำให้ตกต่ำได้เหมือนกัน อันนี้สำคัญ...เราคุยให้หลานฟังเสียบ้าง เทปนี้เอาไปเปิดให้ลูกหลานฟังบ่อยๆ เด็กๆ เขาก็จะได้คิดได้นึกในเรื่องคุณธรรม คือ *"ความกตัญญูกตเวที"*

แสดงมาก็พอสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้

บุญคุณพ่อแม่

คนที่หา	ได้ยาก	มากไฉน
เพราะว่าใน	โลกนี้	มีเพียงสอง
คือพ่อแม่	บังเกิดเกล้า	เหล่าลูกต้อง
ตอบสนอง	พระคุณ	ได้บุญแรง
กตัญญู	รู้บุญ -	คุณพ่อแม่
คนเฒ่าแก่	แลอาจารย์	ท่านทรงศีล
จอมมุนินทร์	ปิ่นเกล้า	เจ้าธานี
หาวิธี	แทนคุณ	สมดุลกัน

จากหนังสือกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี
ของหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ

จากใจครอบครัวโกษะโยธิน

ครอบครัวโกษะโยธินมีความซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง ที่ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายได้กรุณามาร่วมไว้อาลัยต่อการจากไปของคุณบุญลักษณ์ โกษะโยธิน ทั้งท่านที่ให้เกียรติมาเป็นเจ้าภาพ เป็นประธานในพิธี ตลอดจนผู้ร่วมทำบุญ ผู้ร่วมมอบพวงหรีด และผู้ที่ร่วมสนับสนุนให้การจัดงานสำเร็จลงด้วยความเรียบร้อยเป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงยิ่ง หากการต้อนรับไม่ทั่วถึงหรือมีข้อบกพร่องประการใด ครอบครัวโกษะโยธินกราบขออภัยเป็นอย่างมากมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย รวมทั้งคุณความดีที่เราได้มาร่วมกระทำบำเพ็ญได้โปรดดลบันดาลให้ท่านทั้งหลายจงประสบแต่ความสุขความเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป เทอญ

รายชื่อเจ้าภาพพิธีสวดพระอภิธรรม
นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

วันพฤหัสบดีที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

- ครอบครัวโกษะโยธิน

วันศุกร์ที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

- ธนาคารธนชาต จำกัด (มหาชน)
- มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
- สถาบันองค์ความรู้แห่งเอเชีย

วันเสาร์ที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

- ศิษย์เก่า คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รุ่น ๑๖
- ศิษย์เก่าเตรียมอุดมศึกษา รุ่น ๓๙ ห้อง ๘๓๓

วันอาทิตย์ที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

- ท่านสุเทพ เทือกสุบรรณ
- ศิษย์เก่าคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ รุ่น ๑๕

วันจันทร์ที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
- มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
- สมาคมกีฬากรุงเทพมหานคร
- มูลนิธิหอศิลป์ฯ กรุงเทพมหานคร
- สมาคมการตลาดแห่งประเทศไทย
- บริษัทกลุ่มเซ็นทรัล
- สโมสรฟุตบอลแบงค็อก ยูไนเต็ด

วันอังคารที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

- พรรคประชาธิปัตย์
- สมาคมศิษย์เก่า สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สมาคมศิษย์เก่า คณะบริหารธุรกิจ
  สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ศิษย์เก่า คณะบริหารธุรกิจ
  สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ รุ่น ๒๓
- บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน)
- เครือเดอะมอลล์ กรุ๊ป

วันพุธที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ทำบุญเลี้ยงพระเพล ๑๑.๐๐ น.

- ครอบครัวจามรมาน
- ครอบครัวพงศ์พฤกษทล
- คณะกรรมาธิการการพัฒนาเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎร
- ส.ส.วิฑูรย์ นามบุตร

รายนามผู้มอบพวงหรีด

ก

๑ ดร.กนก วงศ์ตระหง่าน
๒ คุณกนกนุช นากสุวรรณภา
๓ คุณกนกศรี โรจน์เมธา
๔ คุณกรณ์ - คุณวรกร จาติกวณิช
๕ คุณกรณิศ งามสุคนธ์รัตนา
๖ คุณกฤษณ์ เกียรติพนชาติ
๗ คุณกษิต - คุณจินตนา ภิรมย์
๘ คุณก่อแก้ว พิกุลทอง
๙ คุณกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูล
๑๐ คุณกอบชัย - คุณนลินี จิราธิวัฒน์
๑๑ พลโทกอบบุญ - คุณพรพิชิต พัฒนถาบุตร
๑๒ คุณกอร์ปศักดิ์ สภาวสุ
๑๓ คุณกันตวรรณ ตันเถียร กุลจรรยาวิวัฒน์
๑๔ คุณกัลยา ศิริเนาวกุล
๑๕ ดร.การดี เลียวไพโรจน์
๑๖ คุณกิตพล เชิดชูกิจกุล
๑๗ คุณเกียรติ สิทธีอมร
๑๘ ดร.เกียรติศักดิ์ ส่องแสง
๑๙ คุณไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ

ข

๒๐ คุณขจิต ชัชวานิชย์

ค

๒๑ คุณคมสัน พันธุ์วิชาติกุล และสมาชิกสภาเขตบางพลัด
๒๒ ศ.คะนึง ฤๅไชย
๒๓ คุณคำรณ บำรุงรักษ์

จ

๒๔ คุณจตุพร บุรุษพัฒน์
๒๕ คุณจเร - คุณอรวรรณ พันธุ์เปรื่อง
๒๖ ดร.จักรพันธ์ พรนิมิตร
๒๗ ดร.จักรรินทร์ - คุณนาดา เจ้าดูรี
๒๘ คุณจันทนี ธนรักษ์
๒๙ คุณจิตภัสร์ ภิรมย์ภักดี
๓๐ คุณจิรายุ - ท่านผู้หญิงอรนุช อิศรางกูร ณ อยุธยา
๓๑ คุณจุตินันท์ - ม.ล.ปิยาภัสร์ ภิรมย์ภักดี
๓๒ คุณจุมพล สำเภาพล
๓๓ คุณจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์
๓๔ คุณเจริญ - คุณหญิงวรรณา สิริวัฒนภักดี
๓๕ คุณเจริญณรัฐ ศิริรัตนาสุวรรณ
๓๖ คุณเจริญรัตน์ - คุณมัณฑนา ชูติกาญจน์
๓๗ คุณเจิมมาศ - คุณเอก จึงเลิศศิริ
และทีมงาน ส.ข. เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
๓๘ คุณเจือ ราชสีห์

ฉ

๓๙ คุณเฉลิมชัย ศรีอ่อน
๔๐ คุณเฉลิมพล นิยมสินธุ์

ช

๔๑ คุณชนินทร์ รุ่งแสง
๔๒ คุณชวน หลีกภัย
๔๓ คุณชวนนท์ - คุณภาดาห์ อินทรโกมาลย์สุต
๔๔ คุณชัชวาล คงอุดม
๔๕ คุณชัยวุฒิ บรรณวัฒน์
๔๖ คุณชัยวุฒิ ผ่องแผ้ว
๔๗ คุณชาญ เครืออาษา
๔๘ คุณชินวรณ์ บุณยเกียรติ
๔๙ ม.ร.ว.ชิษณุสรร - ม.ร.ว.พร้อมฉัตร สวัสดิวัตน์
๕๐ คุณชื่นชอบ คงอุดม
๕๑ ดร.ชุติสร แก้วบรรจง
๕๒ คุณชุมพล - คุณโสภา กาญจนะ
๕๓ คุณชุมพล จุลใส
๕๔ คุณชูศักดิ์ จึงพานิช
๕๕ คุณเชน เทือกสุบรรณ

๕๖ คุณโชติ - คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช

ฌ

๕๗ คุณฌานฉลาด ทวีทรัพย์

ฐ

๕๘ คุณฐาปน - คุณปภัชญา สิริวัฒนภักดี

๕๙ คุณฐิติโชค - คุณเกสร กาญจนภักดี

๖๐ คุณฐิติวุฒิ์ บุลสุข

ณ

๖๑ คุณณัฏฐพล - คุณทยา ทีปสุวรรณ

ต

๖๒ คุณตวงรัตน์ โล่ห์สุนทร

ถ

๖๓ คุณถกลเกียรติ - คุณกณิการ์ วีรวรรณ

๖๔ ม.ร.ว.ถนัดศรี - คุณโรจนา สวัสดิวัตน์

๖๕ คุณถาวร เสนเนียม

๖๖ คุณถิรชัย วุฒิธรรม

๖๗ พล.ต.ท.ไถง - คุณศิริวรรณ ปราศจากศัตรู

ท

๖๘ คุณทรงยศ เรืองสกุลราช

๖๙ คุณทวีศักดิ์ เดชเดโช

๗๐ คุณเทพชัย - คุณสิริลักษณ์ หย่อง

๗๑ คุณเทพวรรณ ม้าประเสริญ

๗๒ คุณเทอดพงษ์ ไชยนันทน์

๗๓ คุณแทนคุณ จิตต์อิสระ

ธ

๗๔ คุณธงชัย - คุณมณฑิรา ล่ำซำ

๗๕ คุณธงไชย แมคอินไตย์

๗๖ คุณธนา ชีรวินิจ

๗๗ คุณธนา วิชัยสาร

๗๘ คุณธนากร - คุณชนิดา เกษตรสุวรรณ

๗๙ คุณธนิตพล ไชยนันทน์

๘๐ คุณธารา ปิตุเตชะ

๘๑ คุณธิติฎฐ์ - คุณมัยรัตน์ นันทพัฒน์สิริ

๘๒ คุณธีรภัทร พริ้งศุลกะ

๘๓ คุณธีรศักดิ์ - คุณลัฐิกา สุวรรณยศ

๘๔ รศ.ธีระ วิสิทธิ์พานิช

๘๕ ศ.ดร.ธีระ - คุณสุนงนาท สูตะบุตร

๘๖ ดร.ธีระชน มโนมัยพิบูลย์ และภรรยา

๘๗ คุณธีระชาติ ปางวิรุฬห์รักษ์

น

๘๘ คุณนงลักษณ์ นกต่อ และครอบครัว

๘๙ คุณนนท์ - ศ.ดร.ตรึงใจ บูรณสมภพ

๙๐ คุณนราพัฒน์ แก้วทอง

๙๑ คุณนริศ ไกรรัศมี และครอบครัว

๙๒ พล.ท.นฤดม - คุณจารุณี เทียนใส

๙๓ คุณนฤมล รัตนาภิบาล

๙๔ คุณนวลพรรณ ล่ำซำ

๙๕ คุณนันทนี วงศ์อำนิษฐกุล

๙๖ คุณนันทพร - คุณสุทธิชัย - คุณพิรกร วีรกุลสุนทร

๙๗ คุณนิคม - คุณนพมาศ ไวยรัชพานิช

๙๘ ร.ต.อ. ดร.นิติภูมิ นวรัตน์

๙๙ คุณนิทัศน์ ศรีนนท์

๑๐๐ คุณนินนาท ชลิตานนท์

๑๐๑ คุณนิพนธ์ บุญญามณี

๑๐๒ รศ.นิเวศน์ นันทจิต

๑๐๓ คุณเนตรดาว จามรมาน

บ

๑๐๔ คุณบรรจง นาคน้อย

๑๐๕ คุณบวร ศรีเปารยะ

๑๐๖ นพ.บัญญัติ เจตจันทร์

๑๐๗ คุณบัญญัติ บรรทัดฐาน

๑๐๘ คุณบัณฑิต วิจัยฉัยกุล

๑๐๙ คุณบำรุง รัตนะ

๑๑๐ รศ.ดร.บุญมาก ศิริเนาวกุล

๑๑๑ คุณบุญยอด สุขถิ่นไทย
๑๑๒ ดร.บุญเลิศ ไพรินทร์
๑๑๓ นพ.บุรณัชย์ - คุณอรนารถ สมุทรักษ์
๑๑๔ คุณบูรณิศ - คุณกัญญาวรรณ ยุกตะนันทน์
๑๑๕ คุณเบญทราย กียปัจจ์

ป

๑๑๖ หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล และภริยา
๑๑๗ คุณปรเมศร์ รัชไชยบุญ
๑๑๘ ดร.ประกอบ จิรกิติ
๑๑๙ คุณประกอบ สังข์โต
๑๒๐ ด.ต.ประจักษ์ - คุณจิรรัตน์ กุลวัฒน์
๑๒๑ กำนันประพันธ์ - คุณณรงค์ศักดิ์ ม่วงศิริ
๑๒๒ รศ.ประพันธ์พงศ์ เวชชาชีวะ
๑๒๓ นพ.ประพาศน์ รัชตะสัมฤทธิ์
๑๒๔ คุณประภาส ชลศรานนท์
๑๒๕ คุณประมวล พงศ์ถาวราเดช
๑๒๖ พลเอกประยุทธ์ - รศ.นราพร จันทร์โอชา
๑๒๗ คุณประยูร ครองยศ
๑๒๘ คุณประวัติ - คุณวีณา ภัทรประสิทธิ์
๑๒๙ คุณประเวศ เพียรธรรม
๑๓๐ ดร.ประศาสน์ - คุณเฉิดโฉม จันทราทิพย์
๑๓๑ คุณประสิทธิ์ รักสลาม และสมาชิกสภาเขตวัฒนา
๑๓๒ คุณประเสริฐ ทองนุ่น และทีมงาน ส.ข.
เขตบางกะปิ พรรคประชาธิปัตย์
๑๓๓ คุณประเสริฐ พงษ์สุวรรณศิริ
๑๓๔ คุณปราณี เชื้อเกตุ และ ส.ข. เขตบางเขน
พรรคประชาธิปัตย์
๑๓๕ คุณปราณี สัตยประกอบ
๑๓๖ คุณปริญญา เพิ่มพานิช
๑๓๗ คุณปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข
๑๓๘ นพ.ปรีชา - คุณสุขวิชชาญ มุสิกุล
๑๓๙ คุณปัจฉิมา ธนสันติ
๑๔๐ คุณปิยะมาน เตชะไพบูลย์
๑๔๑ คุณปีย์ - ท่านผู้หญิงอารียา มาลากุล ณ อยุธยา

ผ

๑๔๒ คุณผ่องศรี ธาราภูมิ
๑๔๓ ดร.ผุสดี - คุณบดินทร์

พ

๑๔๔ คุณพงศ์พันธ์ ตั้งสะสม
๑๔๕ คุณพงศ์ศักดิ์ - คุณหทัยรัตน์ เอี่ยมประพันธ์
๑๔๖ คุณพงษ์ศักดิ์ พันธุ์สวาสดิ์
๑๔๗ ศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์
๑๔๘ คุณพนิช - คุณพัชรีภรณ์ วิกิตเศรษฐ์
๑๔๙ คุณพยุงศักดิ์ ชาติสุทธิผล
๑๕๐ คุณพรเทพ อัครวรกุลชัย
๑๕๑ คุณพรเทพ - คุณปภัสรา เตชะไพบูลย์
๑๕๒ ท่านผู้หญิงพรรณวดี จุฑารัตนกุล
๑๕๓ คุณพาที สารสิน
๑๕๔ คุณพิกุลแก้ว ไกรฤกษ์
๑๕๕ ดร.พิจิตต - คุณชารียา รัตตกุล
๑๕๖ พลเอกพิชาญเมธ ม่วงมณี
๑๕๗ คุณพินิจ กาญจนชูศักดิ์
๑๕๘ คุณพิพัฒน์ ลาภปรารถนา
๑๕๙ คุณพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล
๑๖๐ ผศ.พิมล - คุณตระการตา ศรีวิกรม์
๑๖๑ คุณพีรพล กนกวลัย
๑๖๒ คุณพีระพงษ์ สายเชื้อ
๑๖๓ คุณพีระพงษ์ กลิ่นละออ
๑๖๔ คุณพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค
๑๖๕ คุณพีระพันธุ์ - คุณสุนงค์ สาลีรัฐวิภาค และครอบครัว
๑๖๖ คุณพุทธิพงษ์ - คุณนุสบา ปุณณกันต์
๑๖๗ คุณพูลศักดิ์ พรรคพ่วง
๑๖๘ คุณเพ็ชร นุชจาริทยาพร
๑๖๙ คุณเพทาย จั่นเผื่อน
๑๗๐ คุณโพธิพงษ์ - คุณยุพา ล่ำซำ
๑๗๑ คุณไพฑูรย์ แก้วทอง

๑๗๒ คุณไพรัช - คุณนิภา มณฑาพันธุ์
๑๗๓ คุณไพโรจน์ - ท่านผู้หญิงอรสา ล่ำซำ

ฟ

๑๗๔ พ.อ.เฟื่องวิชชุ์ อนิรุทธเทวา

ภ

๑๗๕ พล.ท.ภราดร - คุณกนกชน พัฒนถาบุตร
๑๗๖ คุณภาณุมาศ สุขอัมพร
๑๗๗ คุณภิรพล ลาภาโรจน์กิจ
๑๗๘ คุณภุชงค์ นุตราวงศ์
๑๗๙ คุณภูมิ สาระผล
๑๘๐ ดร.ภูวนิดา คุนผลิน

ม

๑๘๑ พญ.มณทิรา ทองสาริ
๑๘๒ คุณมณี โกษะโยธิน
๑๘๓ คุณมนตรี ปาน้อยนนท์
๑๘๔ ดร.มัทนา สานติวัตร
๑๘๕ คุณมานิต นพอมรบดี
๑๘๖ คุณมาร์ค เคนท์
๑๘๗ ศ.มารุต - คุณหญิงพันทิพา บุนนาค
๑๘๘ พญ.มาลินี สุขเวชชวรกิจ
๑๘๙ คุณแมน เจริญวัลย์ และสมาชิกสภาเขตบึงกุ่ม พรรคประชาธิปัตย์

ย

๑๙๐ คุณยงยุทธ ติยะไพรัช
๑๙๑ คุณยุทธพันธุ์ มีชัย

ร

๑๙๒ คุณรังสรรค์ กียปัจจ์ และสมาชิกสภาเขตหลักสี่ พรรคประชาธิปัตย์
๑๙๓ ดร.รัชดา ธนาดิเรก
๑๙๔ ดร.รัฐไกร เอกเพชร
๑๙๕ คุณรัฐพล มีธนาถาวร
๑๙๖ คุณรัตติกาล แก้วเกิดมี และทีมงานสมาชิกสภาเขตสายไหม

ล

๑๙๗ คุณละออง ติยะไพรัช
๑๙๘ ดร.ลักขณา ลีละยุทธโยธิน
๑๙๙ คุณเลิศลักษณา ยอดอาวุธ

ว

๒๐๐ นพ.วรงค์ เดชกิจวิกรม
๒๐๑ คุณวรรณวีรา รัชฎาวงศ์
๒๐๒ คุณวรวีร์ มะกูดี
๒๐๓ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ
๒๐๔ คุณวราภรณ์ กุลสวัสดิ์ภักดี
๒๐๕ คุณวัชระ ตันตรานนท์
๒๐๖ คุณวัชระ เพชรทอง
๒๐๗ คุณวัชราภรณ์ กวยะปาณิก
๒๐๘ ดร.วัลลภ สุวรรณดี
๒๐๙ คุณวิฑูรย์ นามบุตร
๒๑๐ คุณวิทเยนทร์ มุตตามาระ
๒๑๑ คุณวิทวัส บุญญสถิตย์
๒๑๒ คุณวินัย ลิ่มสกุล
๒๑๓ พลเอกวินัย - คุณศศิณี ภัททิยกุล
๒๑๔ คุณวิภารัตน์ ไชยานุกิจ
๒๑๕ คุณวิภาวัลย์ วรวรรณปรีชา
๒๑๖ คุณวิภาวัลย์ พรมขำ
๒๑๗ คุณวิภาวัลย์ วรพุฒิพงศ์
๒๑๘ คุณวิรัช คงคาเขตร
๒๑๙ คุณวิรัช ร่มเย็น
๒๒๐ ดร.วิวัฒน์ มุ่งการดี
๒๒๑ คุณวิสุทธิ์ ไชยณรุณ
๒๒๒ รศ.ดร.วีณา เชิดบุญชาติ
๒๒๓ คุณวีระพล โชควิทยารัตน์
๒๒๔ คุณวุฒิพงษ์ นามบุตร
๒๒๕ คุณวุฒิศักดิ์ จันทร์แจ่มแสง
๒๒๖ รศ.วุฒิสาร ตันไชย

ศ

๒๒๗ ศ.ดร.ศรีศักดิ์ จามรมาน
๒๒๘ คุณศิลปสวย ระวีแสงสูรย์
๒๒๙ คุณศุภชัย ใจสมุทร
๒๓๐ ดร.ศุภชัย ตันติคมน์
๒๓๑ คุณศุภชัย - คุณบุษดี เจียรวนนท์
๒๓๒ ดร.ศุภชัย - คุณศสัย พานิชภักดิ์
๒๓๓ ว่าที่ ร.ต.เศวตชัย ทรัพย์บุญมี

ส

๒๓๔ คุณสกลธี ภัททิยกุล
๒๓๕ คุณสงกรานต์ จิตสุทธิภากร
๒๓๖ คุณสนธยา คุณปลื้ม
๒๓๗ คุณสมควร ใช้เจริญ
๒๓๘ ดร.สมชาย เวสารัชตระกูล
๒๓๙ คุณสมชาย ฉัตรสกุลเพ็ญ
๒๔๐ คุณสมชาย ทรัพย์เพิ่ม
๒๔๑ คุณสมชาย - คุณนุชนาถ บุลสุข
๒๔๒ พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน และครอบครัว
๒๔๓ คุณสมนึก จันทร์สม
๒๔๔ คุณสมบุญ ประสิทธิ์จูตระกูล
๒๔๕ คุณสมบูรณ์ ม่วงกล่ำ
๒๔๖ คุณสมพร มาอุทธรณ์
๒๔๗ คุณสมภพ ศักดิ์พันธ์พนม
๒๔๘ ดร.สมภพ - คุณลินยู เจริญกุล
๒๔๙ ดร.สรรเสริญ สมะลาภา
๒๕๐ รศ.ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์
๒๕๑ คุณสัญญา ชีนิมิตร
๒๕๒ คุณสากล ม่วงศิริ
๒๕๓ คุณสาทร - คุณสารัช ม่วงศิริ
๒๕๔ คุณสาทิตย์ วงศ์หนองเตย
๒๕๕ คุณสาธิต ปิตุเตชะ
๒๕๖ คุณสามารถ มะลูลีม
๒๕๗ พ.ต.อ.นพ.สามารถ ม่วงศิริ
๒๕๘ คุณสาระ - คุณสลิล ล่ำซำ
๒๕๙ คุณสาโรจน์ สามารถ
๒๖๐ ดร.สาวิตต์ โพธิวิหค
๒๖๑ นพ.สุกิจ อัถโถปกรณ์
๒๖๒ คุณสุกุมล คุณปลื้ม
๒๖๓ คุณสุทธิ ปัญญาสกุลวงศ์ และคุณตรีสิทธิ์ ศิริวรรณ จากทีมงาน ส.ข.
๒๖๔ คุณสุเทพ เทือกสุบรรณ
๒๖๕ ร.ต.สุเทพ - คุณผุสดี วงศ์กำแหง
๒๖๖ คุณสุธน อาณากุล
๒๖๗ คุณสุภกิต - คุณมาริษา เจียรวนนท์
๒๖๘ คุณสุภัทร์ วนกำจร
๒๖๙ คุณสุภาภรณ์ สุขจะ
๒๗๐ คุณสุรช - คุณวันวิสาข์ ล่ำซำ
๒๗๑ คุณสุรชัย เชษฐโชติศักดิ์
๒๗๒ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ
๒๗๓ นพ.สุรินทร์ กู้เจริญประสิทธิ์
๒๗๔ ผศ.สุลักษณ์ ผลานุวงศ์ และครอบครัว
๒๗๕ คุณสุวัจน์ - พล.ท.หญิง พูนภิรมย์ ลิปตพัลลภ
๒๗๖ คุณสุไหง แสวงสุข
๒๗๗ คุณเสรี - คุณอัญชลี โอสถานุเคราะห์
๒๗๘ คุณเสือชนะ สุดเจริญ
๒๗๙ คุณโสภณ โพธิสป
๒๘๐ คุณไสว โชติกะสุภา

ห

๒๘๑ คุณหัสฎิณ ปิ่นประชาสรร
๒๘๒ ศ.คลินิกเกียรติคุณ นพ.เหลือพร - คุณดาริกา ปุณณกันต์

อ

๒๘๓ คุณองอาจ ประภากมล
๒๘๔ คุณองอาจ ก่อสินค้า
๒๘๕ คุณองอาจ - ดร.อโณทัย คล้ามไพบูลย์
๒๘๖ พ.ต.อ.อดิศร ด้วงพูล
๒๘๗ คุณอนันต์ - คุณศุภนิจ ศิริภัสราภรณ์

๒๘๘ คุณอนุชา บูรพชัยศรี
๒๘๙ คุณอนุสรี ทับสุวรรณ
๒๙๐ คุณอภิชาต ศักดิเศรษฐ์
๒๙๑ ศ.ดร.อภินันท์ โปษยานนท์
๒๙๒ ม.ล.อภิมงคล - คุณวิชิตา โสณกุล
๒๙๓ คุณอภิมุข ฉันทวานิช และ ส.ข. เขตบางคอแหลม
พรรคประชาธิปัตย์
๒๙๔ คุณอภิสิทธิ์ - คุณพิมพ์เพ็ญ เวชชาชีวะ
๒๙๕ คุณอมร กิจเชวงกุล
๒๙๖ คุณอมเรศ - คุณภัทรา ศิลาอ่อน
๒๙๗ คุณอรพินท์ ชินวงศ์พรหม
๒๙๘ คุณอรรถพร สุวัธนเดชา
๒๙๙ คุณอรรถวิชช์ สุวรรณภักดี
และ ส.ก. - ส.ข. เขตจตุจักร พรรคประชาธิปัตย์
๓๐๐ คุณอรอนงค์ กาญจนชูศักดิ์
๓๐๑ คุณอรอนงค์ - คุณสุพิน คล้ายนก
๓๐๒ คุณอรุยา พุทธินันทน์ และครอบครัว
๓๐๓ คุณอลงกรณ์ พลบุตร
๓๐๔ คุณอัครพงษ์ ไทยานนท์
๓๐๕ คุณอังสุรัสมิ์ อารีกุล
๓๐๖ คุณอัจฉรา ห่อสมบัติ
๓๐๗ คุณอัจฉราวดี ชัยสุวิรัตน์
๓๐๘ คุณอัญชลี วานิช เทพบุตร
๓๐๙ คุณอัศวิน วิภูศิริ
๓๑๐ คุณอาคม เติมพิทยาไพสิฐ
๓๑๑ คุณอาคม - คุณสุชีน เอ่งฉ้วน
๓๑๒ ดร.อาณัฐชัย รัตตกุล
๓๑๓ คุณอานิก - ดร.ปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์
๓๑๔ คุณอาสา - ท่านผู้หญิงสุจิตคุณ สารสิน
๓๑๕ คุณอิศราเมศร์ คชานุกูล
๓๑๖ พล.ท.อิสระ วัชระประทีป
๓๑๗ คุณอิสสระ สมชัย
๓๑๘ คุณอุไร อนันตสิน และ ส.ข.
และ ผู้ช่วย ส.ก. เขตปทุมวัน
๓๑๙ ดร.เอก ชุณหชัชราชัย
๓๒๐ คุณเอกนัฏ (ขิง) พร้อมพันธ์

H

๓๒๑ Mr. Hester Chew

J

๓๒๒ Ms. Ji Hee Hong

K

๓๒๓ Mr. Koh Che Chain

L

๓๒๔ H.E. Mr. Lim Jae - hong

รายนามผู้มอบพวงหรีด (องค์กร)

ก

๑ กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการพัฒนาเศรษฐกิจ สผ.
๒ กองทุนสวัสดิการชุมชนระดับเขตบางเขน
๓ กิจการร่วมค้า เอส ที เอ เอส

ค

๔ คณะกรรมการ หมู่บ้านศรีนวมินทร์ เขตบางกะปิ
๕ คณะกรรมการมูลนิธิหอศิลปวัฒนธรรม แห่งกรุงเทพมหานคร
๖ คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อกวนอูวรรัตน์ เขตสาทร
๗ คณะกรรมการสาขาพรรคประชาธิปัตย์ เขตสาทร
๘ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รุ่น ๑๖
๙ คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร
๑๐ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร
๑๑ ครอบครัว "โกษะโยธิน"
๑๒ ครอบครัว "พีรานนท์"
๑๓ ครอบครัว "วัชราภัย"
๑๔ ครอบครัว "สังขะทรัพย์"
๑๕ เครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนเขตบางเขน
๑๖ เครือข่ายพัฒนาสิ่งแวดล้อมคลองบางบัว

ช

๑๗ ชมรมชาวคลองตัน
๑๘ ชมรมผู้จัดการธนาคารธนชาต
๑๙ ชมรมผู้สูงอายุเขตสาทร

ต

๒๐ เตรียมอุดมศึกษา รุ่น ๓๙ ห้อง ๘๓๓

ท

๒๑ ไทยทีวีสี ช่อง ๓

ธ

๒๒ ธนาคารธนชาต จำกัด (มหาชน)

น

๒๓ นายกเทศมนตรีนครลำปาง
๒๔ นายกสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
๒๕ นิตยสาร แพรว บมจ. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

บ

๒๖ บมจ. ธนาคารธนชาต สาขา เขตอุตสาหกรรม ๓๐๔
๒๗ บมจ. เมืองไทยประกันชีวิต
๒๘ บมจ. ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ
๒๙ บมจ. แอล.พี.เอ็น. ดีเวลลอปเมนท์
๓๐ บริษัท กรุงเทพธนาคม จำกัด
๓๑ บริษัท จีเนียส ทราฟฟิค ซีสเต็ม จำกัด
๓๒ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน)
๓๓ บริษัท เดอะมอลล์ กรุ๊ป จำกัด
๓๔ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
๓๕ บริษัท ไทยโอซูก้า จำกัด
๓๖ บริษัทในกลุ่มเซ็นทรัล
๓๗ บริษัท แปซิฟิคคอร์ปอเรชั่น จำกัด สถานีวิทยุ จส.๑๐๐
๓๘ บริษัท ฤทธิ์ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด
๓๙ บริษัท สรรพสินค้าตั้งฮั่วเส็ง จำกัด
๔๐ บริษัท อาหารยอดคุณ จำกัด
๔๑ บลจ.ธนชาต
๔๒ บ้านมั่นคงชุมชนก้าวหน้าเขตหลักสี่
๔๓ บ้านมั่นคงชุมชนชายคลองบางบัว เขตหลักสี่
๔๔ บ้านมั่นคงชุมชนบางบัว เขตบางเขน
๔๕ บ้านมั่นคงชุมชนร่วมใจพัฒนาใต้ เขตบางเขน
๔๖ บ้านมั่นคงชุมชนร่วมใจพัฒนาเหนือ เขตบางเขน
๔๗ บ้านมั่นคงชุมชนร้อยกรอง เขตบางเขน
๔๘ บ้านมั่นคงชุมชนรุ่นใหม่พัฒนา เขตบางเขน

๔๙ บ้านมั่นคงชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง - วรวีวัฒนา เขตบางเขน

๕๐ บ้านมั่นคงชุมชนสะพานไม้ ๑ เขตหลักสี่

๕๑ บ้านมั่นคงชุมชนสามัคคีร่วมใจ เขตบางเขน

๕๒ บ้านมั่นคงชุมชนอุทิศอนุสรณ์ เขตบางเขน

๕๓ บ้านมั่นคงบ้านบางเขน เขตบางเขน

๕๔ บลู สกาย แชนเนล

ป

๕๕ ประชาคมเขตสาทร

๕๖ ประธานฯ - คณะกรรมการ ส.ข. พรรคประชาธิปัตย์

ผ

๕๗ ผู้ใหญ่หวาน และวราพร (ตาล) พรรคประชาธิปัตย์ เขตคันนายาว

๕๘ ผู้อบรมหลักสูตรผู้บริหารระดับสูง รุ่นที่ ๑ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล

๕๙ ผู้อำนวยการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

พ

๖๐ พรรคประชาธิปัตย์ สาขาบางพลัด

๖๑ เพื่อน NIDA - ป.ธ. ๒๓

๖๒ เพื่อน เตรียมอุดม รุ่น ๓๙

๖๓ เพื่อน ร.ร.ปากเกร็ด ม.ศ.๕ รุ่นสุดท้าย

๖๔ เพื่อนลินตาส ตา - กำ - เอ - เป๊ง - อิ่ง

๖๕ เพื่อนๆ คุณปฏิมา

ม

๖๖ มติชน - ประชาชาติธุรกิจ - ข่าวสด

๖๗ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

๖๘ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

๖๙ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

๗๐ มาร์ค แฟมิลี่

๗๑ มิกิและครอบครัว

๗๒ มูลนิธิร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ เพื่อเยาวชน ในพระบรมราชินูปถัมภ์

๗๓ มูลนิธิอนุสรณ์หม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร

ร

๗๔ ราชสกุล ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

๗๕ ร้าน เตยหอม JJ GREEN

๗๖ โรงเรียนพิชญศึกษา

๗๗ โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม

๗๘ โรงแรมวังใต้ สุราษฎร์ธานี

ล

๗๙ เลขาธิการสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ว

๘๐ วิรัชฟาร์ม

ศ

๘๑ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC)

ส

๘๒ สถาบัน ChangeFusion

๘๓ สถาบันองค์ความรู้แห่งเอเชีย (AKI)

๘๔ สภาเขต (ส.ข.) บางพลัด

๘๕ สภาวัฒนธรรมเขตสาทร

๘๖ สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย

๘๗ สมาคมการตลาดแห่งประเทศไทย

๘๘ สมาคมนักเรียนเก่าเตรียมอุดมศึกษา ในพระบรมราชูปถัมภ์

๘๙ สมาคมนักศึกษาเก่า สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๙๐ สมาคมนักศึกษาเก่าบัญชีและบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๙๑ สมาคมศิษย์เก่า วทอ. และคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๙๒ สมาคมศิษย์เก่าคณะบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๙๓ สมาคมศิษย์เก่าพยาบาลสภากาชาดไทย
๙๔ สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม
๙๕ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
๙๖ สมาชิกสภาเขตดุสิต
๙๗ สมาพันธ์สมาคมภาพยนตร์แห่งชาติ
๙๘ สโมสรแบงค็อก ยูไนเต็ด
๙๙ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
๑๐๐ สำนักงานกฎหมาย คะนึง แอนด์ พาร์ทเนอร์ส
๑๐๑ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
๑๐๒ สำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร
๑๐๓ สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
๑๐๔ สำนักงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ
๑๐๕ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว

ห

๑๐๖ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
๑๐๗ หมู่บ้านชวนชื่น แคราย
๑๐๘ หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
๑๐๙ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร
๑๑๐ หออภิบาลผู้ป่วยอายุรกรรม คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล
๑๑๑ ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.ไอ.ซี. นิคส์เฟอร์นิเจอร์

อ

๑๑๒ อาสาคนไทยช่วยคนน้ำท่วม
๑๑๓ อาสาคนไทยช่วยน้ำท่วม
๑๑๔ อาสาตำรวจบ้านเครือข่ายคลองบางบัว

A

๑๑๕ ACC BA 25 CMU

C

๑๑๖ CMO ORGANIZER

E

๑๑๗ ELCA (Thailand) Limited
๑๑๘ Elegance Travel Group

F

๑๑๙ Friedrich Naumann Foundation and Dream Thailand

G

๑๒๐ Google Thailand

I

๑๒๑ Index Creative Village (Index Event Agency)

O

๑๒๒ O.V.International Import Export Co.,Ltd.

P

๑๒๓ Pens Marketing & Distribution Co., Ltd.

R

๑๒๔ Ronald McDonald House Charities Thailand

S

๑๒๕ Starcom MediaVest

T

๑๒๖ Thai Silver Exporters Association

W

๑๒๗ Waller Family

Y

๑๒๘ YLG BULLION INTERNATIONAL CO.,LTD.

รายนามผู้ร่วมทำบุญ

ก

๑ คุณกนก วงษ์ตระหง่าน
๒ คุณกนกพร โกษะโยธิน
๓ คุณกนกวรรณ พิสุทธิจารุ
๔ คุณกมล รังบุบผา
๕ คุณกรณิศ งามสุคนธ์รัตนา
๖ คุณกรรณภรณ์ วงศ์ปิยะกุล
๗ คุณกระมล โอฬาระวัต
๘ คุณกฤตภาส - คุณเพียงใจ วิศรุตรัตน
๙ คุณกฤติยา สัจจรักษ์
๑๐ ทพ.กฤษดา เรืองอารีย์รัชต์
๑๑ คุณกษิต - คุณจินตนา ภิรมย์
๑๒ คุณกอร์ปศักดิ์ สภาวสุ
๑๓ คุณกันตวรรณ ตันเถียร
๑๔ ดร.คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช
๑๕ คุณกานกนิษฐ์ แห้วสันตติ
๑๖ พ.ต.อ.กานต์ เทียนแก้ว
๑๗ คุณเกรียงไกร โอฬารพันธุ์สกุล
๑๘ ดร.เกรียงพล พัฒนรัฐ
๑๙ คุณเกศมณี (เกษตร มช. รุ่น ๑๖)
๒๐ คุณเกศสุดา ศาลิคุปต
๒๑ คุณเกษม อภินรเศรษฐ์
๒๒ คุณเกียรติ สิทธีอมร
๒๓ พล.ต.อ.โกวิท - พญ.วันทนีย์ วัฒนะ
๒๔ คุณโกวิทย์ ธารณา
๒๕ คุณโกสิน เทศวงษ์
๒๖ คุณไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ

ข

๒๗ พ.ต.อ.ขจรศักดิ์ โกษะโยธิน
๒๘ คุณขจิต ชัชวานิชย์

ค

๒๙ คุณคงชีพ - คุณญาณนี ตันตระวาณิชย์
๓๐ คุณคณิต วัฒนประดิษฐ์
๓๑ คุณคมสัน พันธุ์วิชาติกุล
๓๒ คุณครรชิต ทับสุวรรณ
๓๓ คุณครองกมล สุขสวัสดิ์
๓๔ คุณครูศรี - คุณแป้ง
๓๕ คุณคำรณ บำรุงรักษ์
๓๖ คุณอัมพล นิรุทนภาพันธ์
๓๗ คุณเคี้ยง

จ

๓๘ คุณจตุพร วัชรานาถ
๓๙ คุณจรวย กิตติวัฒน์ไพศาล
๔๐ ดร.จักรพันธ์ พรนิมิตร
๔๑ คุณจันทรา วิริยะอุตสา
๔๒ พญ.จารุนันท์ มณีนุษย์
๔๓ คุณจิตชญา ตู้จินดา
๔๔ คุณจิรชัย นิลชัยโกวิทย์
๔๕ คุณจิรโรจน์ เตชานนท์กุลวัฒน์
๔๖ คุณจุมพล สำเภาพล
๔๗ คุณจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์
๔๘ คุณจุไรรัตน์ (เกษตร มช. รุ่น ๑๖)
๔๙ คุณจู - คุณแย็บ
๕๐ คุณจู และครอบครัว (Econ๑๕)
๕๑ คุณเจริญ เชื้อเมืองพาน
๕๒ ดร.เจริญ คันธวงศ์
๕๓ คุณเจริญ - คุณหญิงวรรณา สิริวัฒนภักดี และครอบครัว
๕๔ คุณเจริญรัตน์ - คุณมัณฑนา ซูติกาญจน์

ฉ

๕๕ คุณฉศก วสุนธรารัตน์
๕๖ คุณฉัตรชนก วินทะไชย
๕๗ คุณฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที
๕๘ คุณเฉลิมชัย ศรีอ่อน

ช

๕๙ คุณชฎาทิพ จูตระกูล
๖๐ คุณชนะพล พอสม
๖๑ คุณชนิตพล ไชยนันทน์ และภรรยา
๖๒ คุณชนิส เตียงพิทักษ์
๖๓ คุณชลธิชากร คุ้มวงศ์ และครอบครัว
๖๔ นพ.ชวินทร์ ศิรินาค
๖๕ คุณชัยรัตน์ สม้อ
๖๖ คุณชัยวุฒิ ผ่องแผ้ว
๖๗ คุณชัยวุฒิ - คุณวรวรรณ บรรณวัฒน์
๖๘ คุณชาญ กนกวลีวงศ์ - คุณเทพวรรณ ม้าประเสริฐ
๖๙ คุณชาญกิจ ศิริคติธรรม
๗๐ คุณชาญชัย - คุณอรุณี วิทูรปัญญากิจ
๗๑ คุณชาลี - คุณศิริรัตน์ จารุวัสตร์
๗๒ คุณชิ่ง - คุณแป๊ะ - คุณภัทร - คุณแพท
๗๓ คุณชินวรณ์ บุณยเกียรติ
๗๔ ม.ร.ว.ชิษณุสรร - ม.ร.ว.พร้อมฉัตร สวัสดิวัตน์
๗๕ คุณชีวาลักษณ์ ทองห่อ
๗๖ คุณชื่นชอบ คงอุดม
๗๗ คุณชุติพล เทียนชวลิต
๗๘ คุณชุมพล ชาวเกาะ
๗๙ คุณชุมพล - คุณโสภา กาญจนะ
๘๐ คุณชูศักดิ์ จึงพานิช
๘๑ คุณชูสง่า วัชรสินธุ์
๘๒ คุณไชยสิทธิ์ - คุณสิริประภารัตน์

ฐ

๘๓ คุณฐนยศ คีรีนารถ
๘๔ คุณฐปพณ โชติอำพรกุล
๘๕ คุณฐิตินันท์ พัฒนกำจร
๘๖ คุณฐิติมา พงศ์ประศาสน์

ฑ

๘๗ คุณฑิฆัมพร (ธนาคารธนชาต สาขาลาดพร้าว ๘๐)

ณ

๘๘ คุณณัฎฐ์ บรรทัดฐาน
๘๙ คุณณัฏฐพล - คุณทยา ทีปสุวรรณ
๙๐ คุณณัฐ เบญจบัณฑิต - คุณกาณจน์ภิวรรณ กีรติเรืองเดช
๙๑ คุณณัฐพงษ์ จารุวรรณพงษ์ - คุณสุพัฒนุช สอนดำริห์
๙๒ คุณณิรัฐกานต์ ศรีลาภ

ด

๙๓ คุณดรุณี ดวงแก้ว
๙๔ คุณดิเรก วรรณพาหุล
๙๕ คุณเดชา - คุณอนุรักษ์ ศุภศิริ

ต

๙๖ คุณตรีสิทธิ์ ศิริวรรณ
๙๗ คุณตวงพร ทรัพย์สาคร
๙๘ คุณตวงรัตน์ โล่ห์สุนทร
๙๙ คุณเต็มดวง จาตุรจินดา
๑๐๐ ดร.ไตรรงค์ สุวรรณคีรี

ถ

๑๐๑ ม.ล.เถลิงรัชฎ์ ทองแถม และครอบครัว

ท

๑๐๒ คุณทรงกลด (เกษตร มช. รุ่น ๑๖)
๑๐๓ คุณทวีศักดิ์ เดชเดโช
๑๐๔ นพ.ทวีศักดิ์ - สุรีย์ประภา ตรัยเวช
๑๐๕ คุณทอมมี่ และครอบครัว
๑๐๖ น.พ.ทัศนัย - คุณจันทนา จินกาวนิช
๑๐๗ คุณทัสฎิณ ปินประชาสรร
๑๐๘ คุณเทพไท เสนพงศ์
๑๐๙ คุณเทพี นามทองใบ
๑๑๐ คุณเทวา ตันบริภัณฑ์
๑๑๑ คุณเทอดพงษ์ - คุณจันทิพา ไชยนันทน์

ธ

๑๑๒ คุณธงไชย แมคอินไตย์
๑๑๓ คุณธณัณพงศ์ - คุณพวรรณ์ นววัฒนทรัพย์
๑๑๔ คุณธนวิชญ์ กันสีเวียง
๑๑๕ คุณธนันต์ ฉัตรกุล ณ อยุธยา
๑๑๖ คุณธนันพร ทองแท้
๑๑๗ คุณธนากร เกษตรสุวรรณ

๑๑๘ คุณธนิษ - คุณสุพรรณิการ์ อภินิเวศ
๑๑๙ คุณธรรมนูญ - คุณเจนจิรา เลากัยกุล
๑๒๐ คุณธวัชชัย พันธ์นิกุล
๑๒๑ คุณธวัชชัย เจียรทัศนประกิต
๑๒๒ คุณธานี เทือกสุบรรณ
๑๒๓ ดร.ธีรรัตน์ สำเร็จวาณิชย์
๑๒๔ รศ.ธีระ วิสิทธิ์พานิช
๑๒๕ คุณธีระ สลักเพชร
๑๒๖ คุณธีระ มาเอี่ยม
๑๒๗ ศ.ดร.ธีระ - คุณสุนงนาท สูตะบุตร
๑๒๘ คุณธีระชาติ ปางวิรุฬห์รักษ์
๑๒๙ นพ.เธียรชัย สุวรรณเพ็ญ

น

๑๓๐ คุณนคร มาฉิม
๑๓๑ รศ.พญ.นงลักษณ์ วิเศษจินดา
๑๓๒ คุณนนท์ - ศ.ดร.ตรึงใจ บูรณสมภพ
๑๓๓ คุณนภาพล จีระกุล
๑๓๔ คุณนราพัฒน์ แก้วทอง
๑๓๕ คุณนริศ - คุณอัจฉรา ไกรรัศมี
๑๓๖ พลโทนฤดม - คุณจารุณี เทียมใส
๑๓๗ คุณนฤมล รัตนาภิบาล
๑๓๘ คุณนวลพรรณ - ผศ.อุดม ฟ้ารุ่งสาง
๑๓๙ คุณนันทพร วีรกุลสุนทร,
คุณสุทธิชัย - คุณพิรกร วีรกุลสุนทร
๑๔๐ คุณนันทวิทย์ - คุณจิราภรณ์ ภิมุขมาตยากุล
๑๔๑ คุณน้ำมณฑ์ - คุณสุรางค์ กังวาลทัศน์
๑๔๒ คุณนิคม ไวยรัชพานิช
๑๔๓ คุณนิชานันท์ คันธวณิช
๑๔๔ รศ.นิตยา พีรานนท์
๑๔๕ คุณนิตินัย ภังคานนท์
๑๔๖ คุณนินนาท ชลิตานนท์
๑๔๗ คุณนิพนธ์ พร้อมพันธุ์
๑๔๘ คุณนิพนธ์ บุญญามณี
๑๔๙ คุณนิพนธ์ - คุณสมสวาสดิ์ บุญญภัทโร
๑๕๐ คุณนิพัฒน์ อ่อนละมุล
๑๕๑ คุณนิรมล โตจิรกุล
๑๕๒ รศ.นพ.นิเวศน์ นันทจิต
๑๕๓ คุณนิศารัตน์ จิระศิริกุล
๑๕๔ คุณเนตรดาว จามรมาน
๑๕๕ คุณเนริสา เตชสิริอนันต์
๑๕๖ คุณแน่งน้อย จามรมาน

บ

๑๕๗ คุณบัญญัติ สายวิไล และครอบครัว
๑๕๘ คุณบัญญัติ บรรทัดฐาน - คุณจิตติมา สังขะทรัพย์
๑๕๙ คุณบัณฑิต วินิจฉัยกุล
๑๖๐ คุณบุญเกียรติ คุณสารสัมพันธ์
๑๖๑ ดร.บุญมาก - คุณกัลยา ศิริเนาวกุล
๑๖๒ คุณบุษบา พิบูลชล
๑๖๓ คุณบูรณิศ - คุณกัญญวรรณ ยุตะนันทน์
๑๖๔ คุณเบญจวรรณ กระจ่างเนตร -
คุณอภิฏศา สุทัศน์ ณ อยุธยา
๑๖๕ คุณเบญจา - คุณไพโรจน์ โพธาภรณ์
๑๖๖ คุณเบญญาภา สุกติวรากุล

ป

๑๖๗ คุณปกรณ์ ภูนนท์
๑๖๘ คุณประกายแก้ว ทองเจริญ
๑๖๙ คุณประกิตติ - คุณอร บุณยเกียรติ
๑๗๐ คุณประพันธ์ ปุษยไพบูลย์
๑๗๑ คุณประมุข - คุณพีรพรรณ ไอยะรา
๑๗๒ คุณประยูร ครองยศ
๑๗๓ คุณประวัติ - คุณวีณา ภัทรประสิทธิ์ และครอบครัว
๑๗๔ คุณประสงค์ ผลพืชน์
๑๗๕ คุณประสาธน์ สัญญานุจิต
๑๗๖ คุณประเสริฐ เทพนรประไพ
๑๗๗ นพ.ประเสริฐ มงคลศิริ
๑๗๘ คุณประเสริฐ บุญเรือง
๑๗๙ คุณปราณี เชื้อเกตุ
๑๘๐ คุณปริญญา ฤกษ์หร่าย

๑๘๑ คุณปริยาภรณ์ แก้วมณี และครอบครัว
๑๘๒ นพ.ปรีชา มุสิกุล
๑๘๓ คุณปัจฉิมา ธนสันติ
๑๘๔ คุณปาณิสรา โพธิ์คง และครอบครัว
๑๘๕ คุณปิติพงษ์ ศีลคุณ
๑๘๖ คุณปิยพงศ์ ไอยะรา - คุณพรรณริณี ทิมา

ผ

๑๘๗ คุณผ่องศรี ธาราภูมิ
๑๘๘ คุณผุสดี - คุณบดินทร์ ตามไท
๑๘๙ ผู้อำนวยการกองงานผู้ตรวจราชการ

พ

๑๙๐ คุณพงศธร ศรีท่าพระ
๑๙๑ ดร.พงศ์ศักดิ์ฐ์ เสมสันต์
๑๙๒ คุณพงษ์พจน์ พิมพ์สมฤดี
๑๙๓ ศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์
๑๙๔ คุณพงษ์ศักดิ์ พันธุ์สวาสดิ์
๑๙๕ คุณพรชัย - คุณวรางกูร สรรพนรเศรษฐ์
๑๙๖ คุณพรไชย พลสวัสดิ์
๑๙๗ คุณพรพิชิต พัฒนถาบุตร
๑๙๘ คุณพลพัฒ น้อยเสรฐ
๑๙๙ คุณพลภัทร สุวรรณศร
๒๐๐ คุณพัชรา
๒๐๑ คุณพันธ์ทิพย์ เนียมทันต์ และคุณเอ๋ - คุณโอ๋
๒๐๒ นพ.พิชญา - คุณสุวิชา นาควัชระ
๒๐๓ พ.ต.อ.พิชัย เกรียงวัฒนศิริ
๒๐๔ คุณพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล
๒๐๕ คุณพิทยา จตุวรพัฒน์
๒๐๖ คุณพิพัฒน์ อมตฉายา
๒๐๗ คุณพิพัฒน์ ลาภปรารถนา
๒๐๘ คุณพิมลรัตน์ วงษ์รักษ์
๒๐๙ คุณพี่ตุ้ม
๒๑๐ คุณพีรพล กนกวลัย
๒๑๑ คุณพีรพันธุ์ พาลุสุข
๒๑๒ คุณพีระพงษ์ สายเชื้อ
๒๑๓ คุณพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์
๒๑๔ คุณพูลศักดิ์ พรรคพ่วง และคุณกิ๊ฟ
๒๑๕ คุณเพ็ชร นุชจาวิทยาพร
๒๑๖ คุณเพ็ญนภา ธนสารศิลป์
๒๑๗ คุณเพรียว ปุษยไพบูลย์
๒๑๘ คุณเพียงฤดี ทรัพยานนท์
๒๑๙ คุณโพธิพงษ์ - คุณยุพา ล่ำซำ
๒๒๐ คุณไพฑูรย์ แก้วทอง
๒๒๑ คุณไพณี รางชางกูร
๒๒๒ คุณไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม

ภ

๒๒๓ คุณภิรพล ลาภาโรจน์กิจ
๒๒๔ คุณภูวนิดา คุนผลิน

ม

๒๒๕ คุณมณี นิธิสารสวัสดิกุล
๒๒๖ คุณมนตรี ปาน้อยนนท์
๒๒๗ คุณมัญชรี เทพหัสดิน ณ อยุธยา
๒๒๘ ดร.มัทนา สานติวัตร
๒๒๙ คุณมัลลิกา อเสกขสกุล
๒๓๐ คุณมัลลิกา บุญมีตระกูล
๒๓๑ ศ.มารุต - คุณหญิงพันทิพา บุนนาค
๒๓๒ คุณมาลินี กลิ่นเกษร
๒๓๓ คุณแมน เจริญวัลย์

ย

๒๓๔ คุณยงยุทธ ติยะไพรัช
๒๓๕ คุณยม ศรีเมือง
๒๓๖ คุณยศศักดิ์ คงมาก
๒๓๗ คุณยิ่งยง นิลเสนา
๒๓๘ คุณยิ่งลักษณ์ เอี่ยมขำ
๒๓๙ คุณยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา และทีมงาน
๒๔๐ คุณยุทธพงศ์ - คุณอัจฉรา เจียมฉวี
๒๔๑ คุณยุทธพันธุ์ มีชัย

๒๔๒ คุณยุทธศักดิ์ - คุณสิริวัน ร่มฉัตรทอง
๒๔๓ คุณยุพดี เกียรติสังวร
๒๔๔ คุณเยาวรัตน์ เรืองสาตรา
๒๔๕ คุณโยธิน เรืองประพันธ์

ร

๒๔๖ คุณรงรอง (เกษตร มช. รุ่น ๑๖)
๒๔๗ คุณรติมา บุญปลีก
๒๔๘ คุณรสลิน ธรรมาธิวัฒน์
๒๔๙ คุณรสสุคนธ์ แสงอ่อน
๒๕๐ คุณรังสิมา รอดรัศมี
๒๕๑ คุณรัชกิจ ฉ่อนเจริญ
๒๕๒ คุณรัชนีวรรณ อัศวธิตานนท์
๒๕๓ คุณรัตติกาล แก้วเกิดมี
๒๕๔ คุณรัตน์วิต จุติพักษ์เนตร
๒๕๕ คุณราชัน เอกสัมพันธภาพ
๒๕๖ คุณราชันย์ วีระพันธุ์
๒๕๗ คุณราณี ศรีสุธรรม
๒๕๘ คุณรุกข์ - คุณตุ๊ก - คุณมินนี่
๒๕๙ คุณรุจ พงศ์พฤกษทล

ฤ

๒๖๐ คุณฤกษ์ทิพ ตะเย็นกุล

ล

๒๖๑ คุณละออง ติยะไพรัช

ว

๒๖๒ นพ.วรงค์ เดชกิจวิกรม
๒๖๓ คุณวรภาส รุจิโภชน์
๒๖๔ คุณวรรณ (หมู่บ้านชวนชื่นแคราย)
๒๖๕ คุณวรรณณี สิริเมฆวงศ์ และครอบครัว
๒๖๖ คุณวรรณะ นิลรัตน์
๒๖๗ คุณวรรณา (ธนาคารธนชาต สาขาบางกรวย)
๒๖๘ คุณวรรณา - คุณประกอบ จิรกิติ
๒๖๙ คุณวราภรณ์ กุลสวัสดิ์ภักดี
๒๗๐ คุณวราภรณ์ แสงเพ็ชร
๒๗๑ ดร.วรากรณ์ - คุณมนทิรา สามโกเศศ
๒๗๒ คุณวริษฐา โกมลเสน และครอบครัว
๒๗๓ คุณวรียา พุทธชินวงศ์
๒๗๔ คุณวรุฒม์ ขจรเวคิน
๒๗๕ คุณวลัยลักษณ์ คล้ายจินดา
๒๗๖ คุณวสันต์ มีวงษ์
๒๗๗ คุณวัชระ เพชรทอง
๒๗๘ คุณวัชระ - คุณหทัยชนก แสงหัตถวัฒนา
๒๗๙ คุณวันชัย เมธากิตติพร
๒๘๐ คุณวารุณี ศรีนุต
๒๘๑ คุณวิชชุดา อรดีดลเชษฐ์
๒๘๒ คุณวิเชียร - คุณอริยา เจนสวัสดิชัย
๒๘๓ คุณวิฑิต ถิรตั้งเสถียร
๒๘๔ คุณวิฑูรย์ นามบุตร
๒๘๕ คุณวิทยา แก้วภราดัย
๒๘๖ คุณวิภา ตั้งสิน
๒๘๗ คุณวิภารัตน์ กล่ำสนอง
๒๘๘ คุณวิรัช - คุณศนิรัตน์ ร่มเย็น
๒๘๙ คุณวิรัตน์ วิริยะพงษ์
๒๙๐ คุณวิโรจน์ สุขพิทักษ์
๒๙๑ คุณวิโรจน์ จุนประทีปทอง
๒๙๒ คุณวิไลลักษณ์ - คุณพรชัย เวศย์วิบูล
๒๙๓ คุณวิวัฒน์ - คุณกัลยา อิทธิรัตนะโกมล
๒๙๔ คุณวิศิษฐ์ พูนศรีพัฒนา
๒๙๕ คุณวิศิษฐ์ จิตรโรจนรักษ์
๒๙๖ คุณวีรวัต คุณานุกูล
๒๙๗ รศ.วุฒิสาร ตันไชย

ศ

๒๙๘ คุณศมิษฐา ฉันทวานิช
๒๙๙ คุณศรัณย์ จุฑารัตนกุล
๓๐๐ คุณศรัณย์ธร สลัดทุกข์
๓๐๑ คุณศรีทิพย์ องศ์ไพบูลย์
๓๐๒ คุณศรีฟ้า บุญชู

๓๐๓ คุณศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์
๓๐๔ คุณศศิวิมล อุบลแย้ม
๓๐๕ คุณศักดา หาญบุญตรา
๓๐๖ คุณศักดิ์ชัย เลิศปัญญาดี
๓๐๗ ดร.ศักดิ์สม จามรมาน
๓๐๘ ดร.ศิริกุล เลาภัยกุล
๓๐๙ คุณศิริวรรณ ขณะรัตน์
๓๑๐ คุณศิลปสวย ระวีแสงสูรย์
๓๑๑ คุณศุภชัย เจียรวนนท์
๓๑๒ ดร.ศุภชัย - คุณศสัย พานิชภักดิ์
๓๑๓ คุณศุภพงษ์ กฤษณพันธุ์
๓๑๔ คุณศุภลักษณ์ อัมพุช
๓๑๕ คุณศุภวิชญ์ นักเรียง - คุณไพรัลยา งานสถิร

ส

๓๑๖ คุณสงกรานต์ จิตสุทธิภากร
๓๑๗ คุณสมเกียรติ - คุณอภิมุข ฉันทวานิช
๓๑๘ คุณสมชัย วรรณศิริพิพัฒน์
๓๑๙ คุณสมชัย วุฒิอลงกต
๓๒๐ คุณสมชาย ฉัตรสกุลเพ็ญ
๓๒๑ คุณสมชาย ทรัพย์เพิ่ม
๓๒๒ ดร.สมชาย เวสารัชตระกูล
๓๒๓ คุณสมพร มาอุทธรณ์
๓๒๔ คุณสมภพ รอดกลาง
๓๒๕ คุณสมภพ ดอนดี
๓๒๖ คุณสมภพ - คุณจิตตรา วิริยะเสนา
๓๒๗ ดร.สมภพ - คุณลินยู - คุณสุภกิจ เจริญกุล
๓๒๘ คุณสมโภชน์ ชยุติแสงไพศาล
๓๒๙ คุณสมศรี จงพาณิชย์กุลธร
๓๓๐ คุณสมศรี ลัทธพิพัฒน์
๓๓๑ คุณสมศักดิ์ วรุณกาญจน์
๓๓๒ คุณสมหมาย ดอกไม้
๓๓๓ คุณสมหวัง ณ สุย
๓๓๔ คุณสยมภูว์ - คุณธีนุช เศตะพราหมณ์
๓๓๕ คุณสันทัด ทองเต็ม
๓๓๖ คุณสัมพันธ์ ทองสมัคร
๓๓๗ คุณสาทิตย์ วงศ์หนองเตย
๓๓๘ นพ.สามารถ ตันอริยกุล
๓๓๙ ดร.สามารถ - คุณอุบลวรรณ ราชพลสิทธิ์
๓๔๐ คุณสายันต์ ตันพานิช
๓๔๑ คุณสำลี เจียมสังข์ทอง
๓๔๒ คุณสิน นิติธาดากุล
๓๔๓ พ.ต.อ.สินาด - คุณศศิมา อาจหาญวงศ์
๓๔๔ คุณสิริการย์ เอกปฐมศักดิ์
๓๔๕ คุณสิริพร โตวิจิตร
๓๔๖ คุณสิริลักษณ์ อยู่เย็น
๓๔๗ คุณสุกัญญา เมธาจิตตานนท์
๓๔๘ คุณสุกิจ ก้องธรนินทร์
๓๔๙ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร
๓๕๐ คุณสุชีน เอ่งฉ้วน
๓๕๑ ดร.สุดคนึง แก้วทอง
๓๕๒ คุณสุดา สุวิชาโสภณ
๓๕๓ ดร.สุทธิกร กิ่งแก้ว
๓๕๔ คุณสุทัศน์ ปุณยโชติวณิชย์
๓๕๕ คุณสุทัศน์ - คุณอภิวัฒน์ เงินหมื่น
๓๕๖ คุณสุทิพย์ ทิพย์สุวรรณ์
๓๕๗ คุณสุเทพ เทือกสุบรรณ
๓๕๘ คุณสุเทพ - คุณนฤมล เลิศไพรวัลย์
๓๕๙ คุณสุธน อาณากุล
๓๖๐ พล.ต.อ.สุนทร - คุณสุทธิมานส์ ซ้ายขวัญ
๓๖๑ คุณสุนวรี สุวรรณกุล
๓๖๒ ดร.สุพงษ์ ลิ้มธนากุล
๓๖๓ คุณสุพัชรี ธรรมเพชร
๓๖๔ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์
๓๖๕ คุณสุภกิต เจียรวนนท์
๓๖๖ คุณสุภัทร์ วนกำจร
๓๖๗ คุณสุมาลา มหาศิริ

๓๖๘ คุณสุมิตร - คุณรุ่งนภา เพชราภิรัชต์
๓๖๙ คุณสุรเกียรติ ลิ้มเจริญ
๓๗๐ คุณสุรชัย ปลื้มลออพวงศ์
๓๗๑ คุณสุรชัย เชษฐโชติศักดิ์
๓๗๒ คุณสุรนิตย์ - คุณชลัยรัชฎ์ สรสุชาติ
๓๗๓ คุณสุรพงษ์ ผลบูรณ์
๓๗๔ นพ.สุรินทร์ กู้เจริญประสิทธิ์
๓๗๕ พล.ต.ต.สุรินทร์ ปาลาเร่
๓๗๖ คุณสุริยัน - คุณสิวลี ไทยถาวร
๓๗๗ ผศ.สุลักษณ์ ผลานุวงศ์
๓๗๘ คุณสุวรรณี สุวรรณธนาสาร
๓๗๙ คุณสุวรี สิทธิพลพร
๓๘๐ คุณสุวัฒนี ไชยนันทน์
๓๘๑ คุณสุวิชาภรณ์ ไทยสวัสดิ์
๓๘๒ ดร.สุวิทย์ - คุณหญิงทรงสุดา ยอดมณี
๓๘๓ คุณเสงี่ยม รัตนภูพันธ์
๓๘๔ คุณเสรี - คุณอัญชลี โอสถานุเคราะห์
๓๘๕ คุณเสาวภาคย์ กระจ่างยุทธ
๓๘๖ คุณเสาวลักษณ์ ชูแสงทอง และครอบครัว
๓๘๗ คุณแสงชัย สีมาขจร
๓๘๘ คุณแสวง เข่งดี
๓๘๙ คุณแสวง - คุณโสมรพี ศรีประเสริฐ

ห

๓๙๐ คุณหน่อย (ธนาคารธนชาต สาขาปากเกร็ด)
๓๙๑ คุณหมอ (aggie 16)
๓๙๒ นพ.เหลือพร - คุณดาริกา ปุณณกันต์

อ

๓๙๓ คุณองอาจ - ดร.อโณทัย คล้ามไพบูลย์
๓๙๔ คุณองอาจ ประภากมล - คุณนันทนี วงศ์อำนิษฐกุล
๓๙๕ พ.ต.อ.อดิศร ด้วงพูล
๓๙๖ คุณอนุชา บูรพชัยศรี
๓๙๗ คุณอนุพงษ์ รัตนกุลชัย
๓๙๘ คุณอภินันท์ ช่วยบำรุง
๓๙๙ คุณอภิรดา เกิดผลเสริฐ
๔๐๐ คุณอมรรัตน์ กฤตยานวัช
๔๐๑ คุณอรรถพร สุวัธนเดชา
๔๐๒ น.ท.พญ.อรวรรณ - คุณอมร กิจเชวงกุล
๔๐๓ คุณอรอนงค์ กาญจนชูศักดิ์
๔๐๔ คุณอรุณศรี อุ่ยวิรัตน์
๔๐๕ คุณอรุณี สงวนวงศ์
๔๐๖ คุณอัจฉรา ห่อสมบัติ
๔๐๗ คุณอัจฉราวดี ชัยสุวิรัตน์
๔๐๘ คุณอัญชลี วานิช เทพบุตร
๔๐๙ คุณอันวาร์ สาและ
๔๑๐ คุณอัมพรพิมพ์ วัชราภัย
๔๑๑ คุณอัศวิน วิภูศิริ
๔๑๒ คุณอาคม สมุทรโคจร
๔๑๓ คุณอาคม เอ่งฉ้วน
๔๑๔ ดร.อาณัฐชัย รัตตกุล
๔๑๕ คุณอาทิตย์ สมบูรณ์วงศ์
๔๑๖ คุณอานนท์ เหลืองบริบูรณ์
๔๑๗ คุณอานิก - ดร.ปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์
๔๑๘ คุณอิทธิพงษ์ จรรยาชันติกุล
๔๑๙ คุณอุทัย กนกวุฒิพงศ์
๔๒๐ คุณอุมาวดี วงศ์สมบูรณ์
๔๒๑ คุณอุไร อนันตสิน
๔๒๒ พ.ต.อ.เอกสวัสดิ์ จำปาศรี

C

๔๒๓ Mr. Chris Seeley

J

๔๒๔ Ms. Ji-Hee hong Korea
Thailand Communication Center
๔๒๕ Mr. Joerg - Khun Miki Huppertz

รายนามผู้ร่วมทำบุญ (องค์กร)

ก

๑ กรุงเทพมหานคร

๒ กลุ่มบริษัทรักลูก

๓ กลุ่มห้าพันปี วัดด่าน พระราม ๓ ยานนาวา

ค

๔ คณะกรรมการสาขาพรรคประชาธิปัตย์ เขตบางคอแหลม

๕ คณะกรรมาธิการการพัฒนาเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎร

๖ คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่าง พ.ร.บ.ตั้งจังหวัดฝาง

๗ ครอบครัว "ศิวพิทักษ์"

๘ ครอบครัวคุณปรีดา - น้าอ้อย วีระพันธุ์

ช

๙ ชมรมชาวคลองตัน

๑๐ ชมรมผู้จัดการ ธนาคารธนชาต

บ

๑๑ บริษัท กลุ่มเซ็นทรัล จำกัด

๑๒ บริษัท สยามพารากอน ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด

๑๓ บริษัท สยามพิวรรธน์ จำกัด

๑๔ บริษัท สำนักงานกฎหมาย คะนึง แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

พ

๑๕ พรรคประชาธิปัตย์

๑๖ เพื่อนๆ เตรียมอุดมฯ รุ่น ๓๙ ห้อง ๘๓๓

ม

๑๗ มูลนิธิหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

ส

๑๘ ส.ก. - ส.ข. เขตยานนาวา

๑๙ สถาบัน Changefusion

๒๐ สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย (TMA)

๒๑ สมาคมการตลาดแห่งประเทศไทย

๒๒ สโมสรฟุตบอลแบงค็อก ยูไนเต็ด

๒๓ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

T

๒๔ TK. Palace Hotel & Convention

เจ้าภาพขอขอบคุณและขออภัยหากรายชื่อมีข้อผิดพลาด
หรือขาดตกบกพร่องประการใดก็ตาม

ขอขอบพระคุณ

- คุณนิพนธ์ บุญญภัทโร
- คุณสุกิจ ก้องธรนินทร์
- ดร.วัลลภ สุวรรณดี
- พญ.มาลินี สุขเวชชวรกิจ
- คุณพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์
- นพ.ชัยวัน เจริญโชคทวี
- นพ.เพชร รอดอารีย์
- คุณยุทธพันธุ์ มีชัย
- คุณปราณี สัตยประกอบ
- คุณวัชราภรณ์ กวยะปาณิก
- คุณปราณี สุคันธเสวี

- สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
- กองกลาง สำนักปลัดฯ กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร
- คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
- มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
- บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
- บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด
- บริษัท เสริมสุข จำกัด (มหาชน)
- บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด

ความรักของพ่อ

หนังสือที่ระลึกเนื่องในการพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ
นายบุญลักษณ์ โกษะโยธิน

ISBN ๙๗๘-๖๑๖-๓๒๑-๑๓๘-๕
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๕
จำนวนพิมพ์ ๑,๕๐๐ เล่ม

ขอขอบคุณ

มูลนิธิภิกขุปัญญานันทะ และ สำนักพิมพ์ธรรมสภา สถาบันบันลือธรรม และศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา ที่เอื้อเฟื้อบทบรรยายธรรมของหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ เพื่อลงตีพิมพ์ให้หนังสือมีความสมบูรณ์ขึ้น

ออกแบบโดย

บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด (หนึ่งในกลุ่มบริษัททีม)
เลขที่ ๑๕๑ ถนนนวลจันทร์ แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหาคร ๑๐๒๓๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๐๙-๙๐๙๑-๒

พิมพ์ที่

บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

โคมทองของชีวิต

เปรียบพ่อแม่ เช่นโคมทอง ของชีวิต
ช่วยชี้ทิศ ช่วยนำทาง ช่วยสร้างสรรค์
ให้ความรัก ให้ความรู้ ชูชีวัน
ลูกจงหมั่น กตัญญู รู้แทนคุณ

จากหนังสือหัวใจของคนดี
เรื่อง หน้าที่ของลูก (บันทึกจากพ่อและแม่)
หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ

ตัวท่านผู้เป็นพ่อ...เป็นกระจกบานใหญ่

ที่ฉายแสงสะท้อนให้ลูกของท่านได้มองเห็น

...เช็ดกระจกให้สะอาด...

และแสดงภาพที่ดีให้ลูกของท่านได้จดจำไว้เถิด

ปัญญานันทะ ภิกขุ

ภาพพ่อ.